

PRÁVNICKÁ FAKULTA MASARYKOVY UNIVERZITY

OBČANSKÉ PRÁVO

KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA

DISERTAČNÍ PRÁCE

**HOSPODÁŘSKOSOUTĚŽNÍ OMEZENÍ PRÁV DUŠEVNÍHO
VLASTNICTVÍ**

2015/2016

TOMÁŠ KUBEŠA

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem disertační práci na téma „*Hospodářskosoutěžní omezení práv duševního vlastnictví*“ zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně, 18. 8. 2016

Tomáš Kubeša

Abstrakt

Práce se zabývá studiem vztahu práva duševního vlastnictví a práva hospodářské soutěže v českém a evropském právu s přesahy do právních řádů dalších zemí. V úvodní části představuje základní koncepty obou odvětví. Jádrem práce je věnováno studiu vztahu jednotlivých ochranných institutů práva duševního vlastnictví a soutěžní regulace, ukazuje podstatu a důsledky střetu regulace obou odvětví. V závěru popisuje společné jmenovatele situací, kdy mezi oběma odvětvími nastává konflikt i situací, kdy tento konflikt nevzniká.

Klíčová slova

Právo duševního vlastnictví, právo hospodářské soutěže, omezení, kartel, zneužití dominantního postavení, vertikální dohoda, autorské právo, patent, užitečný vzor, ochranná známka, majetková práva, osobnostní práva

Abstract

The thesis deals with the relationship of intellectual property law and competition law in Czech and European law with overlaps to other jurisdictions. The first part describes the basic concepts of both fields of law. The core of the thesis is dedicated to the study of the relationship of the individual institutes of IP law and competition regulation, presents the foundations and implications of their conflict. The final part of the thesis describes common elements present in situations of conflict and coexistence of both fields of law.

Keywords

Intellectual property, competition law, limitations, cartel, abuse of dominance, vertical agreement, author's right, patent, utility model, trademark, copyright, moral rights

Poděkování

Na tomto místě bych velmi rád poděkoval všem, kteří mi během studia pomáhali a podporovali mě.

Chci upřímně poděkovat svému školiteli **Pavlu Koukalovi** za vedení práce i celým doktorským studiem,

kolegům z **Katedry občanského práva** i **Ústavu práva a technologií** za podnětné debaty o právu,

kolegům z **Odboru kartelů ÚOHS** za ukázání cesty k soutěžnímu právu,

ale hlavně přítelkyni **Petře Malichové** za trpělivost, podporu a pochopení.

1. Obsah

1. Obsah.....	5
2. Seznam použitých zkratek	8
3. Úvod.....	10
3.1. Výzkumná otázka, metodologie a postup výkladu	12
3.2. Teoretická východiska práva duševního vlastnictví.....	16
3.3. Teoretická východiska soutěžního práva	21
4. K některým konceptům soutěžního práva	27
4.1. Ke konceptu relevantního trhu	28
4.2. Ke konceptu kartelové dohody	30
4.3. Ke konceptu zneužití dominantního postavení	31
4.4. Ke vztahu práva duševního vlastnictví a hospodářské soutěže.....	35
5. Autorské právo, práva související s právem autorským a hospodářská soutěž. 37	
5.1. Autorské právo	41
5.1.1. Autor	41
5.1.2. Dílo	42
5.1.3. Licence	43
5.1.4. Specifická situace ve veřejných zakázkách na software	49
5.1.5. Specifická povaha software a nakládání s ním	50
5.1.6. Soutěžní analýza	52
5.1.7. Možná řešení	55
5.2. Práva související s právem autorským	57
5.3. Kolektivní správa	60
5.4. Soutěžní posouzení	62
5.5. Evropský rozměr problematiky	65

5.6.	Veřejné licence	67
5.6.1.	Veřejné licence a jejich obvyklá ustanovení	67
5.7.	Informace veřejného sektoru.....	75
5.7.1.	LAPSI a trh	76
5.7.2.	LAPSI a dominantní postavení	78
5.7.3.	Opatření proti zneužívacím praktikám	79
5.7.4.	Případ Chaps	82
5.8.	Databáze.....	85
5.8.1.	Soutěžní analýza problematiky databází	86
5.9.	Shrnutí.....	89
6.	Průmyslová práva a hospodářská soutěž	91
6.1.1.	Původce.....	94
6.1.2.	Majitel průmyslového práva	94
6.1.3.	Vyčerpání práv	94
6.2.	Patenty a užité vzory	96
6.2.1.	K patentům a užitém vzorům.....	96
6.2.2.	Patent.....	96
6.2.3.	Užitečný vzor	97
6.2.4.	Soutěžní posouzení.....	98
6.2.5.	Základní principy patentové ochrany a zneužití dominantního postavení	100
6.2.6.	Konkrétní případy zneužití dominantního ve spojení s patentovou ochranou v ČR a EU.	103
6.2.7.	Standardem to nezačíná ani nekončí.....	108
6.3.	Průmyslové vzory	112
6.3.1.	K průmyslovým vzorům	112

6.3.2.	Soutěžní posouzení	113
6.4.	Ochranné známky	116
6.4.1.	K ochranným známkám	116
6.4.2.	Soutěžní posouzení	117
6.4.3.	Vertikální dohody a ochranné známky	118
6.4.4.	Zneužití dominantního postavení a ochranné známky	119
6.5.	Další průmyslová práva	122
6.5.1.	Topografie polovodičových výrobků.....	122
6.5.2.	Ochrana odrůd rostlin.....	123
6.5.3.	Označení původu a zeměpisná označení.....	125
7.	Ke vztahu hospodářské soutěže a duševního vlastnictví	128
7.1.	Autorské právo	129
7.2.	Průmyslová práva	131
8.	Závěr	134
9.	Resumé	136
10.	Použité zdroje	140
10.1.	Monografie	141
10.2.	Komentáře	144
10.3.	Časopisecké zdroje	145
10.4.	Ostatní	150
10.5.	Judikatura	154
10.5.1.	USA	154
10.5.2.	Evropská komise.....	154
10.5.3.	Evropský soudní dvůr/Soudní dvůr Evropské unie	154
10.5.4.	Česká republika	155
10.6.	Právní předpisy	157

2. Seznam použitých zkratk

EK – Evropská komise

LAPSI - Přístup a opakované užití informací veřejného sektoru, Legal Access to Public Sector Information

NOZ - Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

OchrZ - Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách).

PatZ - Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

PrůmZ - Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

PSI – Informace veřejného sektoru, Public Sector Information

SEP – Standartní esenciální patent, Standard Essential Patent

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

SSNIP - Small but Significant and Non-transitory Increase in Price.

TopoZ - Zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků, ve znění pozdějších předpisů.

TRIPS - Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dohoda TRIPS) přijatá v Marrákeši dne 15. dubna 1994.

ÚOHS – Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

ÚPV – Úřad průmyslového vlastnictví

VymZ - Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví).

WIPO – Světová organizace duševního vlastnictví

ZOHS – zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů

3. Úvod

Právo duševního vlastnictví a soutěžní právo jsou vzájemně, ze své podstaty, v poněkud protichůdném postavení. Právo duševního vlastnictví směřuje k poskytnutí jisté míry ochrany postavení subjektů, kterým svědčí¹. Právo soutěžní je naproti tomu principiálně namířeno právě proti situaci, kdy jsou některé subjekty či soutěžitelé bez dostatečného důvodu zvýhodňováni oproti jiným². Jedním z klíčových pojmů soutěžního práva a cílů, ke kterému směřuje, je ochrana tzv. *level playing field*³, které naopak ochrana či prosazování práv duševního vlastnictví může významně narušit.

Mohou tak vznikat situace, ve kterých korektní aplikace platného práva v rámci jednoho právního odvětví vede k porušení právních norem jiného právního odvětví. Na tomto základě vzniká v právním řádu pnutí, které je pro zachování konsistence právního řádu nezbytné překonat.

Upřesnění vzájemného postavení obou právních odvětví je tématem, jehož zpracování postrádá v českém právním prostředí z historického pohledu svou hloubku. Vzhledem k dynamickému vývoji obou odvětví zejména v evropském a světovém kontextu je navíc nezbytné pohled na vzájemný vztah obou odvětví neustále aktualizovat.

Současně platné a účinné české právo přitom neobsahuje explicitní úpravu vztahu práva duševního vlastnictví a soutěžního práva. Při snaze o důkladné pojetí zvoleného tématu se tak nelze opřít o jasný text právního předpisu. Některým vybraným otázkám vztahu obou odvětví se věnoval evropský zákonodárce, nicméně spíše okrajovým způsobem⁴. Širší pozornosti se tématu dostalo v oblasti

¹ Jak je objasněno dále k poznámce k terminologii.

² ODUDU, O. *The Boundaries of EC Competition Law*. Oxford University Press, 2006, s. 10, ISBN 9780199278169

³ LIANOS, Ioannis, GERADIN, Damien. *Handbook on European Competition Law: Enforcement and Procedure*. Northampton: Edward Edgar Publishing, 2013, s. 548, ISBN 9781782546092

⁴ Příkladmo v Nařízení Komise (EU) č. 316/2014 ze dne 21. března 2014 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie dohod o převodu technologií

podpůrných a vysvětlujících materiálů, vydávaných Evropskou komisí⁵, nicméně ani tyto materiály nezachycují problematiku v celé její šíři. Je dále třeba mít na paměti, že tyto materiály sice mají značný vliv na aplikaci právních předpisů⁶, samy o sobě však nejsou přímo závazné.

Řešené téma přitom nelze opomíjet, neboť se skutečně objevují soudní řízení, ve kterých se k němu vyjadřují orgány soudní moci. Tato soudní řízení přitom vychází jak z oblasti práva soutěžního, tak i práva duševního vlastnictví. Právě v těchto řízeních se jasně projevuje nedostatek normativní úpravy problematiky. Vznikající judikatura však může posloužit jako vodítko pro další úvahy nad tématem.

Vzhledem k absenci normativní úpravy řešené problematiky a prozatím jen omezeném objemu judikatury nezbyvá, než se obrátit na doktrinální zdroje. V právní doktríně nechybí pojednání, rozebírající na kvalitativně vysoké úrovni otázky, spojené s právem duševního vlastnictví⁷, stejně tak nechybí obdobně kvalitní práce v oblasti práva soutěžního⁸. Řada těchto pojednání se okrajově věnuje i přesahům do druhého ze zmíněných odvětví⁹. Opravdu silná, aktuální práce, věnující se vztahu obou odvětví však do značné míry chybí.

Řada jednotlivých institutů práva duševního vlastnictví, běžně užívaných a kvalitně popsaných v odborné literatuře, navíc podpořených judikaturou, má také soutěžněprávní přesahy, které však již nejsou tématem kvalitních rozborů. Ve své disertační práci se pokusím tuto existující mezeru poněkud zaplnit.

⁵ K výše citovanému nařízení se jedná například o Sdělení Komise Pokyny o použití článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie na dohody o převodu technologií 2014/ C 89/03.

⁶ Pokyny Komise jsou však často odkazovány přímo v rozhodnutích soutěžních úřadů, příkladmo v rozhodnutí ÚOHS ze dne 5. 12. 2014, sp. zn. ÚOHS-R8/2010/HS-25769/2014/312/HBt, ve věci *Sokolovská uhelná*.

⁷ Příkladmo TELEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. Praha: Leges, 2015, 240 s. ISBN 9788075020611, TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. Praha: C.H. Beck, 2012, ix, 153 s. ISBN 9788074004254, JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a práva k duševnímu vlastnictví*. Praha: Metropolitan university Prague Press, 2014, 244 s. ISBN 9788087956014, CIMOLI, Mario. *Intellectual property rights: legal and economic challenges for development*. Oxford: Oxford University Press, 2014, 529 s. ISBN 9780199660759, MOSSOFF, Adam. *Intellectual property and property rights*. Cheltenham, UK: Elgar research collection, 2013, xxii, 895 s. ISBN 9781781007167,

⁸ Příkladmo PETR, Michal. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. Praha: C.H.Beck, 2010, 640 s, ISBN 9788074003073.

⁹ Příkladmo MUNKOVÁ, Jindřiška. *Soutěžní právo*. Praha: C.H.Beck, 2012, 622 s, ISBN 9788074004247.

3.1. Výzkumná otázka, metodologie a postup výkladu

Cílem disertační práce je poskytnout ucelený vhled do omezení, která soutěžní právo klade na práva duševního vlastnictví a to jak z obecného pohledu, tak z pohledu jednotlivých dílčích částí soutěžního práva (kartelové právo¹⁰, zneužití dominantního postavení¹¹, vertikální dohody) a zejména práva duševního vlastnictví (patentové právo¹², právo užitných vzorů¹³, známkové právo¹⁴ a další). Tato omezení budou zkoumána nejen z pohledu doktrinálního, ale i z pohledu praktické aplikace v rozhodovací činnosti dotčených orgánů v České republice, Evropské unii a jejich vybraných členských státech i dalších států světa, zejména USA. Výsledkem, ke kterému má práce směřuje, je tvorba pojednání, které představí a kriticky zhodnotí třecí plochy obou právních odvětví. Tam, kde to bude možné, pak načrtne řešení komplikací, které vztah práva duševního vlastnictví a soutěžního práva přináší.

Základnou, ze které bude tato disertační práce vznikat, bude analýza doktrinálních zdrojů a především rozhodovací činnosti orgánů, prosazujících soutěžní právo v České republice, Evropské unii a jejich členských státech a v dalších zemích světa. Tyto vstupní informace budou podrobeny kritickému zkoumání, budou identifikovány a popsány základní formy přístupu k problematice. Tyto základní přístupy budou následně vzájemně komparovány se zohledněním zásahů, jaké přinesly do vztahu obou právních odvětví v rámci právních řádů a jurisdikcí, ze kterých vzešly. Na výsledcích této provedené komparace budou následně vystavěna doporučení pro vhodný model vzájemného vztahu soutěžního práva a práva duševního vlastnictví s důkladným popisem jeho vlastností.

Mé pojednání bude ve své úvodní, obecné části, postupně představovat vztah jednotlivých institutů práva duševního vlastnictví a jednotlivých institutů práva

¹⁰ Jehož právním základem je právní úprava, obsažená v § 3 odst. 1 ZOHS, popřípadě čl. 101 odst. 1 SFEU.

¹¹ Jehož právním základem je § 10 ZOHS, popřípadě čl. 102 SFEU.

¹² Jehož právním základem je zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

¹³ Jehož právním základem je zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Jehož právním základem je zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů.

hospodářské soutěže. Tento vzájemně omezující vztah soutěžního práva a práva duševního vlastnictví tak bude představen v rovině legislativní, judikaturní i doktrinální, a to průřezově zejména v právních rádech České republiky, Evropské unie a Spojených států s tím, že budou zohledněna i řešení z dalších jurisdikcí. Při tomto postupu bude zohledněn nejen prostý výsledek srovnání jednotlivých řešení, ale i cest, která k těmto řešením vedou v jednotlivých jurisdikcích. Taková komparace bude poskytovat solidní základ, na kterém již lze formulovat obecné závěry o vztahu jednotlivých institutů obou právních odvětví a naznačí i na možné odchylky a komplikace, která jednotlivá řešení přináší. Analýza současného stavu vztahu práva duševního vlastnictví a práva hospodářské soutěže na úrovni jejich jednotlivých institutů tak bude základem obecné části této práce. V tomto základě následně identifikuji obecně platná pravidla pro vztah obou právních odvětví, použitelná nejen na jednotlivé instituty, ale i v rozsahu celého právního odvětví. Pozornost bude dále věnována i soutěžním dopadům využívání osobnostních a majetkových práv, včetně dopadů aplikace registračního principu.

Hypotéza, kterou chci ve své disertační práci ověřit, zní:

Právo duševního vlastnictví je omezeno normami práva hospodářské soutěže jak na úrovni jednotlivých institutů, tak i na úrovni celého odvětví, přičemž tato omezení představují zásah do komplexního pojetí práva duševního vlastnictví, kterého by nebylo lze dosáhnout prostředky, vlastními právu duševního vlastnictví s tím, že tato omezení lze zobecnit, srozumitelně vyjádřit a tuto formulaci s přesvědčivou spolehlivostí obhájit prostředky práva hospodářské soutěže, a to ve světle judikatury, legislativy i právní doktríny. Uvedená hypotéza bude zkoumána pro jednotlivé instituty práva duševního vlastnictví a jejich možná omezení skutkovými podstatami práva hospodářské soutěže, a to s rozlišením na osobnostní a majetková práva.

Hypotéza bude potvrzena, pokud se podaří dokázat, že jednotlivé instituty práva duševního vlastnictví jsou co do svého rozsahu aktivně omezovány instituty soutěžního práva, a to legislativní, judikaturní či doktrinální cestou. Omezení v rámci jednotlivých institutů přitom může spočívat v omezení chování subjektů, kterým

svědčí práva duševního vlastnictví související s těmito právy, přičemž důvodem pro taková omezení jsou právě soutěžněprávní normy a právo duševního vlastnictví nezná způsob, jak totožného cíle dosáhnout s obdobnou účinností vlastními prostředky.

Hypotéza bude vyvrácena, pokud se podaří dokázat, že k omezování subjektů, kterým svědčí práva duševního vlastnictví, na jejich chování nedochází, že důvody těchto omezení leží mimo oblast regulace soutěžního práva či že obdobných důsledků lze dosáhnout i aplikací prostředků práva duševního vlastnictví.

Cenným výstupem v případě potvrzení hypotézy bude také zjištění, zdali jsou právem hospodářské soutěže omezována práva osobnostní, majetková či obě tyto složky práv duševního vlastnictví společně.

Výše popsané záměry vyžadují ze své podstaty v první řadě studium základních zdrojů. Aktuálními rozhodnutími řady soutěžních úřadů byl upevněn názorový směr, ukazující na preferenci soutěžního práva. Doktrína pak musí nezbytně tento názorový posun následovat. Zásadním krokem je tak shromáždění a analýza rozhodovací činnosti, právních norem i doktrinálních pojednání ke zvolenému tématu, a to s ohledem na definované hypotézy a záměry práce. V této úvodní části práce je třeba zohlednit nejen část, odpovídající právu duševního vlastnictví, ale i hospodářské soutěže. Tuto analýzu je nezbytné dostatečně kvalitně popsat.

Na výše popsaném základě je následně možné začít s budováním vlastního jádra práce, tedy definování vztahů jednotlivých institutů obou právních odvětví, a to s přihlédnutím ke specifikům právního řádu, kde k jejich střetu došlo, ať již jde o střet v podobě doktrinální či reálné, před rozhodujícím autoritativním orgánem.

Dalším krokem bude vyhledání a definování společných jevů, které se ve vztahu jednotlivých institutů objevují naskrze různými právními řády. Neoddělitelnou součástí je taktéž formulace důvodů, které za těmito shodami stojí.

Návazným krokem je zobecnění předešlých závěrů pro vztah obou právních odvětví jako celků, opět s důkladným zdůvodněním. V této fázi tak vznikne jakýsi katalog omezení, která klade soutěžní právo na právo duševního vlastnictví.

Disertační práce bude ve své struktuře postupovat od obecného ke zvláštnímu. V úvodních kapitolách poskytne nezbytný společný teoretický úvod do problematiky hospodářské soutěže následovaný obdobným vhladem do základů práva duševního vlastnictví pro jednotlivá práva duševního vlastnictví a jeho východisek. Vzhledem k ambici zabývat se i omezením osobnostní a majetkové složky práv duševního vlastnictví bude nutné představit základní prvky, společné pro pojetí osobnostních i majetkových práv v rámci celého odvětví práva duševního vlastnictví s tím, že specifické pojetí těchto dvou složek práv typické pro jednotlivé instituty práva duševního vlastnictví bude obsaženo v kapitolách věnovaných těmto konkrétním institutům.

Následně bude práce již rozebírat jednotlivé instituty práva duševního vlastnictví a jejich omezení soutěžním právem. Za vhodné se jeví uvést práci částmi, věnovanými autorskému právu a právům souvisejícím. Dojde k identifikování soutěžně relevantních otázek v úpravě autorského práva a práv souvisejících. Prostor bude nezbytné věnovat také úpravě licence, neboť právě ta představuje zásadní nástroj umožňující užití autorského díla, a to v obecné rovině a následně i ve speciálních případech. Mezi speciálními případy lze zmínit otázky, spojené s veřejnými licencemi či s informacemi veřejného sektoru (tzv. PSI).

Další obsahově podstatná část, bude věnována průmyslovým právům. Zde budou představena jednotlivá průmyslová práva a následně i jejich soutěžní omezení. Příkladem lze uvést ochrannou známku a její omezení v soutěžní úpravě vertikálních dohod, patent a jeho omezení z oblasti essential facility a zneužití dominance.

Výše uvedené části práce ukáží odpovědi na položenou výzkumnou otázku.

3.2. Teoretická východiska práva duševního vlastnictví

Vzhledem k tématu této práce je nezbytné zabývat se nejen zákonným a judikaturním uchopením práva duševního vlastnictví, neboť takové pojetí by nenabízelo dostatečnou hloubku, nezbytnou ke splnění stanovených cílů. Naopak, jeví se potřebným zmínit i teoretický základ práva duševního vlastnictví, představit zásadní myšlenky, které stojí v jeho základech, neboť právě tyto myšlenky je nutné zohlednit při dalších úvahách o tématu. Stejně tak je nanejvýš vhodné zabývat se i historickým vývojem práva duševního vlastnictví. Vzhledem k zaměření práce však nelze opomíjet pouze podpůrnou roli takové analýzy; pro případné další studium a podrobnější vysvětlení lze odkázat na užité zdroje.

Úvodem je nezbytné vypořádat se s terminologickými aspekty problematiky. V souvislosti s právem duševního vlastnictví se lze setkat hned s několika pojmy, a to s duševním vlastnictvím, právy duševního vlastnictví a právy z duševního vlastnictví. Pro účely této práce se lze zcela spokojit s definicí duševního vlastnictví jako předmětů nehmotné povahy, které jsou výsledkem tvůrčí duševní činnosti člověka¹⁵. Nutno podotknout, že se nejedná o definici jedinou, důkladný výklad této otázky je však pro účely této práce nadbytečný. V tomto kontextu je již jasné, že hovoříme-li o právech, která se takto vymezeného duševního vlastnictví týkají, lze užívat termínu práva z duševního vlastnictví. Taková terminologie dostatečně odlišuje rozdíl mezi nehmotným statkem samotným, tedy duševním vlastnictvím, a právy k němu. V odborné literatuře i judikatuře však není tato terminologie užívána jednotně, jednotlivé pojmy jsou vzájemně zaměňovány¹⁶.

Lze konstatovat, že jednou ze základních tezí práva duševního vlastnictví, je teze vzácnosti ideálních majetkových statků jakožto objektů zájmu práva duševního vlastnictví¹⁷. Tato vzácnost přitom nevyplývá z nemožnosti snadné replikace statku,

¹⁵ Srovnej např. SLOVÁKOVÁ, Zuzana. Průmyslové vlastnictví. 1. vyd. Praha: Orac, 2003, s. 9, ISBN 8086199630.

¹⁶ V rámci zachování přesnosti citací a kompatibility práce se zaužívanou terminologií tak nezbývá, než tuto drobnou terminologickou nepřesnost užívat v této práci i nadále.

¹⁷ V českém právním prostředí lze zmínit např. TÉLEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. Praha: Leges, 2015, s. 31. ISBN 9788075020611. Kvalitní přehled zahraničních zdrojů obsahuje shrnutí v MOSSOFF, Adam. *Intellectual property and property rights*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2013, s. 5 – 258. ISBN 9781781007167.

jako je tomu u hmotných majetkových statků¹⁸. Ideální majetkové statky jsou vzácné díky odlišným, uměle konstruovaným okolnostem, například právní regulaci¹⁹. Právní regulace, která zakládá uměle konstruovanou vzácnost ideálních majetkových statků je přitom odvozena od řady různých myšlenkových konstrukcí.

Mezi nimi lze zmínit úvahu, na které je budován systém osobnostních autorských práv, totiž že dílo je odrazem autorovy osobnosti a tudíž i na něm ulpívá ochrana osobnostních práv autora²⁰. Jen autor tak smí rozhodnout o některých zásadních otázkách, spojených s dispozicí dílem²¹. Vzhledem k povaze užitých ochranných institutů jsou však i autorovi samotnému některé způsoby nakládání s dílem zapovězeny, obdobně jako se nemůže vzdát korespondujících osobnostních práv²². Tato úvaha je dominantní v evropském pojetí práva duševního vlastnictví.

Vzhledem k tématu práce je vhodné zmínit i úvahu, na které stojí systém průmyslových práv, totiž že jimi poskytovaná exkluzivita využití chráněných výsledků zajišťuje příležitost k nerušené ekonomické aktivitě, která povede k pokrytí nákladů na vznik daného výsledku tvůrčí duševní činnosti a ke generování zisku, který bude do budoucna motivací dalším tvůrcům k inovacím²³. Z pohledu průmyslových práv je to tak právem poskytovaná exkluzivita využití výsledků duševní činnosti, která je ústřední motivací pro vývoj a inovace. Tato exkluzivita totiž poskytuje dostatečný prostor pro hospodářské využití výsledků činnosti. Při koncepčních úvahách o nastavení tohoto systému je nezbytné důkladně zvážit zájem společnosti na přístupu k dosaženým výsledkům a motivaci původců. S využitím často uváděných úvah tak je poměřován zájem na širokém a otevřeném zpřístupnění všech

¹⁸ MOSSOFF, Adam. *Intellectual property and property rights*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2013, s. 31. ISBN 9781781007167.

¹⁹ TELEČ, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. Praha: Leges, 2015, s. 32 - 33. ISBN 9788075020611.

²⁰ MYŠKA, Matěj, POLČÁK, Radim a kol. *Veřejné licence v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 17. ISBN 9788021071926.

²¹ Čl. 6 bis, Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1889, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971.

²² MYŠKA, Matěj, POLČÁK, Radim a kol. *Veřejné licence v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 22. ISBN 9788021071926.

²³ TELEČ, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. Praha: Leges, 2015, s. 39. ISBN 9788075020611.

dosažených výsledků a s tím spojené omezení motivace podílet se na vytváření těchto výsledků. Kvalitně nastavený systém ochrany duševního vlastnictví se blíží rovnováze mezi oběma těmito krajními polohami²⁴.

Právo duševního vlastnictví tak vychází z kombinace poněkud idealistických konceptů a ryze ekonomicky založených úvah²⁵. Tato kombinace se projevuje ve skutečnosti, že právo duševního vlastnictví je v konkrétním případě tvořeno dvěma složkami, právy osobnostními a právy majetkovými.

Základem pojetí osobnostních práv je úvaha, dle níž je každý předmět práva duševního vlastnictví²⁶ odrazem osobnosti jeho původce²⁷. Jen původce tak smí rozhodnout o některých zásadních otázkách, spojených s dispozicí předmětem práva duševního vlastnictví²⁸. Vzhledem k povaze užitých ochranných institutů jsou však i původci samotnému některé způsoby nakládání s předmětem práva duševního vlastnictví zapovězeny, obdobně jako se nemůže vzdát korespondujících osobnostních práv²⁹. Nutno podotknout, že pro jednotlivé ochranné instituty je intenzita naplnění těchto tvrzení mnohdy značně rozdílná. Lze říci, že většího významu nabývá osobnostní složka práv duševního vlastnictví v autorském právu, naopak příkladmo v právu databázovém je spíše potlačena. Vzhledem ke skutečnosti, že osobnostní práva jsou odvozena od osobnosti autora a tedy přeneseně i jeho nezadatelných přirozených práv, není nutné pro ochranu osobnostních práv podnikat žádné zvláštní kroky, ochrana vzniká k právem specifikovanému okamžiku bez dalšího. Takovým okamžikem je typicky vznik daného předmětu práva duševního vlastnictví, resp. zachycení díla v objektivně

²⁴ Letitým a nepřekonaným nástrojem pro vytvoření takového systému je *Tříkrokový test*, popsany např. v TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 50 – 60. ISBN 9788074004254.

²⁵ Tyto úvahy jsou přehledně přiblíženy v TELEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. Praha: Leges, 2015, s. 11 - 21. ISBN 9788075020611.

²⁶ Tedy dílo, patent, užitný vzor či další.

²⁷ V této souvislosti je nutno pojem *původce* chápat v širokém významu, tedy nejen jako původce z oblasti průmyslových práv, ale i jako autora či pořizovatele databáze.

²⁸ Čl. 6 bis, Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1889, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971.

²⁹ MYŠKA, Matěj, POLČÁK, Radim a kol. *Veřejné licence v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 22. ISBN 9788021071926.

vnímatelné podobě³⁰. Nutno podotknout, že tento přístup převládá v evropském pojetí práva duševního vlastnictví.

Oproti tomu majetková práva stojí na úvaze, dle níž původce vkládá do tvorby duševního vlastnictví investici. Tato investice přitom nemusí být jen ryze finančního charakteru, může se jednat i o investici původcova času, schopností či zdrojů. Majetková práva pak nabízí způsob, jak zajistit návratnost takové investice, případně poskytnout motivaci dalším původcům k tvorbě tím, že zajistí dostatečnou možnost výdělků. Majetková složka práv je akcentována v pojetí průmyslových práv. Vzhledem k silnému ekonomickému rozměru majetkových práv je nezbytná silná úroveň právní jistoty původce, ale i třetích osob. Pro posílení této právní jistoty³¹ je využíván registrační princip. V jeho rámci je pro vznik ochrany majetkového práva nezbytné provést specifické úkony před určeným orgánem státní moci, tedy registraci. Vznik majetkových práv pak není dovozován od vzniku duševního vlastnictví, ale až od jeho registrace, byť za specifických okolností je toto pravidlo prolamováno. Majetková práva představují základ pojetí duševního vlastnictví, jak je chápáno v dalším velkém právním systému, v USA³².

U jednotlivých ochranných institutů práva duševního vlastnictví dochází k různorodému nastavení poměru obou složek práva duševního vlastnictví, tedy složky osobnostní i majetkové. Další výklad k poměru osobnostních a majetkových práv bude předložen v částech této práce věnovaných jednotlivým institutům práva duševního vlastnictví tak, aby výklad mohl zachytit jednotlivé odlišnosti v poměru obou práv.

Z výše uvedeného je patrná odlišnost idejí, které tvoří základní stavební kameny práva duševního vlastnictví. I to je důvodem, proč je v textu této práce pojednáno odděleně o právu autorském, právech průmyslových a jejich jednotlivých institutech.

³⁰ § 2 odst. 1 AutZ.

³¹ Ale i z dalších důvodů popsaných dále v této práci i odkazovaných zdrojích.

³² MYŠKA, Matěj. *Výzvy autorskému právu v informační společnosti*. [online]. Brno: PrF MU, 2015. Disertační práce. [cit. 25. 5. 2016], s. 79.

Dále je vhodné se zmínit i k pramenům práva duševního vlastnictví. Vzhledem k jasně deklarované důležitosti této problematiky je předmětem celé řady mezinárodních smluv, které směřují k odstranění zásadních rozdílů v úpravě práva duševního vlastnictví. Mezi tyto prameny práva duševního vlastnictví patří příkladmo dohoda TRIPS³³, WIPO³⁴, Pařížská unijní úmluva³⁵, Smlouva o patentové spolupráci³⁶, Smlouva o známkovém právu³⁷, Niceská dohoda³⁸ a řada dalších.

Duševní vlastnictví je regulováno také v rámci evropského práva, mezi klíčové normy patří úprava komunitární ochranné známky³⁹, průmyslových vzorů Společenství⁴⁰ či systém norem, upravující označení původu a zeměpisná označení⁴¹.

Právo duševního vlastnictví pak stojí také na pramenech národního práva, přičemž neexistuje kodifikovaná úprava celého odvětví. Charakter blížíci se kodifikaci však má úprava autorského práva v rámci autorského zákona⁴². V České republice právo duševního vlastnictví staví zejména na úpravě NOZ, OchrZ, PatZ, UžitZ, PrůmZ, TopoZ, VymZ a další.

Vedle uvedených právních předpisů se uplatňují i podzákoné předpisy, upravující jednotlivé instituty ve větších podrobnostech. V konkrétních otázkách pak nelze opomíjet ani zásadní vliv judikatury.

³³ Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dohoda TRIPS) přijatá v Marrákeši dne 15. dubna 1994.

³⁴ Úmluva o zřízení světové organizace duševního vlastnictví, podepsaná ve Stockholmu dne 14. července 1967, změněná dne 2. října 1979.

³⁵ Pařížská úmluva na ochranu duševního vlastnictví ze dne 20. března 1883, revidovaná v Bruslu dne 14. prosince 1900, ve Washingtonu dne 2. června 1911, v Haagu dne 6. listopadu 1925, v Londýně dne 2. června 1934, v Lisabonu dne 31. října 1958 a ve Stockholmu dne 14. července 1967 a změněná dne 2. října 1979.

³⁶ Smlouva o patentové spolupráci přijatá ve Washingtonu dne 19. června 1970, změněná dne 28. září 1979, dne 3. února 1984 a dne 3. října 2001.

³⁷ Smlouva o známkovém právu sjednaná v Ženevě dne 27. října 1994.

³⁸ Niceská dohoda o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek ze dne 15. června 1957, revidovaná ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Ženevě dne 13. května 1977.

³⁹ Nařízení Rady (ES) č. 207/2009 ze dne 26. února 2009 o ochranné známce Společenství.

⁴⁰ Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství.

⁴¹ Jejich aktuální soupis v českém jazyce je v přehledné podobě udržován Úřadem průmyslového vlastnictví na adrese <https://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/EU/oznaceni-puvodu-a-zemepisna-oznaceni-spolecenstvi.html>.

⁴² Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

3.3. Teoretická východiska soutěžního práva

Pro účely této práce si nelze vystačit s pouhým popisem zákonné úpravy soutěžního práva a případným studiem judikatury. Takto pojatý teoretický základ by zdaleka nepostačoval pro úvahy o vzájemném postavení soutěžního práva a práva duševního vlastnictví, neboť by nebyl dostatečným základem pro nezbytné úvahy o smyslu a účelu obou právních odvětví ani studium jejich střetu.

Soutěžní právo ve smyslu práva hospodářské soutěže (a tedy nikoli práva nekalé soutěže) je, jako je tomu i u ostatních odvětví práva, nezbytné chápat jako právní regulaci, mající odraz v regulované materii a procházející jistým historickým vývojem. Zcela zásadní, byť skeptické, zmínky o soutěžním právu lze nalézt již v klasické politické ekonomii poloviny 19. století⁴³. Tehdejší pojetí občanské svobody, ochrany osobního vlastnictví a důraz na dodržování uzavřených smluv zároveň předpokládalo jen poměrně malý počet omezení tržního chování osob⁴⁴. Mezi taková omezení patřily i normy soutěžního práva, které chránily samotný základ takto vybudovaného společenského systému, totiž volný trh. Bez fungujícího trhu by řada dalších cílů tohoto systému mohla stěží najít svého naplnění, lhostejno jednalo-li by se o omezení, jejichž původem byla státní regulace či chování samotných subjektů na trhu.

Soutěžní právo prošlo od poloviny 19. století dlouhým vývojem, jehož popis není pro účely této práce nezbytné uvádět. Během tohoto vývoje však setrvalo úzké sepětí soutěžního práva s ekonomikou.

Pro budoucí úvahy je nezbytné zabývat se i předmětem ochrany soutěžního práva. Tím je ochrana hospodářské soutěže jako společenského systému před jejím vyloučením, omezením, či jiným narušením nebo ohrožením⁴⁵. Předmětem ochrany tak je hospodářská soutěž sama o sobě⁴⁶, nikoliv jen alokační efektivita⁴⁷,

⁴³ SMITH, Adam. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. 1776. s. 80, dostupné na http://www.ifaarchive.com/pdf/smith_-_an_inquiry_into_the_nature_and_causes_of_the_wealth_of_nations%5B1%5D.pdf.

⁴⁴ HUME, David. *Leviathan*. 1651. Kapitola XIV, dostupné na <http://www.gutenberg.org/files/3207/3207-h/3207-h.htm>.

⁴⁵ § 1 odst.1 ZOHS.

⁴⁶ § 1 odst. 1 ZOHS.

⁴⁷ MUNKOVÁ, Jindřiška. *Soutěžní právo*. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 36, ISBN 9788074004247.

spotřebitelský blahobyť⁴⁸ či zájmy jednotlivých soutěžitelů. Hospodářská soutěž bez nedůvodných omezení je z pohledu zákonodárce natolik závažným zájmem, že dostává přednost mimo jiné právě i před zmiňovanou alokační efektivitou, spotřebitelským blahobytem či zájmy jednotlivých soutěžitelů, které jsou stavěny pouze do role dalších kritérií, která jsou v souvislosti s hlavním předmětem ochrany brána v úvahu. Reálným projevem této skutečnosti je příkladmo dostatečnost pouze potenciálního porušení soutěžní regulace pro možnost sankčního zásahu soutěžním orgánem⁴⁹. Stojí za připomenutí, že stanovení cílů soutěžněprávní regulace není jednoznačně vyřešenou otázkou, o které by neprobíhala debata. Důkladná úvaha na toto téma je však výrazně nad rámec tématu této disertační práce. Je také nezbytné zmínit, že v jurisdikcích mimo Českou republiku jsou za chráněný zájem brány všechny výše uvedené cíle⁵⁰.

Přednost hospodářské soutěže jako předmětu ochrany není absolutní. Tento princip je prolamován řadou výjimek, jejichž základem jsou právě spotřebitelský blahobyť⁵¹.

Zcela zjevně je však v soutěžní regulaci vyjádřena přednost zájmu hospodářské soutěže nad zájmem jednotlivých soutěžitelů⁵². Soutěžní jednání, které nenarušuje volnou soutěž jako fenomén, je pro soutěžní regulaci zcela nezajímavé. Totožné jednání za odlišné tržní situace, které zároveň je omezením soutěže, však již bude předmětem zájmu soutěžní regulace. Tento jev nabírá nejzřetelnějších obrysů v oblasti ochrany proti zneužití dominantního postavení.

Důvody pro skutečnost, že zákonodárcem je upřednostněn zájem na abstraktním fenoménu hospodářské soutěže před zájmy spotřebitelů a soutěžitelů, vybavených právní subjektivitou či alokační efektivitou, nabízí ekonomie. Ekonomie je jako věda

⁴⁸ MUNKOVÁ, Jindřiška. *Soutěžní právo*. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 31, ISBN 9788074004247.

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 1. 2007, č.j. 1 As 19/2006 ve věci *Komora veterinárních lékařů ČR* či Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 31. 5. 2006, č.j. 31 Ca 64/2004 ve věci *ČEZ, a.s.*

⁵⁰ Vhodný úvod a soubor zdrojů však lze nalézt v publikaci MUNKOVÁ, Jindřiška. *Soutěžní právo*. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 28 - 47, ISBN 9788074004247.

⁵¹ Mezi ně patří výjimky pro soutěžní chování ve vybraných odvětvích, či pro vybrané kategorie dohod, mezi nimi pro transfer technologií či takové, kde je benefit z dohody přenášen na spotřebitele.

⁵² BEJČEK, Josef a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 250, ISBN 9788074005473.

se soutěžní regulací neodmyslitelně spjata a nabízí vysvětlení pro pojetí soutěžní regulace i řadu užívaných konceptů⁵³.

Právě hospodářská soutěž na trhu (resp. soutěž omezená jen jasnou, předvídatelnou regulační činností) vytváří na všechny zúčastněné subjekty tlak, vedoucí ke zvyšování kvality a snižování cen nabízeného zboží a dále představuje silnou pobídku k inovacím. Z pohledu soutěžní regulace je tak existenčním zájmem soutěžitelů usilovat o zvyšování kvality, snižování cen a inovace, neboť v konkurenčním prostředí o totéž usilují všichni tržní hráči. Ti, kteří ve svém úsilí nedostačují ostatním, jsou z trhu vytlačeni, jejich existence ztrácí ekonomický smysl a zanikají.

Zároveň však soutěžní regulace usiluje o udržení soutěžního tlaku tam, kde již došlo přirozeným vývojem trhu k akumulaci tržní síly⁵⁴. Takto silný subjekt, soutěžní terminologií označovaný jako dominant⁵⁵, nesmí svou sílu uplatnit vůči ostatním soutěžitelům libovolně. Jeho omezení mají za cíl zachovat na trhu prostor pro existenci dalších soutěžitelů, kteří neumožní v dlouhodobém horizontu zcela libovolné chování dominanty.

Jednání soutěžitelů, které vede k omezení tohoto soutěžního tlaku (dohoda o cenách, rozdělení trhu, zneužití dominantního postavení apod.) vede ve svém důsledku k negativním dopadům na soutěžitele i spotřebitele, neboť jeho důsledkem je zvýšení cen, omezení nabídky a inovací. Takto abstraktně formulovaný zájem pak převyšuje zájmy jednotlivce.

Výše uvedená vysoká míra abstrakce při formulování chráněného zájmu je také spojena s metodou regulace, která je soutěžnímu právu vlastní, totiž s veřejnoprávní metodou regulace. Soutěžní právo je, vzhledem k jeho odstupu od zájmu jednotlivce, primárně veřejnoprávním odvětvím, spadající mezi subsystémy

⁵³ NEJEZCHLEB, Kamil a kol. *Ekonomické metody v soutěžním právu*. Brno: Munipress, 2014, s. 13, ISBN 9788021077010.

⁵⁴ BEJČEK, Josef a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 267, ISBN 9788074005473.

⁵⁵ Vhodný úvod a soubor zdrojů lze nalézt v publikaci PETR, Michal. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 235 - 383, ISBN 9788074003073.

správního práva. Tento administrativní charakter soutěžního práva však není exkluzivní.

Ty nejzávažnější soutěžní delikty rozeznává i trestní právo, v českém právním řádu se jedná o kartelové dohody⁵⁶. V současném českém právu však není tento přístup k vymáhání soutěžního práva aktivně užíván, neexistuje jediný pravomocný rozsudek, a to odsuzující ani osvobozující⁵⁷.

Dále je nutné konstatovat, že soutěžní právo není od zájmů jednotlivce odděleno zcela. Z porušení soutěžního práva může vzniknout škoda či dokonce újma, a to nejen spotřebiteli, ale i ostatním soutěžitelům na trhu. Náhradu této škody či újmy pak lze vymáhat prostřednictvím práva občanského, byť s různými nadějemi na úspěch v různých právních řádech⁵⁸.

Narušení hospodářské soutěže je možné vnímat i jako porušení smlouvy, neboť nic nebrání tomu, aby si smluvní strany sjednaly zákaz porušení soutěžní regulace jako smluvní závazek. Takový koncept se ostatně objevuje i v rámci práva veřejných zakázek⁵⁹. Vzhledem k charakteru protisoutěžního jednání, zejména jeho utajení a důkazní nouzi subjektů nevybavených vyšetřovacími oprávněními soutěžních úřadů se však nejedná o příliš účinný koncept prosazování soutěžního práva.

Úvodem této práce je vhodné zmínit se i k pramenům soutěžního práva, neboť jejich pojetí je v soutěžním právu poměrně specifické. Ochrana hospodářské soutěže se explicitně nevěnuje žádná mezinárodní smlouva, snahy o zařazení soutěžněprávní regulace skončily zatím vždy neúspěchem⁶⁰. Nejvýraznější aktivitou v oblasti soutěžního práva v mezinárodním právu tak jsou práce tzv. International

⁵⁶ § 248 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁷ Tedy nejméně k 1. 8. 2016.

⁵⁸ Podmínky má zlepšit Směrnice EP a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži.

⁵⁹ § 68 odst. 3 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů. Tento koncept je dále posílen v navrhovaném ust. § 48 odst. 6 zákona o zadávání veřejných zakázek.

⁶⁰ Final Report of the International Competition Policy Advisory Committee to the Attorney General and Assistant Attorney General for Antitrust, dostupný na <http://www.justice.gov/atr/final-report>.

Competition Network⁶¹, jakožto platformy pro mezinárodní spolupráci soutěžních úřadů, byť se z povahy věci jedná spíše o spolupráci koncepční a ideovou.

Naopak nelze nezmínit zcela dominantní roli evropského práva. Soutěžní právo našlo své zakotvení již v primárním právu⁶². Tato poměrně obecná ustanovení pak byla rozpracována ve značném objemu sekundárního práva, plnicího dva základní účely. Prvním je snaha o maximální harmonizaci hmotněprávních soutěžních norem napříč Evropskou unií, přičemž lze konstatovat, že tento cíl se daří do značné míry naplňovat. Druhou funkcí evropského soutěžního práva je právní úprava činnosti Evropské komise jako soutěžního úřadu s působností v rámci Evropské unie⁶³.

Značnou část evropského soutěžního práva zaujímá také úprava vzájemných vztahů Evropské komise a národních soutěžních úřadů; tyto vztahy jsou detailně upraveny a představují základ pro každodenní spolupráci. Právní úprava tak dopadá na otázky, spojené s rozdělením případů mezi EK a soutěžní úřady⁶⁴, vzájemnou spolupráci v rámci správních řízení⁶⁵, předávání dokumentů a důkazů, vzájemné informování či úkony, činěné pro jiný soutěžní úřad⁶⁶ a další otázky.

Jedním z důsledků takové míry provázanosti je velký vliv evropského práva v podobě právních norem i judikatury na podobu soutěžního práva v jednotlivých členských státech.

Poslední skupinou právních pramenů soutěžního práva je národní právo jednotlivých států. V rámci Evropské unie je do značné míry harmonizováno, nicméně stále existují drobné rozdíly v pojetí některých institutů a zejména v procesních otázkách.

⁶¹ Více informací o fungování ICN lze nalézt na <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/about/history.aspx>.

⁶² Čl. 101 a násl. SFEU.

⁶³ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy.

⁶⁴ Oznámení Komise o spolupráci v rámci sítě orgánů pro ochranu hospodářské soutěže, OJ C 101 ze dne 27. 4. 2004; Kap. III Oznámení Komise o spolupráci mezi Komisí a orgány členských států EU při aplikaci článků 81 a 82 Smlouvy 2004/C 101/04.

⁶⁵ Kap. III./1 Oznámení Komise o spolupráci mezi Komisí a orgány členských států EU při aplikaci článků 81 a 82 Smlouvy 2004/C 101/04.

⁶⁶ Kap. III./2. Oznámení Komise o spolupráci mezi Komisí a orgány členských států EU při aplikaci článků 81 a 82 Smlouvy 2004/C 101/04.

Mimo právní prostor Evropské unie obsahuje právní úprava soutěžního práva v jednotlivých státech již výraznější rozdíly. Předmětem obsáhlých debat jsou rozdíly v soutěžní regulaci mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými. Tamější úprava vychází, zejména v regulaci subjektů s velkou tržní silou, z poněkud odlišných východisek. Přesto však nelze popřít značný vliv, který na sebe oba právní systémy mají.

Soutěžní právo ve smyslu práva hospodářské soutěže je tak nezbytně důsledně oddělovat od práva nekalosoutěžního. Připomeňme, že úprava nekalé soutěže chrání primárně jednotlivé soutěžitele, jejich název, pověst a další atributy jejich ekonomické činnosti. K ochraně proti nekalé soutěži jsou povoláni soutěžitelé ponejvíce samostatně, je tedy přednostně užitá soukromoprávní metoda regulace. Veřejnoprávní metoda regulace pak najde uplatnění až v situacích, kdy je ohrožen další chráněný zájem, příkladmo ochrana spotřebitele⁶⁷. Trestněprávní režim ochrany před nekalou soutěží pak nastupuje skutečně až jako *ultima ratio*⁶⁸. Rozdíl mezi oběma odvětvími je pak zcela zjevný při detailním pohledu na jednotlivé skutkové podstaty, užívané v právu ochrany hospodářské soutěže a nekalé soutěže.

⁶⁷ § 5 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁸ § 248 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

4. K některým konceptům soutěžního práva

V rámci struktury této práce budou opakovaně zmiňovány některé klíčové pojmy z oblasti soutěžního práva. Jeví se proto účelným upřesnit jejich obsah již úvodem tak, aby na tyto pojmy bylo možno v průběhu práce odkazovat a užívat je konsistentním způsobem. Pro účely této práce přitom postačí představit tyto pojmy v jejich základních rysech s akcentem na jejich vlastnosti, klíčové pro řešené téma. Čtenář se zájmem o detailní studium těchto pojmů může využít odkazů v poznámkovém aparátu a seznámit se s nimi ve specializovaných zdrojích.

V následujících kapitolách budou představeny koncept relevantního trhu, kartelové dohody a zneužití dominantního postavení. Zákonná právní úprava těchto konceptů není v rámci českého či unijního práva ani právních řádů řady dalších států nijak obsáhlá. To však zdaleka neznamena, že by se jednalo o koncepty jednoduché, snadné na uchopení. Poněkud skoupá právní úprava je doplněna obsáhlou judikaturou a také řadou pramenů nižší právní síly, které je však nezbytné při aplikaci práva zohlednit, ať už z důvodu jejich autority či absence kvalitativně lepších pramenů.

4.1. Ke konceptu relevantního trhu⁶⁹

Koncept vymezení relevantního trhu je klíčovým prvkem při posuzování jakéhokoli jednání z pohledu soutěžního práva⁷⁰. Relevantní produktový trh je definován jako trh všech služeb nebo zboží, která jsou spotřebitelem považována za zaměnitelná pro jejich charakteristiku, cenu a předpokládané použití⁷¹. Relevantní geografický trh zahrnuje území, na kterém se dotčení soutěžitelé⁷² účastní nabídky a poptávky zboží a služeb, na kterém panují dostatečně homogenní tržní podmínky a které lze odlišit od jiných geografických trhů, neboť soutěžní podmínky na těchto odlišných územích jsou dostatečně rozdílné⁷³.

Definice relevantního trhu je v případě posuzování tržního chování soutěžitele klíčová, užívá se při hodnocení povahy jednání soutěžitele, vymezení tržního podílu i výpočtu výše pokuty⁷⁴.

Za účelem definice relevantního trhu je užívána řada metod, mezi nimi SSNIP test⁷⁵. Výsledkem aplikace těchto metod by měl být relevantní trh vymezený tak, že zahrnuje zkoumaný produkt a jeho substituty.

SSNIP test⁷⁶ uvažuje se zvýšením ceny, které je malé (obvykle 5 - 10 %), avšak trvalé a sleduje změny v tržním chování. Pokud se poptávka přesune k jinému produktu, tento produkt patří na vymezovaný relevantní trh⁷⁷.

⁶⁹ Následující kapitola je vystavěna na základě úvodní kapitoly článku, vydaného v r. 2015 disertantem - KUBEŠA, Tomáš. *Competition Aspects of Public Licenses. Masaryk University Journal of Law and Technology*, Brno: Masarykova univerzita, 2015, roč. 2015, č. 2, s. 1-14. ISSN 18025943.

⁷⁰ ROSE, V., BAILEY, D. *European Union Law of Competition*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 262, ISBN 9780199667871.

⁷¹ Sdělení Komise o definici relevantního trhu pro účely práva hospodářské soutěže společenství (97/C 372/03), čl. 7.

⁷² Úvahám o pojmu soutěžitele se autor této práce věnoval například v příspěvku ve sborníku KUBEŠA, Tomáš. Soutěžitel právnickou osobou? In: VIČAROVÁ HEFNEROVÁ, Hana (ed.) *Kontroverzní názory v právu. Sborník z konference Olomoucké debaty mladých právníků 2014*. Praha: Leges, 2015, s. 263 – 269, ISBN 9788075021113.

⁷³ Sdělení Komise o definici relevantního trhu pro účely práva hospodářské soutěže společenství (97/C 372/03), čl. 8.

⁷⁴ Definice relevantního trhu. [online]. Evropská komise. [vid. 25. 4. 2016] Dostupné na http://europa.eu/legislation_summaries/competition/firms/l26073_en.htm.

⁷⁵ Small but Significant and Non-transitory Increase in Price. NEJEZCHLEB, Kamil a kol. *Ekonomické metody v soutěžním právu*. Brno: MuniPress, 2014, s. 39, ISBN 9788021077010.

⁷⁶ GONZALES-DIAZ, F.E., SNELDERS, R. *EU Competition Law*. Deventer: Claeys & Casteels, 2013, s. 7, ISBN 9789077644133.

Ve vybraných případech se lze spokojit s užitím tzv. funkčního přístupu⁷⁸. Při vymezení relevantního produktového trhu jsou analyzovány potřeby, které jsou zkoumaným produktem uspokojovány, způsoby jeho užití, vyžadované zdroje na pořízení či spotřebu produktu a řada dalších kritérií závislých na povaze zkoumaného výrobku. Při použití této metody je třeba mít se na pozoru před možným subjektivním hodnocením zvolených kritérií a závěry verifikovat dalším způsobem, například tržní studií.

Z výše uvedeného lze dovodit, že substitut, nabízený za výrazně výhodnějších podmínek by měl v dlouhodobém časovém horizontu vytlačit z trhu méně výhodný produkt⁷⁹.

Dalším důvodem, proč je nezbytné věnovat se definici relevantního trhu, je určení tržního podílu. Velikost tržního podílu je klíčová v případech posuzování zneužití dominantního postavení a při posuzování závažnosti deliktu⁸⁰. Na řadě trhů lze určit tržní podíly vcelku jednoduchými výpočty, vycházejícími z množství prodaného zboží, objemu poskytnutých služeb či nejčastěji dosaženého obrátu. Na trzích, souvisejících s duševním vlastnictvím, nemusí naznačený postup vést ke korektním výsledkům. Právě u duševního vlastnictví se objevují situace, kdy spotřebitel sice neplatí za poskytnuté zboží či služby explicitně vyjádřenou cenu, přesto však nelze říci, že by plnění získával zadarmo, tedy aniž by poskytoval protiplnění, neboť toto plnění může být nepeněžité povahy⁸¹.

⁷⁷ MORESI, S.X., SALOP S.C., WOODBURY J. R., Implementing the Hypothetical Monopolist SSNIP Test with Multi-Product Firms. [online]. *The Antitrust Source*, 2008. [vid. 25. 4. 2016]. Dostupný na: http://www.americanbar.org/content/dam/aba/publishing/antitrust_source/Feb08_Moresi.authcheckdam.pdf.

⁷⁸ Také popisovanému jako kvalitativní přístup, viz GONZALES-DIAZ, F.E., SNELDERS, R. *EU Competition Law*. Deventer: Claeys & Casteels, 2013, s. 18, ISBN 9789077644133.

⁷⁹ NIELS, G., JENKINS, H., KAVANAGH, J. *Economics for Competition Lawyers*. Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 32, ISBN 9780199588510.

⁸⁰ ROSE, V., BAILEY, D. *European Union Law of Competition*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 763, ISBN 9780199667871.

⁸¹ RUBINFELD, D., GAL, M.S. *The Hidden Costs of Free Goods: Implications for Antitrust Enforcement*. Berkeley: US Berkeley Public Research Paper 2014 no. 2529425.

4.2. Ke konceptu kartelové dohody

Kartelová dohoda je často považována za nejzávažnější z narušení soutěžního práva. Je jí dohoda mezi soutěžiteli, rozhodnutí jejich sdružení či jednání soutěžitelů ve vzájemné shodě, jejichž cílem nebo výsledkem je narušení hospodářské soutěže⁸². Typicky obsahuje ujednání o určení cen či obchodních podmínek; omezení výroby, odbytu, výzkumu, vývoje či investic; rozdělení trhu; vázání plnění na odběr jiného nesouvisejícího plnění; uplatňování rozdílných podmínek; či skupinový bojkot⁸³. Tyto dohody jsou ze zákona zakázané. Obdobná úprava je obsažena i v evropském právu. O vnímané důležitosti této problematiky svědčí i její systematické zařazení již do primárního práva, konkrétně do článku 101 SFEU.

Nebezpečí kartelových dohod spočívá v několika oblastech. Dle obsáhlého souboru studií vedou kartelové dohody k navýšení cen pro spotřebitele, dle typu kartelové dohody a tržní situace až v řádu desítek procent⁸⁴, přičemž tento závěr již našel odraz i v platném právu⁸⁵. Ve svém důsledku jsou příčinou alokační neefektivity, neboť prostředky, které jsou vynaloženy na nákup produktů, které jsou dotčeny kartelovou dohodou a tudíž nabízeny za vyšší cenu, mohly být užity na nákup jiných statků.

Nebezpečí, plynoucí z kartelových dohod však neplyne jen z momentálního zvýšení spotřebitelských cen. Podstatou fungování kartelové dohody je odstranění konkurenčního tlaku mezi soutěžiteli a nahrazení vzájemné nejistoty předvídatelným chováním, zakázanou dohodou. Důsledkem takového postupu soutěžitelů je i nižší tlak na inovaci a pokles konkurenceschopnosti. Tyto důsledky kartelových dohod mají tendenci projevovat se spíše v delším časovém horizontu.

⁸² § 3 odst. 1 ZOHS.

⁸³ § 3 odst. 2 ZOHS.

⁸⁴ CAPOBIANCO, Antonio. *OECD Guidelines on Fighting Bid Rigging in Public Procurement*. [online] [vid. 25. 4. 2016]. Dostupné z: http://mycc.gov.my/wp-content/uploads/2014/06/Capobianco-OECD-Guidelines-to-fight-bid-rigging_FINAL.pdf.

⁸⁵ Čl. 17 odst. 2 Směrnice EP a Rady 2014/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži.

4.3. Ke konceptu zneužití dominantního postavení⁸⁶

Zneužití dominantního postavení v rámci ČR zakazuje jednak zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže) ve znění pozdějších předpisů a dále přímo aplikovatelný článek 102 Smlouvy o fungování Evropské Unie.

ZOHS upravuje dominantní postavení v § 10. Tam uvádí, že „*Dominantní postavení na trhu má soutěžitel nebo společně více soutěžitelů (společná dominance), kterým jejich tržní síla umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích.*“ Tato definice soutěžitele v dominantním postavení je koncept převzatý z rozhodnutí Hoffmann-La Roche,⁸⁷ kdy dominance je charakterizována především možností dominantního soutěžitele chovat se do značné míry nezávisle na konkurentech, zákaznících a především konečných spotřebitelích díky jeho ekonomické síle, která mu umožňuje zabraňovat efektivní hospodářské soutěži a negativně ovlivňovat její vývoj⁸⁸. SFEU neobsahuje přímo ve svém znění žádnou definici dominantního postavení. Jednotlivé zneužívající praktiky lze proto v rámci unijního práva identifikovat především prostřednictvím judikatury Evropského soudního dvora. V souvislosti se zneužitím dominantního postavení je třeba mít na paměti, že dominantní postavení je stav, který se může měnit v čase a závisí vždy na aktuální výši tržní síly. Z toho plynou dva závěry, a to že dominantní postavení lze získávat a ztrácet v průběhu času a dále, že existuje určitá hranice tržní síly, která již způsobuje, že soutěžitel je považován za dominantního, nicméně mezi tržní silou jednotlivých dominantních soutěžitelů mohou být značné rozdíly.⁸⁹

⁸⁶ Následující kapitola je vystavěna na základě úvodní kapitoly článku, vydaného v r. 2015 disertantem ve spoluautorství s Mgr. Ing. Kamilem Nejezchlebem – KUBEŠA, Tomáš a NEJEZCHLEB, Kamil. *Patenty v rukou dominantních soutěžitelů. Časopis pro právní vědu a praxi*, Masarykova univerzita, 2015, roč. 2015, č. 2, s. 146-153. ISSN 12109126.

⁸⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 2. 1979. Věc C-85/76. *Hoffmann-La Roche*.

⁸⁸ BEJČEK, Josef a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 340, ISBN 9788074005473.

⁸⁹ Je faktický rozdíl mezi situacím, kdy existuje na relevantním trhu opravdu jediný hráč – faktický monopol, a situacím, kdy vedle sebe existuje větší počet hráčů s vysokými tržními podíly, kteří se navzájem omezují.

Dominantní postavení samo o sobě není v ČR postižitelné ani podle ZOHS ani podle SFEU. Toto postavení však zakládá soutěžiteli určitou speciální odpovědnost⁹⁰ nechovat se tak, aby došlo k narušení hospodářské soutěže.⁹¹ To znamená, že soutěžitel v dominantním postavení má odpovědnost chovat se způsobem nenarušujícím hospodářskou soutěž. To koresponduje s tím, že jak ZOHS, tak SFEU zakazují jednání, které je až zneužitím dominantního postavení, nikoliv jeho získáním. SFEU v článku 102 uvádí, že „S vnitřním trhem je neslučitelné, a proto zakázané, pokud to může ovlivnit obchod mezi členskými státy, aby jeden nebo více podniků zneužívaly dominantního postavení na vnitřním trhu nebo jeho podstatné části.“ ZOHS v § 11 uvádí, že „Zneužívání dominantního postavení na újmu jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů je zakázáno.“. Ač jsou obě znění poněkud rozdílná, je z obou patrné, že to co je zakázané právem ochrany hospodářské soutěže, je zneužití dominantního postavení. Zatímco SFEU na zneužití dominantního postavení výslovně neklade žádných dalších podmínek, minimálně z jazykového výkladu ZOHS lze dovozovat, že zakázané je pouze zneužívání dominantního postavení, které vede k újmě soutěžitelů nebo spotřebitelů.⁹² Jak SFEU, tak ZOHS demonstrativním výčtem specifikují, co může být eventuálně považováno za narušení dominantního postavení.⁹³

⁹⁰ BERNARD, Kent. The AstraZeneca Decision in the General Court: Some Basic Observations and a Few Interesting Questions. [online] [vid. 25. 4. 2016]. SSRN Electronic Journal. . DOI: 10.2139/ssrn.2253995. [vid. 25. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.ssrn.com/abstract=2253995>

⁹¹ Srovnej Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 11. 1983. Věc 322/81. *Michelin*, par. 57.

⁹² Přes rozdílné znění lze obecně konstatovat, že výklad zneužití dominantního postavení dle ZOHS je v ČR konstantně činěn eurokonformě a tedy v souladu s výkladem zneužití dominantního postavení dle SFEU.

⁹³ ZOHS uvádí, že zneužitím dominantního postavení je zejména a) přímé nebo nepřímé vynucování nepřiměřených podmínek ve smlouvách s jinými účastníky trhu, zvláště vynucování plnění, jež je v době uzavření smlouvy v nápadném nepoměru k poskytovanému protiplnění, b) vázání souhlasu s uzavřením smlouvy na podmínku, že druhá smluvní strana odebere i další plnění, které s požadovaným předmětem smlouvy věcně ani podle obchodních zvyklostí nesouvisí, c) uplatňování rozdílných podmínek při shodném nebo srovnatelném plnění vůči jednotlivým účastníkům trhu, jimiž jsou tito účastníci v hospodářské soutěži znevýhodňováni, d) zastavení nebo omezení výroby, odbytu nebo výzkumu a vývoje na úkor spotřebitelů, e) dlouhodobé nabízení a prodej zboží za nepřiměřeně nízké ceny, které má nebo může mít za následek narušení hospodářské soutěže, f) odmítnutí poskytnout jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu přístup k vlastním přenosovým sítím nebo obdobným rozvodným a jiným infrastrukturním zařízením, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu, pokud jiní soutěžitelé z právních nebo jiných důvodů nemohou bez spoluužívání takového zařízení působit na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé, kteří přitom neprokáží, že takové spoluužívání není z provozních nebo jiných důvodů možné anebo je od nich nelze spravedlivě požadovat; totéž přiměřeně platí pro odmítnutí přístupu

Je nutné zdůraznit, že zneužitím dominantního postavení může být nepřeborná řada různých dalších typů jednání, pokud jejich důsledkem bude narušování hospodářské soutěže. Deliktu zneužití dominantního postavení se může dopustit a být za toto jednání postižen pouze soutěžitel v dominantním postavení. Soutěžitel, jehož tržní síla je byť jen o nepatrné množství nižší, než aby mohl být považován za dominantního soutěžitele, není ve svém jednání z pohledu zákazu zneužití dominantního postavení jakkoliv omezen, byť následky jeho jednání mohou být z hlediska jejich dopadu na hospodářskou soutěž a spotřebitele reálně velmi podobné následkům, které by takovéto jednání mělo v případě, že by je činil soutěžitel v dominantním postavení. Velmi široce a abstraktně pojatá definice zákazu zneužití dominantního postavení tím pádem zakazuje jednání, která jsou v případě „nedominantního“ soutěžitele legální a z hlediska soutěžního práva nepostižitelná⁹⁴.

Obecně lze rozdělit možné zneužití dominantního postavení z hlediska charakteru na vykořisťovatelské (*exploitative*) a vylučovací (*exclusionary*). Vykořisťovatelské praktiky spočívají v tom, že dominant využívá svého postavení a dosahuje díky němu vyšších zisků na úkor svých zákazníků, resp. spotřebitelů. Typickým příkladem je např. vynucování nepřiměřeně vysokých cen, či nepřiměřených smluvních závazků. Oproti tomu vylučovací praktiky spočívají v tom, že soutěžitel v dominantním postavení vytlačuje konkurenty z trhu či jej uzavírá a brání vstupu nových konkurentů. Typickými příklady jsou např. stlačování marží, účtování predátorských cen, či uzavírání výhradních smluv a poskytování věrnostních rabatů.

jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu k využití duševního vlastnictví nebo přístupu k sítím, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu, pokud je takové využití nezbytné pro účast v hospodářské soutěži na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé nebo na jiném trhu. TFEU uvádí, že zneužití dominantního postavení může spočívat především v a) v přímém nebo nepřímém vynucování nepřiměřených nákupních nebo prodejních cen anebo jiných nerovných obchodních podmínek; b) v omezování výroby, odbytu nebo technického vývoje na úkor spotřebitelů; c) v uplatňování rozdílných podmínek vůči obchodním partnerům při plnění stejné povahy, čímž jsou někteří partneři znevýhodňováni v hospodářské soutěži; d) v podmiňování uzavření smluv tím, že druhá strana přijme další plnění, která ani věcně, ani podle obchodních zvyklostí s předmětem těchto smluv nesouvisejí.

⁹⁴ BEJČEK, Josef a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 341, ISBN 9788074005473.

V této souvislosti je vhodné zmínit, že v současné době se v rámci EU dostává do popředí v soutěžním právu tzv. ekonomický přístup. Ten je orientován na zkoumání skutečných efektů jednání soutěžitelů, nikoliv na obecné formální principy. V oblasti posuzování dominantního postavení je tento přístup zřetelný především ze strany Evropské Komise, a to především v jí vydaných pokynech pro posuzování vylučovacích jednání dominantních soutěžitelů,⁹⁵ které jsou založeny na nutnosti zkoumat ekonomický efekt jednání dominantních soutěžitelů. Ekonomický přístup k posuzování zneužití dominantního postavení je viditelně zaměřen především na praktiky vylučovací, neboť praktiky vykořisťovatelské je z hlediska ekonomického velmi obtížné identifikovat a prokázat.⁹⁶ Navíc existují mezi odbornou veřejností, zejména zastánci tzv. chicagské školy, pochyby o smysluplnosti trestání vykořisťovatelských praktik vůbec,⁹⁷ neboť nařizování konkrétních cen je velmi silným zásahem do tržního prostředí a obecně je vždy považováno za lepší, než přímo zasahovat do oblasti cen, umožnit existenci soutěžního prostředí, resp. vznik konkurence, která sama o sobě povede ke snížení cen díky konkurenčnímu boji.⁹⁸

⁹⁵ Sdělení komise - Pokyny k prioritám Komise v oblasti prosazování práva při používání článku 82 Smlouvy o ES na zneužívající chování dominantních podniků vylučující ostatní soutěžitele. (2009/C45/02), s. 7 – 20.

⁹⁶ Z ekonomického hlediska je extrémně obtížné spolehlivě definovat cenu, která by existovala v případě existence nenarušené hospodářské soutěže a tu pak poměřovat s cenou účtovanou soutěžitelem v dominantním postavení.

⁹⁷ Např. v USA není vykořisťovatelské jednání z hlediska antitrustových zákonů postižitelné, a to na základě myšlenky, že pokud si někdo férovým bojem vydobyl dominantní postavení a může si dovolit účtovat vysoké ceny a marže, není správné ho za to trestat či mu to zakazovat, neboť potom ztrácí motivaci být lepší než konkurence. Navíc pokud se na nějakém trhu objeví vysoké marže a zisky, nezbytně to přiláká další soutěžitele, kteří budou chtít na tento trh vstoupit, čímž dojde ke zvýšení soutěže a snížení cen. Srovnej AREEDA, Phillip a HOVENKAMP, Herbert. *Fundamentals of antitrust law*. New York: Aspen Publishers, 2011, 1792 s (loose-leaf). ISBN 9781454801153.

⁹⁸ Srovnej LYONS, Bruce. *The Paradox of the Exclusion of Exploitative Abuse. The Pros and Cons of High Prices*, Stockholm: Švédský soutěžní úřad 2007, s 65 – 87, ISBN 9789188566423.

4.4.Ke vztahu práva duševního vlastnictví a hospodářské soutěže⁹⁹

Z výše uvedeného lze dovodit, že právo ochrany hospodářské soutěže a právo ochrany duševního vlastnictví sledují společný cíl v podobě blaha společnosti. K dosažení tohoto cíle však volí diametrálně odlišné prostředky. Právo duševního vlastnictví zajišťuje, aby inovátoři byli motivováni k dalším inovacím tím, že poskytuje ochranu jejich invencí a umožňuje jejich relativně výsostné využití, přičemž klíčovou roli hraje využití komerční. Právo ochrany hospodářské soutěže dbá na to, aby nedošlo ke zneužívání tržní síly, vedoucí ke snížení intenzity konkurence, v důsledku čehož dochází ke snižování společenského blahobytu a alokační a produkční neefektivitě.¹⁰⁰ Tato tržní síla může přitom náležet jedinému subjektu v dominantním postavení, či se o ni může dělit větší počet subjektů, přičemž tito na základě vzájemné dohody vystupují navenek sladěným způsobem.

Právě poskytování ochrany právům duševního vlastnictví je však z pohledu hospodářské soutěže imanentně spojeno s možností zvýšení tržní síly. Zcela zjevná je tato situace v případě patentové ochrany, u které se někdy hovoří o vytváření tzv. legálních monopolů.¹⁰¹ Výše uvedená skutečnost vyvolává trvalé napětí mezi těmito dvěma společným cílem svázanými, avšak jinou cestou za tímto cílem jdoucími odvětvími práva.

Rozdíl mezi oběma odvětvími je také v základním pojetí jejich regulace. Právo duševního vlastnictví v evropském pojetí představuje jeden ze způsobů ochrany osobnosti autora či původce tak, jak byla zachycena v daném předmětu práva duševního vlastnictví. Oproti tomu soutěžní právo je ryze ekonomickou regulací, při jeho studiu i aplikaci je nezbytné mít neustále na paměti ekonomickou realitu

⁹⁹ Následující kapitola je vystavěna na základě úvodní kapitoly článku, vydaného v r. 2015 disertantem ve spoluautorství s Mgr. Ing. Kamilem Nejezchlebem - Kubeša, Tomáš, NEJEZCHLEB, Kamil. Patenty v rukou dominantních soutěžitelů. *Časopis pro právní vědu a praxi*, Masarykova univerzita, 2015, roč. 2015, č. 2, s. 146-153. ISSN 12109126.

¹⁰⁰ ULLRICH, Hanns. *IP-Antitrust in Context: Approaches to International Rules on Restrictive Uses of Intellectual Property Rights*. Antitrust Bulletin. Londýn: SAGE Publications, 2003, s. 837. ISBN 1930-7969.

¹⁰¹ HALL, B. H. Patents and patent policy. [online]. *Oxford Review of Economic Policy*. roč. 23, č. 4, s. 568-587. [vid. 25. 2. 2016] Dostupné z: <http://oxrep.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/oxrep/grm037>.

každého posuzovaného případu i aplikovaného institutu. Změna v ekonomické realitě pak může vést i k nutnosti přijetí zcela odlišného chápání totožného jednání osob.

Lze říci, že soutěžní právo v rámci vzájemného sporu právem chráněných zájmů hraje v určitém ohledu silnější roli, a to z důvodu, že pokud díky garantování či využívání platných práv duševního vlastnictví dojde narušení hospodářské soutěže, je takovéto využívání práv duševního vlastnictví ve svém důsledku protizákonné, neplatné a subjekt, který svého práva duševního vlastnictví využil tak, že díky tomu byla narušena hospodářská soutěž, navíc může být za toto své jednání sankcionován. Svým způsobem lze říci, že v určitých situacích některá práva plynoucí standardně z duševního vlastnictví nemohou být po právu vykonávána.

Z toho plyne, že oprávnění z práv duševního vlastnictví mohou být při dispozici s těmito právy v nejistotě, jakým způsobem se vlastně mají a mohou chovat, aby nenarušili právo ochrany hospodářské soutěže a nečelili v důsledku toho značným sankcím. Tato problematika je pak nanejvýš relevantní zejména pro hospodářsky silné subjekty nadané významnou tržní silou, resp. soutěžitele, kteří jsou z hlediska soutěžního práva považováni za soutěžitele v dominantním postavení.¹⁰²

¹⁰² Blíže ke konceptu dominantního postavení z pohledu evropského soutěžního práva např. KORAH, Valentine. Concept of a Dominant Position within the Meaning of Article 86. *Common Market Law Review*, 1980, roč. 17, č.3. s 395-414.

5. Autorské právo, práva související s právem autorským a hospodářská soutěž

Autorské právo a práva související tvoří součást práva duševního vlastnictví. V českém právním prostředí je zásadní úprava AutZ, silně ovlivněná řadou mezinárodních smluv¹⁰³ a také norem práva evropského¹⁰⁴.

Klíčové pro pojetí autorského práva je dvojí charakter osobnostních a majetkových práv.

Osobnostní autorská práva¹⁰⁵ vyvěrají z ochrany autorovy osobnosti, neboť dílo je jejím odrazem¹⁰⁶. Jen autor tak má právo rozhodnout o zveřejnění svého díla, náleží mu právo osobovat si autorství či rozhodnout o případném zásahu do díla. Těchto práv se autor nemůže vzdát a po jeho smrti zanikají, nicméně ochrany se mohou domáhat osoby autorovi blízké či kolektivní správce i po jeho smrti. Dále platí, že ochrana osobnostních práv není časově omezena, a to ani způsobem, odpovídajícím omezení délky trvání majetkových autorských práv. Důsledky absence takového

¹⁰³ Mezi nejzásadnějšími lze zmínit následující: **Bernská úmluva** o ochraně literárních a uměleckých děl z 9. 9.

1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 (viz vyhl. č. 133/1980 Sb.), ve znění změny ze dne 28. 9. 1979 (viz vyhl. č. 19/1985 Sb.) **Pařížská úmluva** na ochranu duševního vlastnictví ze dne 20. března 1883, revidovaná v Bruselu dne 14. prosince 1900, ve Washingtonu dne 2. června 1911, v Haagu dne 6. listopadu 1925, v Londýně dne 2. června 1934, v Lisabonu dne 31. října 1958 a ve Stockholmu dne 14. července 1967 a změněná dne 2. října 1979.

Úmluva o zřízení světové organizace duševního vlastnictví, podepsaná ve Stockholmu dne 14. července 1967, změněná dne 2. října 1979.

TRIPS - Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights – Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace (WTO). Příloha 1C. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví).

¹⁰⁴ Příkladem následující:

Směrnice EP a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti
Směrnice EP a Rady 2003/98/ES ze dne 17. listopadu 2003 o opakovaném použití informací veřejného sektoru

Směrnice EP a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví.
Směrnice EP a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů.

¹⁰⁵ § 11 AutZ.

¹⁰⁶ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 147, ISBN 9788071796084.

omezení jsou však nepříliš překvapivé – projevem kupříkladu u práva osobovat si autorství je skutečnost, že ani v současné době si nelze s úspěchem osobovat autorství děl dávno zesnulých klasiků, byť již není nikoho, kdo by se postavil na ochranu jejich práv. Osobnostní autorská práva mají minimální ekonomický rozměr, jejich dopad na hospodářskou soutěž však přesto není zanedbatelný. V rámci zachování systematiky této práce bude vztah osobnostních autorských práv a hospodářské soutěže zmíněn vždy u jednotlivých následujících kapitol.

Majetková autorská práva¹⁰⁷ jsou způsobem, jakým lze autorovi zajistit právně aprobovaným způsobem kontrolu nad užitím díla, která se promítá do jeho majetku. Základním majetkovým právem je právo dílo užít, které náleží autorovi, ten může případně další osobě umožnit jeho výkon, nejčastěji formou licenční smlouvy. Majetková autorská práva jsou časově omezena, a to na dobu 70 let po smrti autora¹⁰⁸. Po uplynutí této doby je dílo volné k užití kýmkoli, uzavření licenční smlouvy není nutné. Stále je však nezbytné respektovat osobnostní složku autorských práv.

Z výše uvedeného existuje řada výjimek. V těchto výjimečných případech může dílo užít i osoba odlišná od autora bez jeho souhlasu či svolení, pouze však ve specifických případech a určenými způsoby. Hovoříme potom o volném užití a zákonných licencích.

O volné užití se jedná v situaci, kdy dílo užívá fyzická osoba pro osobní potřebu, jejímž účelem není dosažení přímého či nepřímého hospodářského či obchodního prospěchu¹⁰⁹. V jeho rámci lze také zhotovit záznam, rozmnoženinu či napodobeninu díla pro osobní potřebu. Jedním z podmínek pro kategorizaci daného způsobu užití jako volného užití je absence hospodářského či obchodního prospěchu. K takovému užití tedy nesmí dojít v souvislosti s obchodním či hospodářským stykem, postrádá proto ekonomický rozměr a tím i dopad na hospodářskou soutěž.

¹⁰⁷ § 12 a násl. AutZ.

¹⁰⁸ § 27 odst. 1 AutZ.

¹⁰⁹ § 30 AutZ.

Bezúplatné zákonné licence potom představují způsob, kterým zákonodárce umožnil vybraným kategoriím osob užití díla za vymezeným účelem, aniž by tyto musely uzavírat příslušnou licenční smlouvu a hradit autorovi licenční odměnu. Do této kategorie patří užití díla za účelem citace¹¹⁰, propagace výstavy¹¹¹, na veřejném prostranství¹¹², úřední a zpravodajské užití¹¹³. Dále do této kategorie spadá knihovní licence¹¹⁴, licence pro zdravotně postižené¹¹⁵, licence pro dočasné rozmnoženiny¹¹⁶ či nepodstatné vedlejší užití díla a řada dalších. Detailní rozbor smyslu, funkce a účelu těchto zákonných licencí je nad rámec tématu této práce. Pro jejich posouzení z pohledu hospodářské soutěže je podstatné, že osoba, která dílo užívá na základě těchto bezúplatných zákonných licencí, neuzavírá s autorem licenční smlouvu, titulem pro užití děl je samotný AutZ. Autor tak od tohoto subjektu nezískává licenční odměnu. To však neznamená, že by za tato užití neobdržel odměnu vůbec, využije se institutu náhradních odměn v rámci kolektivní správy¹¹⁷, které je věnována samostatná kapitola.

Dále je vhodné se pozastavit nad ochrannými instituty, které má autor k dispozici pro účely ochrany jeho autorského práva. Tyto instituty lze rozřadit do tří skupin dle jejich síly a intenzity. Skupina první zahrnuje civilní nároky, které autorovi vznikají z porušení autorských práv, projednávané obecným soudem. Mezi tyto nároky patří nárok určovací, zdržovací, odstraňovací či reparační¹¹⁸. Autor, případně nabyvatel licence mohou přistoupit k vymáhání nároků z autorských práv před civilním soudem.

¹¹⁰ § 31 AutZ; dále přehledově k výukové licenci např. HLAVÁČ, Adam. Autorské právo ve vyučování. *Řízení školy*, Praha: Wolters Kluwer, 2013, r. 10, č. 6, s. 13 - 14, ISSN 1214-8679.

¹¹¹ § 32 AutZ.

¹¹² § 33 AutZ.

¹¹³ § 34 AutZ.

¹¹⁴ § 37 AutZ, k mezím knihovní licence např. Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 3. 2013 sp. zn. C117/13. Věc *Technische Universität Darmstadt*.

¹¹⁵ § 38 AutZ.

¹¹⁶ § 38a AutZ.

¹¹⁷ § 96 AutZ, k nastavení vztahů mezi subjektem, užívajícím dílo na základě bezúplatné zákonné licence, autorem a kolektivním správcem např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1821/2007.

¹¹⁸ Vyplyvají z ustanovení § 40 AutZ, přehledně analyzuje např. ČERMÁK, Karel. Prosazování práv k duševnímu vlastnictví v ČR. *Právní rádce*, Praha: Economia, 2005, r. 13, č. 2, s. 18 – 23, ISSN 1210-4817.

Do druhé skupiny lze zařadit správněprávní režim ochrany autorského práva. Vybraná porušení autorského práva, splňující požadavek na zákonem danou úroveň intenzity, jsou přestupkem¹¹⁹ a lze za ně uložit sankci v podobě pokuty. Řízení o přestupku vede obecní úřad obce s rozšířenou působností, přičemž řízení se zahajuje i bez návrhu. Nároky, uvedené v předchozím odstavci tímto postupem nejsou dotčeny.

Do třetí skupiny jsou zařazeny nástroje, které postihují nejintenzivnější zásahy do autorského práva v rovině trestněprávní¹²⁰. Trestněprávní odpovědnost za porušení autorského práva je však krajním nástrojem, který lze využít jen v těch nejzávažnějších případech. Ani využití této cesty prosazování autorského práva neovlivní možnost uplatnit výše uvedené nároky u civilního soudu.

¹¹⁹ § 105a - § 105c AutZ.

¹²⁰ § 268 – 271 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

5.1. Autorské právo

5.1.1. Autor

Dle právní úpravy, obsažené v AutZ je autorem fyzická osoba, která vytvořila autorské dílo¹²¹. Právě autorovi pak svědčí výše specifikovaná osobnostní a majetková práva. Vzhledem ke zvolenému tématu bude pozornost věnována zejména majetkové složce autorských práv. Nejvýznamnějším z majetkových autorských práv je právo dílo užit ve smyslu § 12 a následujících AutZ. Z povahy tohoto práva vyplývá, že má jednoznačný ekonomický rozměr¹²². Autor má možnost výkon tohoto práva převést na jiný subjekt, a to licenční smlouvou, případně dalšími způsoby jak uvádí § 15 či § 16 AutZ¹²³. Protiplněním, které autor z takové smlouvy získává, je licenční odměnou.

Připomeňme, že autorem díla může být dle § 5 AutZ pouze fyzická osoba, neboť právě fyzická osoba je vybavena schopností projevovat svou tvůrčí činnost. Autorem tak není osoba právnická, byť za specifických okolností vykonává řadu práv, která jinak náleží autorovi¹²⁴. Autorem ve světle recentní judikatury¹²⁵ pak není zvíře, a to ani za okolností, kdy zvířetem pořízený výtvar nelze odlišit od obdobných výtvarů, vytvořených lidmi.

Pojem autora z autorského práva, jak je popsán výše, naplňuje všechny podmínky definice soutěžitele, jak je uvedena v § 2 odst. 1 ZOHS, neboť soutěžitelem může být i fyzická osoba, pokud se účastní hospodářské soutěže a to i v případech, kdy není podnikatelem¹²⁶. Toto pojetí umožňuje aplikovat soutěžněprávní regulaci také na vztahy, vznikající při dispozici s autorskými díly. V zájmu důkladné a bezchybné

¹²¹ § 5 odst. 1 AutZ. „Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.“

¹²² Ten je zmíněn např. v ustanovení § 40 odst. 4 AutZ, dále rozvinut judikatuře, např. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2008, sp. zn. 30 Cdo 149/2007.

¹²³ Tedy formou pronájmu či půjčování.

¹²⁴ V této souvislosti se připomíná institut zaměstnaneckého díla dle § 58 a násl. AutZ.

¹²⁵ Byť prozatím zřejmě pouze v právním prostředí USA dle Copyright Act. Viz Rozhodnutí United States District Court, Northern District of California, case no. 12-cv-04324-WHO ze dne 28. 1. 2016 ve věci Naruto.

¹²⁶ V rámci soutěžního práva hojně diskutovanou problematiku vhodně shrnuje kupř. PETR, Michal. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 82, ISBN 9788074003073.

aplikace je však nutné provést syntézu relevantních konceptů autorského a soutěžního práva a pokusit se najít jednotné chápání obou odvětví.

5.1.2. Dílo

Klíčovým pojmem v oblasti autorského práva je autorské dílo, jak je definováno v § 2 AutZ. Pro označení daného výtvoru za autorské dílo je nezbytné, aby došlo k naplnění všech definičních znaků. Musí se tedy jednat o jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora, vyjádřený v objektivně vnímatelné podobě, navíc spadající do vymezení kategorií literárního, uměleckého či vědeckého díla. Dále zákon uvádí demonstrativní výčet různých kategorií autorských děl, mezi nimi díla slovesná, hudební, dramatická, fotografická, audiovizuální, výtvarná, architektonická či kartografická. Zákon dále považuje za autorské dílo i počítačový program.

Zásadním prvkem v uvedené definici autorského díla je také požadavek jeho jedinečnosti. Tuto jedinečnost je nezbytné vnímat v poměrně širokém smyslu, jako požadavek na vznik díla bez motivace k napodobení díla staršího¹²⁷. Praktický dopad tohoto pojetí jedinečnosti autorského díla nalézáme typicky u děl fotografických, u kterých platí, že jednotlivé fotografie jsou autorskými díly, byť jsou od sebe jen stěží odlišitelné¹²⁸. Koncept jedinečnosti se neuplatní v případě počítačových programů, tedy software, na místo jedinečnosti je nutné uvažovat pojem původnosti ve smyslu § 2 odst. 2 AutZ¹²⁹.

Bližšímu pohledu je nutné podrobit i požadavek na vyjádření díla v objektivně vnímatelné podobě. Tento požadavek je naplněn, jakmile dojde k vyjádření díla. Není tak nutné, aby došlo i k zachycení takového vyjádření, postačí příkladmo předvedení či přednes. Dokud však nedošlo k vyjádření, nelze o autorském díle hovořit.

¹²⁷ Jako vodítko poslouží textace § 2 odst. 2 AutZ či Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

¹²⁸ Na tomto místě se čtenáři může vybavit zástup turistů, fotografujících v totožný okamžik ze shodného místa Eiffelovu věž či pyramidu v Gíze. Z pohledu autorského práva jsou jejich fotografie jedinečnými výsledky tvůrčí duševní činnosti.

¹²⁹ § 2 odst. 1 AutZ „Za dílo se považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem.“

Majetková práva k takto vymezenému dílu mohou být nabízena k využití třetím osobám, a to na základě licenční smlouvy, přičemž licenční smlouva může být uzavírána i úplatně. Autorské dílo ve smyslu autorského práva se tak stává produktem ve smyslu práva soutěžního.

Soutěžní právo však a priori nepřijímá tezi jedinečnosti autorského díla pro své pojetí relevantního produktu, naopak na něj vždy pohlíží v širším kontextu daného relevantního trhu. Zatímco autorské právo jednotlivá autorská díla přísně odděluje, soutěžní právo umožňuje zařadit do jediného relevantního trhu vícero autorských děl a považovat je za jediný relevantní produkt. Z pohledu hospodářské soutěže tedy není rozhodujícím kritériem jedinečnost díla, naopak soutěžní právo hledá společné prvky, které umožní zařadit různá díla na stejný relevantní trh.

Z pohledu soutěžního práva může existovat hospodářská soutěž mezi jednotlivými autorskými díly na tomtéž relevantním trhu. V takové situaci pak mohou nastat i situace, které jsou v rozporu s tržní regulací. Tyto situace však z podstaty věci přicházejí v úvahu až v okamžiku, kdy dojde k výkonu majetkových autorských práv, případně kdy je udělena licence.

5.1.3. Licence

Licence jak je upravena v § 2358 – 2389 NOZ, je oprávněním k výkonu práva duševního vlastnictví, které je udělováno držitelem těchto práv jejich nabyvateli. Z výše uvedeného je zjevné, že ji lze udělit pouze k majetkovým autorským právům, nikoli k právům osobnostním, neboť jejich výkon přísluší pouze autorovi¹³⁰. Poskytovatel licence přitom může udělit licenci jen k některým právům, v omezeném rozsahu či na určitou dobu. Představuje způsob, jakým může autor umožnit právem aprobovaným způsobem užití díla třetí osobě. Právní úprava v § 2363 a násl. NOZ umožňuje, aby i nabyvatel licence umožnil užití díla dalším osobám, hovoříme potom o podlicenci.

Je nezbytné odlišit od sebe licenci, jakožto samotné oprávnění k výkonu práva a licenční smlouvu, jakožto smluvní typ, kterým je toto oprávnění poskytnuto.

¹³⁰ S vědomím výjimek aplikovatelných pro zaměstnanecká díla dle § 58 a násl. AutZ apod.

Licence může být udělena jako výhradní¹³¹, potom jejímu nabyvateli svědčí exkluzivní právo k užití díla, které dále není oprávněn využít ani sám poskytovatel této licence. Takový režim dle § 2362 NOZ¹³² je nutně výslovně sjednat v písemné formě dle § 2358 odst. 2 a) NOZ¹³³. Taktéž nabyvatel výhradní licence podléhá zvláštním omezením, a to zejména v situaci, kdy nevyužívá dílo dostatečně. Poskytovateli v takovém případě vzniká dle § 2378 a násl. NOZ právo odstoupit od uzavřené licenční smlouvy.

Poskytovatel licence má možnost udělit licenci jako nevýhradní, potom není vázán zákonným požadavkem písemné formy, nabyvateli pak nehrozí riziko spočívající v odstoupení od smlouvy pro nevyužívání díla.

Účinná právní úprava dále vyžaduje, aby licenční smlouva obsahovala ujednání o odměně za poskytnutí licenční smlouvy. Tato odměna může být stanovena různými způsoby – jako pevná částka, v závislosti na výnosech z užití díla, či v nulové výši; pokud se smluvní strany rozhodnou toto ujednání vynechat, musí být dle § 2366 NOZ ze smlouvy zjevné, že tak učinily úmyslně¹³⁴.

Dílo lze užívat také bez uzavřené licenční smlouvy, avšak pouze v zákonem úzce vymezených případech, v této souvislosti hovoříme o zákonných licencích a volném užití.

O volném užití dle § 30 AutZ hovoříme tehdy, zhotoví-li si fyzická osoba rozmnoženinu díla pro osobní potřebu, aniž by tím sledovala dosažení přímého či nepřímého hospodářského či obchodního prospěchu¹³⁵.

¹³¹ § 2360 NOZ, detailněji např. MYŠKA, Matěj. Vybrané aspekty licenční smlouvy v novém občanském zákoníku. *Revue pro právo a technologie*, Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 5, ISSN 1804-5383.

¹³² § 2362 NOZ „Není-li výslovně ujednána výhradní licence, platí, že se jedná o nevýhradní licenci.“

¹³³ § 2358 odst. 2 a) NOZ „Smlouva vyžaduje písemnou formu, poskytuje-li se licence výhradní“.

¹³⁴ § 2366 NOZ „Není-li ujednána výše odměny nebo způsob jejího určení, je smlouva přesto platná, pokud jednáni stran o uzavření smlouvy vyplývá jejich vůle uzavřít úplatnou smlouvu i bez určení výše odměny...“

¹³⁵ § 30 AutZ „Za užití díla podle tohoto zákona se nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li tento zákon jinak.“

O bezúplatných zákonných licencích potom hovoříme v případech, kdy dochází k užití díla bez uzavření licenční smlouvy, toto užití se však děje ve specifikovaném zájmu, v omezeném rozsahu a v zákonem stanovených případech.

Mezi bezúplatné zákonné licence řadíme licenci citační dle § 31 AutZ, úřední a zpravodajskou dle § 34 AutZ, knihovní dle § 37 AutZ, pro zdravotně postižené dle § 38 AutZ, pro sociální zařízení dle § 38e AutZ a další. Tyto licence mají zanedbatelný dopad na hospodářskou soutěž, pro jejich detailní studium nezbývá než odkázat na specializované publikace.

Jak je naznačeno výše, právě licence je nástrojem, umožňujícím umožnit výkon vybraných majetkových práv autorských třetím osobám, mnohdy za protiplnění. Lze tedy říci, že poskytování licencí lze podřadit pod chování v hospodářské soutěži na relevantním trhu, poskytovatelé licencí pak budou podřazeni pod zákonnou definici soutěžitelů.

Při snaze o posouzení licenční smlouvy z hlediska hospodářské soutěže je však nutné mít na paměti zásadní odlišnosti mezi autorským a soutěžním právem.

Jak již bylo naznačeno v předchozí kapitole, z pohledu autorského práva je možné zařadit na tentýž relevantní trh různá díla, neboť mohou plnit obdobnou funkci, uspokojovat totožné potřeby spotřebitelů a tedy být vzájemnými substituty.

Při detailním studiu problematiky licence a licenční smlouvy zjistíme, že rozdílný obsah licence může být dostatečným důvodem pro zařazení téhož díla na odlišné relevantní trhy. Odlišnosti mezi licencemi k témuž dílu, dosažené při aplikaci metod k vymezení relevantního trhu mohou být zásadní, a to dokonce natolik, že totéž dílo pod různými licencemi nebude možné považovat za svůj vlastní substitut, neboť nebude možné jej po právu užít obdobným způsobem, a to právě v důsledku odlišného obsahu licence¹³⁶.

¹³⁶ Tato úvaha byla autorem rozvedena detailně pro veřejné licence v KUBEŠA, Tomáš. Competition Aspects of Public Licenses. *Masaryk Journal of Law and Technology*. Masarykova univerzita, 2015, roč. 2015, č. 2, s. 146-153. ISSN 18025943.

Z pohledu práva hospodářské soutěže je tedy nezbytné provést při posuzování soutěžních aspektů dané licenční smlouvy důkladné vymezení relevantního trhu. Právě obsah licenční smlouvy a rozsah udělené licence jsou jedním z rozhodujících prvků, určujících zařazení produktu na relevantní trh. Stanovíme-li si specifický relevantní trh a zkoumáme-li jeho rozsah, pak je zřejmé, že na něj nelze zařadit díla, která vylučují způsob užití, předpokládaný vymezením relevantního trhu. Vhodný příklad nabízí licence na software, na jejímž základě mohou vybrané skupiny nabyvatelů užívat daný software za zvýhodněných podmínek¹³⁷. Taková licence však zapovídá užití jinými skupinami uživatelů. Při vymezování relevantního trhu je nezbytné toto omezení zohlednit, a to i v situaci, kdy při aplikaci standardních testů, užívaných k vymezování relevantního trhu výsledky ukazují na jejich propojenost, neboť se jedná pouze o propojenost zdánlivou¹³⁸. Ve světle recentní judikatury¹³⁹ dále platí, že i při druhotném prodeji díla¹⁴⁰ je nezbytné zachovávat uvedená specifická omezení, stanovená v licenční smlouvě. Rozdělení na samostatné relevantní trhy dle rozsahu poskytnuté licence tak přetrvává bez ohledu na další osud daného díla.

Z pohledu soutěžní regulace přináší tento přístup celou řadu důsledků. Mezi jinými vede k poměrně značné fragmentaci trhu, na kterém lze identifikovat celou řadu jednotlivých, relativně úzce vymezených relevantních trhů. Na takto úzce vymezených trzích je možné, že vedle sebe bude existovat jen relativně nízký počet

¹³⁷ Typicky se jedná o studenty, jako vhodný příklad poslouží cenová politika spol. Microsoft při prodeji kancelářského balíku Office, která zvýhodňuje studenty, učitele a vzdělávací instituce – Office ve vzdělávání, podrobněji viz <https://products.office.com/cs-cz/student/office-in-education>.

¹³⁸ Ve zvoleném příkladu se zvýhodněným software pro studenty může posun v ceně relevantního produktu skutečně následovat i posun v ceně zvýhodněného produktu a indikovat tak jejich zařazení na totožný relevantní trh. Obdobný výsledek však docílíme i pokud bude cena zvýhodněného produktu stanovena jako procentuální část ceny relevantního produktu. Zároveň platí, že spotřebitel, nakupující na relevantním trhu tento produkt nemůže po právu užívat zvýhodněný software, nespĺňuje-li podmínky stanovené licencí. Jeho tržní chování se v takovém případě na zvýhodněném produktu neprojeví, změnu v ceně jí nelze přičítat.

¹³⁹ Aktuální stav této debaty je přehledně analyzován v článku VLASÁK, Michal. Aktuální otázky prodeje použitého software. *Revue pro právo a technologie*, Brno: Masarykova univerzita, 2014, roč. 5, č. 10, s. 4 – 21, ISSN 1804-5383.

¹⁴⁰ O této problematice autor již dříve pojednal v článku KUBEŠA, Tomáš. Právní aspekty prodeje software z druhé ruky. *Právní fórum*, Praha: Wolters Kluver ČR, a. s., 2011, roč. 8, č. 1, s. 21-29. ISSN 1214-7966 a aktualizoval ji ve své diplomové práci KUBEŠA, Tomáš. *Druhotný prodej software*. Brno, 2012. 86 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Nutno podotknout, že od doby publikování obou prací vývoj v odvětví značně pokročil, nelze je tedy považovat za zcela aktuální.

soutěžitelů s vysokými tržními podíly. Úzké vymezení relevantního trhu také může vést k snazšímu vzniku dominantního postavení.

V soutěžním právu jsou přitom trhy, na kterých působí jen malý počet konkurentů, případně dokonce subjekt v dominantním postavení, považovány za náchylné k porušení soutěžní regulace¹⁴¹. Lze říci, že kartelovou dohodu je snazší uzavřít a udržet v úzké skupině několika konkurentů než na velkém, diversifikovaném a fragmentovaném trhu¹⁴².

Vnímání popsané situace na základě výše uvedených rizikových faktorů by však nebylo úplné. Za každým potenciálním soutěžním deliktem je nutné vnímat utilitaristickou úvahu delikventa o jeho prospěšnosti. Jak bylo naznačeno odkazem výše, uzavření a udržení kartelu je spojeno s náklady, mnohdy dosti značnými. Delikventi pak k uzavírání kartelových dohod přistupují s vidinou zisku, očekávají tedy, že náklady na uzavření kartelové dohody budou nahrazeny a převýšeny příjmy, získanými z plnění takové dohody či zneužívací praktiky. V situacích, kdy kartel nevede k vyšším ziskům zúčastněných soutěžitelů, ztrácí se i motivace k jeho dalšímu udržování a kartel poměrně rychle zaniká. Trhy, na kterých strategie, spočívající v uzavírání kartelových dohod zjevně nevede ke zvýšení příjmů a zisku, nejsou k výskytu kartelových dohod náchylné. Základní příčina tohoto jevu je vcelku prostá. Soutěžitel, vedený racionální snahou o maximalizaci vlastního prospěchu nebude vynakládat prostředky na strategii, která maximalizaci prospěchu nepřináší, případně není zjevně schopna ji přinést¹⁴³. Na okraj lze poznamenat, že v příjmech, které kartelista získává v důsledku uzavření kartelové dohody, lze spatřovat škodu jeho odběratelů¹⁴⁴.

¹⁴¹ Ekonomický základ této úvahy je kvalitně představen příkladmo v BLANCO, Luis Ortiz. *Market Power in EU Antitrust Law*. Oxford: Hart Publishing. 2012, s 199, ISBN 9781841135281.

¹⁴² WEISHAAR, Stefan. *Cartels, competition and Public Procurement*. Cheltenham: Edward Edgar Publishing 2013, s 27, ISBN 9780857936745.

¹⁴³ Okolnostmi, které vedly v různých vyšetřovaných případech k ukončení koluzního jednání, se zabývá GROSSMAN, Petr. *How Cartels Endure and How They Fail: Studies of Industrial Collusion*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing. 2004, s. 187 a násl., ISBN 9781858988306.

¹⁴⁴ Praktický průvodce Určení výše škody v žalobách o náhradu škody při porušení článku 101 nebo 102 Smlouvy o fungování Evropské unie. [online]. Evropská Komise, s. 12. [vid. 25. 2. 2016]. Dostupný z http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_cs.pdf.

U kartelových dohod lze tedy uzavřít, že pravděpodobnost jejich výskytu tam, kde není dána možnost realizace zisku v důsledku plnění takové dohody, je malá.

Právě tato situace však nastává na řadě relevantních trhů, jak byly popsány výše, tedy na trzích vyznačujících se použitím licenčních smluv, obsahujících ustanovení, vedoucí k fragmentaci takových trhů. Objeví-li se na trhu chování, které vede ke koordinované snaze zvýšit příjmy kartelistů (a tedy k růstu či absenci poklesu ceny, omezení vývoje či dalším průvodním jevům kartelové dohody), lze očekávat přechod spotřebitelů na odlišný produktový trh. Takový postup může vést ke stavu, kdy se kartelová dohoda nevyplatí a z trhu vymizí, v krajním případě se ani neobjeví. Detailně se tímto jevem zabývám v kapitole, věnované posouzení veřejných licencí.

Ani zařazení výše popsaného jevu do úvah o soutěžním posouzení licenčních smluv však nepostačuje ke komplexnímu uchopení problematiky. Jak již bylo naznačeno výše, licenční smlouva se vyznačuje trvalostí závazku, který zakládá. Je nutné si uvědomit, že uzavření licenční smlouvy k určitému dílu a jeho následné užívání může vést k situaci, kdy by uzavření licenční smlouvy k jinému dílu bylo spojeno s vysokými transakčními náklady. Nabyvateli licence totiž v případě přechodu k užívání jiného díla v řadě případů vzniknou náklady, spočívající v licenční odměně dle § 2366 NOZ z původní licenční smlouvy, ale také náklady na přechod k užívání jiného díla, náklady spočívající v licenční odměně z nové licenční smlouvy a další výdaje. Zatímco některé z těchto nákladů lze získat zpět¹⁴⁵, jiné lze považovat za utopené. Vazba nabyvatele na poskytovatele licence je těmito faktickými okolnostmi posilována.

Nezbytnost existence dominantního postavení na relevantním trhu jako základního předpokladu pro spáchání deliktu dle § 11 odst. 1 ZOHS je zřejmá. Úvahy o racionálním ekonomickém chování kartelisty, popsané výše, lze převzít i pro zneužití dominantního postavení, byť s drobnými odchylkami. Zásadním rozdílem je, že při posuzování zneužívací praktiky nelze spoléhat na popsanou úvahu, opírající se o racionální ekonomické chování dominanta. Vznikem újmy je nutné se zabývat vždy, neboť je jedním ze znaků skutkové podstaty.

¹⁴⁵ Například ve formě příjmů z druhotného prodeje díla.

5.1.4. Specifická situace ve veřejných zakázkách na software¹⁴⁶

V oblasti veřejných zakázek, jejichž předmětem plnění jsou dodávky software lze zaznamenat řadu specifických kauz, které nasvědčují nedostatečné kvalitě soutěžního prostředí. V této kapitole se hodlám zabývat popisem těchto nedostatků, hledáním jejich příčin a důsledků, jakož i návrhem způsobů, jakými lze těmto situacím předcházet. Hlavním objektem mého zájmu bude kvalita hospodářské soutěže na příslušných relevantních trzích, samotnému procesu zadávání veřejných zakázek však hodlám věnovat pouze minimální nezbytně nutnou pozornost.

Zmíněnou nedostatečnou kvalitou soutěžního prostředí spatřuji ve specifické situaci, kdy veřejný zadavatel¹⁴⁷ povinný postupovat při své činnosti dle zákona o veřejných zakázkách¹⁴⁸ v jím vypsáných veřejných zakázkách, jejichž předmět plnění lze označit jako software¹⁴⁹, dlouhodobě získává velmi omezený počet nabídek, často opakovaně pouze od jediného uchazeče¹⁵⁰. Následkem této situace obsahuje obdržená nabídka v porovnání s řešením, dostupným mimo režim zadávání veřejných zakázek, relativně vysokou cenu. Tyto situace nastávají typicky tam, kde zadavatel poptává pouhé rozšíření, doplnění či podporu stávajícího softwarového řešení.

Domnívám se, že popsaná situace nastává v případech, které vykazují jisté společné znaky a vycházejí ze specifické povahy software jako předmětu plnění. Dále se hodlám zabývat soutěžní analýzou takové tržní situace.

¹⁴⁶ Tato kapitola je vystavěna na základě příspěvku disertanta na téma *Soutěžní prostředí ve veřejných zakázkách na plnění, spočívající v software*, který byl přednesen na konferenci Cofola 2016. Do data dokončení této práce nebyl vydán sborník z konference, ve kterém má být příspěvek obsažen.

¹⁴⁷ § 2 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁸ Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁹ Spadající typicky do kategorie 62.01 dle CZ-NACE, viz <http://www.nace.cz/sekce-j-informacni-a-komunikacni-cinnosti/620/cinnosti-v-oblasti-informacnich-technologii/6201-programovani.html>.

¹⁵⁰ Obdobná situace nastala v řadě veřejně známých kauz, mezi nimi viz:

BEZDĚKOVÁ, Iva. VZP dala Hewlett Packard miliardové zakázky bez soutěže. In *aktuálně.cz*. [online]. Economia. [vid. 15. 4. 2016] Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/vzp-dala-hewlett-packard-miliardove-zakazky-bez-souteze/r~eef6b5fa4ca111e3ba47002590604f2e/>.

Vše o projektu OpenCard [online]. In *Idnes.cz*. [vid. 15. 4. 2016]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/opencard-cu6-/domaci.aspx?klic=64104>.

5.1.5. Specifická povaha software a nakládání s ním

Právním titulem, na jehož základě zadavatelé získávají, případně užívají řadu předmětů plnění, je obvykle koupě dle 2079 a násl. NOZ či nájem dle § 2201 NOZ. V takovém případě je zadavatel oprávněn s nabytým předmětem plnění nakládat bez omezení¹⁵¹ či jen s relativně minimálními omezeními¹⁵². Dodavatel¹⁵³ tak zadavatele neomezuje ve způsobu ani rozsahu užití předmětu plnění. Dodavatel dále nemá možnost zasahovat do obsahu případných návazných smluv ani do výběru dodavatelů navazujících služeb, oprav či rozšíření jednou již nabytých předmětů plnění. V takové situaci platí, že bez dalšího lze zaznamenat řádně fungující hospodářskou soutěž a široký okruh potenciálních uchazečů nejen pro původní předmět plnění, ale i pro následující veřejné zakázky, kterými je zajišťován servis, opravy či rozšíření původního předmětu plnění. Vliv dodavatele na další právní či faktický osud předmětu plnění fakticky končí okamžikem předání předmětu plnění zadavateli.

Odchyly od takového stavu lze považovat za silnou indicii deliktního jednání. Tyto odchyly mohou nabývat nejrůznějších podob a jejich původ může ležet na straně zadavatele, dodavatelů i samotného soutěžního prostředí. Situace, kdy je počet uchazečů omezen z důvodu neobvykle či neodůvodněně vymezených kritérií zadavatelem, mohou naznačovat pochybení ze strany zadavatele¹⁵⁴, přičemž tato pochybení nabývají různé intenzity¹⁵⁵.

Počet uchazečů a nabídek může být omezen také bez zapojení zadavatele dohodou uchazečů, pak hovoříme o tzv. bid-riggingu¹⁵⁶. V takovém případě uchazeči podávají

¹⁵¹ V případě koupě.

¹⁵² V případě nájmu, samozřejmě však za dodržování pravidel, stanovených zákonem č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, popřípadě s dalšími předpisy, použitelnými pro daného veřejného zadavatele či druh majetku.

¹⁵³ § 17 písm. a) zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁴ § 120 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁵ Od prostého pochybení zadavatele přes úmyslné ovlivnění průběhu zadávacího řízení až po deliktní jednání zadavatele, resp. jeho zaměstnanců v trestněprávním významu.

¹⁵⁶ PETR, Michal. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 218, ISBN 9788074003073.

sladěné nabídky, dosahují vyšší ceny či horší kvality plnění a omezují tak hospodářskou soutěž na daném trhu¹⁵⁷.

Omezený počet nabídek, které zadavatel získává do vypsanych veřejných zakázek, však může mít svůj původ i v samotné objektivní tržní situaci. Je-li na trhu soutěžitel v dominantním postavení dle § 10 ZOHS či dokonce monopolista, je možné, že zadavatel obdrží jen jedinou nabídku, přičemž tento stav má zjevné objektivní zdůvodnění.

Software, na rozdíl od řady jiných předmětů plnění veřejných zakázek, zadavatel užívá na základě udělené licence dle § 2358 NOZ a násl., nikoli koupě či nájmu¹⁵⁸. Obsahem licenční smlouvy pak je vymezení rozsahu práva užít daný software¹⁵⁹, přičemž toto vymezení může být velmi podrobné a úzké. Zadavatel pak, v pozici nabyvatele licence, není oprávněn dílo užít, upravit či do něj zasahovat jinak než jak poskytovatel licence stanoví v licenční smlouvě. Zcela běžnou součástí licenční smlouvy je přitom specifická úprava možnosti provádění zásahů do software, typicky ve formě rozšiřování, úprav či aktualizace daného softwarového řešení či jeho začleňování do širších celků¹⁶⁰. Bez výslovného oprávnění poskytovatele licence k takovým zásahům je přitom nelze v souladu s právem provést. Na tomto místě je vhodné připomenout, že při nákupu hmotného plnění či řady nehmotných věcí odlišných od software obdobná omezení nejsou užívána.

Výše uvedená povaha software a nakládání s ním se promítá i do oblasti obstarávání software v režimu veřejných zakázek.

Veřejný zadavatel, který poptává rozšíření stávajícího softwarového řešení, jeho úpravy, aktualizace či jen údržbu, je povinen výše popsaná omezení, stanovená

¹⁵⁷ RAUS, David, Oršulová, Andrea. *Kartelové dohody*. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 122. ISBN 9788074000164.

¹⁵⁸ Software je možné za specifických okolností zpřístupnit i formou nájmu, nicméně jedná se stále spíše o okrajové řešení, jehož rozbor je nad tematické vymezení této kapitoly.

¹⁵⁹ Ve smyslu práva užít dílo dle § 12 AutZ.

¹⁶⁰ KOŠÍK, Petr. Licenční smlouvy v oblasti duševního vlastnictví (současný stav podle nového občanského zákoníku). [online]. In *eprávo.cz*. [vid. 17. 2. 2016]. Dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/licencni-smlouvy-v-oblasti-dusevniho-vlastnictvi-soucasny-stav-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku-95227.html>.

licenční smlouvou, respektovat a promítnout je do svého hodnocení uchazečů, ideálně však již do jím formulované zadávací dokumentace.

Důsledkem výše popsaného je stav, kdy zadavatel obdrží větší počet nabídek, které však vykazují značnou míru podobnosti, případně stav, kdy zadavatel obdrží pouze jedinou nabídku.

V první situaci zadavatel, vědom si indicií bid-riggingu¹⁶¹, získává podezření na protisoutěžní chování uchazečů.

Ve druhé situaci pak zadavatel získává pouze jedinou nabídku, často s vysokou cenou, přičemž nemá možnost užít jiného řešení¹⁶². V takové situaci lze snadno dojít k závěru, že uchazeč se nachází v dominantním postavení a vůči zadavateli jej zneužívá. Jedná se však bez dalšího o závěr chybný.

5.1.6. Soutěžní analýza

Obě výše popsané situace budou v této kapitole podrobeny analýze z pohledu soutěžního práva.

Situace první pracuje s předpokládaným podezřením zadavatele na zakázanou dohodu uchazečů o veřejnou zakázku, označovanou jako bid-rigging. Indicií pro tento závěr zadavatele je značná podobnost nabídek uchazečů, totožné nabízené řešení a vysoká cena s malým či dokonce žádným rozdílem mezi uchazeči. Nutno podotknout, že tento závěr zadavatele může být správný. Ve výše uvedené modelové situaci však existují okolnosti, které podezření na protisoutěžní chování uchazečů poněkud rozptylují.

¹⁶¹ *Informační list ÚOHS 1/2012 Bid-rigging* [online]. In Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. [vid. 9. 4. 2016]. Dostupné z <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/informacni-listy.html>.
Guidelines for fighting bid-rigging in public procurement [online]. In OECD. [vid. 9. 4. 2016]. Dostupné z <http://www.oecd.org/competition/cartels/42851044.pdf>.

¹⁶² Kontroverzní ustanovení § 84 odst. 1 písm. e) zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, zavedené zákonem č. 55/2012 Sb., Změna zákona o veřejných zakázkách, které ukládalo zadavateli povinnost zrušit zadávací řízení, pokud obdržel jedinou nabídku, již bylo ze zákona odstraněno. Podrobněji k problematice např. KACÁLEK, Václav. Povinnost zadavatele zrušit zadávací řízení při jedné nabídce [online]. In *Právní rádce*. [vid. 9. 4. 2016]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-55468860-povinnost-zadavatele-zrusit-zadavaci-rizeni-pri-jedne-nabidce>.

Předem je nutno připomenout, že řada uchazečů je účinně zbavena možnosti se o danou zakázku ucházet už jen tím, že jim není dostatečně známo, jaké stávající řešení zadavatel užívá, nemají tedy možnost reálně zhodnotit svou schopnost veřejnou zakázku splnit. Dalším omezením je chybějící přístup k softwarovému řešení na úrovni zdrojového kódu, bez kterého však nelze řadu úprav, rozšíření či aktualizací realizovat. Rozhodne-li se uchazeč přesto výše uvedené úpravy provést, nezbytně potřebuje souhlas poskytovatele licence. Je-li jím jeho konkurent, nelze na udělení takového souhlasu spoléhat.

Výše uvedená omezení však neleží před poskytovatelem licence, který má přístup ke zdrojovému kódu, dokonale zná stávající řešení a nebrání mu ani právní překážky v podobě omezení zásahů do softwarového řešení v licenční smlouvě. Platí přitom, že vedle samotného poskytovatele licence, který dodal stávající řešení, může na trhu působit i další, vybavený obdobnými oprávněními od autora software. I takové subjekty však jsou často omezeny ve svém tržním chování, typicky autorem software či držitelem výhradní licence. Tato omezení mohou spočívat v celé řadě drobných zásahů do jejich obchodní činnosti, vyvážené podporou poskytovanou autorem či držitelem výhradní licence. Logickým vyústěním popsané situace je stav, kdy takové subjekty v pozici uchazeče nabídnou velmi podobná či dokonce shodná řešení, neboť vychází z totožného stávajícího stavu, jsou omezeni stejnou licenční smlouvou a nabízejí řešení téhož autora.

Druhá popisovaná situace pracuje s domnělým dominantním postavením uchazeče a jeho zneužitím dle § 11 ZOHS. Takový uchazeč je jediným subjektem, schopným nabídnout dané plnění, může se tedy chovat nezávisle na svých konkurentech, odběratelích a dodavatelích. V takové situaci uchazeč stanoví velmi vysokou nabídkovou cenu, čímž se dopustí domnělého zneužití jeho postavení, a to formou vynucování nepřiměřených podmínek ve smlouvách dle § 11 odst. 1 písm. a) ZOHS¹⁶³. Takové jednání uchazeče je označováno jako vendor lock-in¹⁶⁴.

¹⁶³ § 11 odst. 1 písm. a) ZOHS „Zneužívání dominantního postavení na újmu jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů je zakázáno. Zneužitím dominantního postavení je zejména přímé nebo nepřímé vynucování nepřiměřených podmínek ve smlouvách s jinými účastníky trhu, zvláště vynucování plnění, jež je v době uzavření smlouvy v nápadném nepoměru k poskytovanému protiplnění,“

Při soutěžním hodnocení takové situace je nezbytné mít na paměti hned několik okolností, které jsou pro soutěžní analýzu klíčové.

Soutěžní právo neslouží k ochraně jednotlivých soutěžitelů, odběratelů či dodavatelů. Chráněným zájmem je hospodářská soutěž sama o sobě¹⁶⁵. Popsané modelové situaci předchází výběr stávajícího řešení, při kterém bez dalšího panují nenarušené soutěžní podmínky, zadavatel získává řadu nabídek na různá softwarová řešení. Na tomto trhu čelí uchazeči mnohdy intenzivní soutěži a nabídkové ceny mohou být velmi nízké. Závěr o existenci dominantního postavení a jeho zneužití nelze bez dalšího přijmout. Až v okamžiku, kdy se zadavatel rozhodne pro konkrétní softwarové řešení, které získá na základě licenční smlouvy, obsahující omezení úprav stávajícího řešení, se postavení dodavatele výrazně posiluje. Jakmile zadavatel pořídí stávající řešení a začlení jej do své činnosti, je případná změna spojena s vysokými transakčními náklady. Vzniklá nerovnováha v postavení poskytovatele licence a zadavatele však existuje pouze v daném individuálním případě, hospodářská soutěž na daném relevantním trhu zůstává nenarušena, a to bez ohledu na tvrdost podmínek, stanovených poskytovatelem licence. V takové situaci tedy nelze hovořit o protisoutěžním jednání, neboť chybí dopad na hospodářskou soutěž jako celek, jedná se pouze o nerovnováhu ve vztazích mezi konkrétními subjekty.

Dále je nutné připomenout, že obsah licence je zadavateli při výběru nejvhodnější nabídky znám a vyjadřuje s ním souhlas. Rozhodne-li se zadavatel pro softwarové řešení nabízené s poněkud restriktivně pojatou licenční smlouvou, nelze tvrdit, že by šlo o jednostranné jednání uchazeče. V takovém případě se naopak jedná o zcela vědomé rozhodnutí zadavatele. Je pak věcí zadavatelem nastavených podmínek, je–

¹⁶⁴ Také proprietární uzamčení, problematikou se zabývá dlouhodobě Evropská komise, viz např. Against lock-in: building open ICT systems by making better use of standards in public procurement. [online]. Evropská komise. [vid. 9. 2. 2016]. Dostupný z <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/guide-procurement-standards-based-ict-%E2%80%94elements-good-practice>. i Národní kontrolní úřad, viz např. SKUHROVEC, Jiří. *Vendor lock-in ve veřejných zakázkách* [online]. Národní kontrolní úřad. [vid. 9. 4. 2016]. Dostupné z http://www.nku.cz/assets/konference-VZ2013/11_Skuhrovec_CAE.pdf.

¹⁶⁵ § 1 odst. 1) ZOHS „*Tento zákon upravuje ochranu hospodářské soutěže na trhu výrobků a služeb (dále jen "zboží") proti jejímu vyloučení, omezení, jinému narušení nebo ohrožení (dále jen "narušení")*“.

li schopen zajistit promítnutí restriktivního charakteru licenční smlouvy do zbývajících obchodních podmínek a zejména ceny. Situace, kdy je zmíněný vendor lock-in vyvážen velmi výhodnou pořizovací cenou stávajícího řešení, jsou zcela pochopitelné a odráží racionální tržní chování všech zainteresovaných subjektů.

V detailním pohledu z výše uvedené analýzy vyplývá, že ani jedna z obou popsaných situací nepředstavuje při splnění popsaných předpokladů situaci, ve které by došlo k soutěžně deliktnímu chování uchazečů. Z pohledu ochrany hospodářské soutěže se tedy jedná o situace bezproblémové. Přesto však nedochází k vyvrácení úvodní připomínky, namítající možnou značnou alokační neefektivitu takových situací. Zadavatel je zde vůči uchazeči ve výrazně slabším postavení a mnohdy mu nezbyvá než akceptovat značně vysokou cenu.

5.1.7. Možná řešení

V předchozích kapitolách byla důkladně popsána situace, odpovídající vendor lock-in, aplikovanému na veřejné zadavatele. Tato situace může vést ke značné alokační neefektivitě, neboť zadavatel je v důsledku svých předchozích rozhodnutí zbaven možnosti výběru mezi různými konkurenčními nabídkami. Nabízí se však racionální řešení takové situace, a to dokonce dvojí, lišící se mírou intenzity vyžadované otevřenosti uchazečů.

První, poněkud důraznější řešení, předpokládá zpřístupnění zdrojových kódů a dokumentace softwarového řešení zadavateli, doplněného o licenční oprávnění k úpravám dodaného software. V takové situaci bude zadavateli svědčit právo zpřístupnit zdrojový kód a technickou dokumentaci, na jejichž základě bude požadované úpravy, rozšíření či aktualizace schopen dodat i subjekt s dodavatelem stávajícího řešení nijak nespojený. Z technického hlediska toto řešení nemusí být nutně optimální, neboť předpokládá schopnost alternativního dodavatele zvládnout úpravu cizího softwarového řešení a zdrojového kódu. Také lze očekávat, že se požadavek na zpřístupnění zdrojových kódů silně projeví na nabídkové ceně. V některých případech nebude takové řešení reálně dosažitelné¹⁶⁶.

¹⁶⁶ Typicky půjde o nákup tzv. krabicového software.

Druhé řešení předpokládá zahrnutí ceny údržby, rozšíření, aktualizací a úprav do podmínek výběrového řízení, kterým je vybráno stávající řešení. Zadavatel se tak závazně a transparentně dozví, za jakých podmínek bude čerpat i tyto navazující služby a plnění. Vznikne-li objektivní potřeba těchto plnění, bude zadavateli známa jejich cena. Takovou informaci lze následně vhodným způsobem zohlednit při výběru nejvhodnější nabídky.

5.2. Práva související s právem autorským

Práva související s právem autorským jsou zvláštní kategorií práv, vymezenou autorským zákonem. Subjektem, kterému tato práva svědčí, není přímo autor díla, ale subjekty, které se podílí na provádění díla¹⁶⁷, a to řadou různých způsobů. Tyto subjekty svým specifickým provedením daného díla obohacují celkový výsledek¹⁶⁸ nejen o vlastní kreativní vklad, ale i o ekonomický prvek¹⁶⁹. Zároveň však daný způsob provedení díla, který stojí v základu práv těchto osob, nesplňuje podmínky, kladené na spoluautorství či souborné dílo.

Autorský zákon zná několik práv souvisejících s právem autorským. Patří mezi ně následující práva.

Práva výkonného umělce k uměleckému výkonu dle § 67 a násl. AutZ, které svědčí herci, zpěvákovi, hudebníkovi, tanečníkovi, dirigentovi, sbormistrovi, režisérovi a dalším osobám¹⁷⁰, které provádí dílo, ve specifických případech také výkon artisty. Výkonným umělcem tak je osoba, která vytvořila výkon, tedy nikoli dílo samotné. Fakticky lze uvažovat o specifické formě práva užít dílo¹⁷¹. Výkonnému umělci svědčí osobnostní právo rozhodnout o zveřejnění jeho výkonu dle § 70 AutZ¹⁷² a majetkové právo užít výkon dle § 71 AutZ¹⁷³, které je nutné důsledně oddělovat od práva užít dílo jako takové.

Právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu dle § 75 AutZ, které svědčí výrobcovi zvukového záznamu, tedy osobě, která na svou odpovědnost poprvé

¹⁶⁷ § 67 AutZ, podrobněji též Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 641, ISBN 9788071796084, cit. „...např. divadelní dílo nepatrné umělecké hodnoty lze provést vysoce hodnotným uměleckým výkonem herce jako výkonného umělce“.

¹⁶⁸ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 637 - 644, ISBN 9788071796084.

¹⁶⁹ § 71 AutZ, Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 653 - 657, ISBN 9788071796084.

¹⁷⁰ § 67 AutZ „Umělecký výkon je výkon herce, zpěváka, hudebníka, tanečníka, dirigenta, sbormistra, režiséra nebo jiné osoby, která hraje, zpívá, recituje, předvádí nebo jinak provádí umělecké dílo a výtvořily tradiční lidové kultury. Za umělecký výkon se považuje též výkon artisty, aniž jím provádí umělecké dílo.“

¹⁷¹ Telec, I., Tůma, P. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 639, ISBN 9788071796084.

¹⁷² § 70 AutZ „Výkonný umělec má právo rozhodnout o zveřejnění svého uměleckého výkonu.“

¹⁷³ § 71 AutZ „Výkonný umělec má právo svůj umělecký výkon užít v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě a udělit jinému smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva; jiný může umělecký výkon užít bez udělení takového oprávnění pouze v případech stanovených tímto zákonem.“

zaznamená zvuky výkonu výkonného umělce či jiné zvuky¹⁷⁴. V souvislosti s tímto právem již nerozlišujeme osobnostní složku práv, zůstává jen právo dílo užít jakožto právo majetkové. Toto právo je nutné odlišit od autorského práva k dílu i práva výkonného umělce k výkonu, tvoří tedy další samostatnou kategorii.

Obdobně je koncipováno právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu dle § 79 a násl. AutZ, které se vztahuje k záznamu, který krom zvukové složky obsahuje i složku obrazovou.

Právo rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání dle § 83 a násl. AutZ je další z této skupiny práv. Dle § 83 odst. 2 AutZ svědčí osobě, která uskutečňuje vysílání rozhlasem či televizí¹⁷⁵. Ani toto právo nemá osobnostní složku. Lze tvrdit, že toto právo dále navazuje na právo výrobce zvukového záznamu, od kterého je nutné jej odlišovat stejně, jako od práva výkonného umělce k jeho výkonu a autorského práva autora k dílu samotnému.

Posledním z této skupiny práv je právo nakladatele dle § 87 AutZ¹⁷⁶, kterému dle velmi stručné úpravy AutZ svědčí pouze právo na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu jím vydaného díla. V této souvislosti opět nelze hovořit o osobnostní složce práv, ostatně i majetková složka je zde silně marginalizována.

Z pohledu soutěžní analýzy lze pohlížet na práva související s právem autorským jednotně, byť s vědomím odlišností jednotlivých práv. V souvislosti s těmito právy je nutné uvědomit si enormní vazbu na osobní výkon konkrétního subjektu, ať už v postavení výkonného umělce, výrobce záznamu, vysílatele či nakladatele. Z povahy těchto práv nevyplývá vyšší náchylnost k horizontální ani vertikální protisoutěžní koluzi. Úvahy o možném zneužití dominantního postavení je nutné i

¹⁷⁴ § 75 AutZ „Výrobce zvukového záznamu je fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost poprvé zaznamená zvuky výkonu výkonného umělce či jiné zvuky, nebo jejich vyjádření, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba.“

¹⁷⁵ § 83 odst. 2 AutZ „Vysílatel je fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost uskutečňuje vysílání zvuků nebo obrazů a zvuků nebo jejich vyjádření rozhlasem nebo televizí, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba.“

¹⁷⁶ § 87 AutZ „Nakladatel má právo na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny pro osobní potřebu jím vydaného díla. Toto právo trvá 50 let od vydání díla. Ustanovení § 27 odst. 8 platí obdobně.“

zde podložit existencí dominantního postavení některého z dotčených subjektů. Ač zmíněný vklad jednotlivých oprávněných subjektů jistě nelze upozadit, je jen stěží představitelné, že by pouhou osobou výkonného umělce, výrobce záznamu, vysílatele či nakladatele byl položen dostatečný základ pro vznik dominantního postavení. Je nutné si uvědomit, že na pouhé osobnosti interpreta nelze založit vymezení relevantního trhu, neboť takový závěr vede ke zcela absurdním dopadům. Zmínit lze vznik monopolu, tím spíše pak dominantního postavení, svědčícího každé osobě, které svědčí některé z výše uvedených práv. V takovém případě by pak všechny uvedené osoby podléhaly soutěžní regulaci, jak je popsána v § 11 ZOHS. Příkladem by uvedeným osobám bylo, plně dle dikce § 11 odst. 1 d) zakázáno zastavit či omezit výrobu, odbyt či výzkum a vývoj na úkor spotřebitelů. Realizace tohoto zákazu v popisované oblasti je, vzhledem k silné vazbě na osobní výkon člověka, nemožná.

Lze tedy uzavřít s tím, že práva, související s právem autorským nepřinášejí zásadní rizika pro hospodářskou soutěž.

5.3. Kolektivní správa

Kolektivní správou rozumíme činnost, upravenou § 95 a následujících AutZ. Jejím účelem je uplatňování a ochrana vybraných autorských práv prostřednictvím kolektivního správce.

Kolektivní správa má v českém právním prostředí v zásadě tři režimy. První režim zahrnuje povinně kolektivně spravovaná práva, druhý se týká práv spravovaných dobrovolně na smluvním základě, třetí režim pak představuje běžné agenturní zastupování daného autora.

Při analýze povinně kolektivně spravovaných práv je nezbytné seznámit se s jejich rozsahem. Jedná se, mezi dalšími, o práva na odměnu za zhotovení vybraných druhů rozmnoženin pro osobní potřebu, užití zaznamenaných uměleckých výkonů vysíláním rozhlasem či televizí, či opětovný prodej originálu uměleckého díla.

Dobrovolná správa se týká, v závislosti na obsahu smluvního zmocnění autorem, příkladmo práva na provozování rozhlasového a televizního vysílání, veřejná čtení v knihovnách a některých dalších.

Agenturní zastupování a jeho rozsah se pak řídí již konkrétním obsahem závazku, jak je sjednán mezi autorem a kolektivním správcem. Kolektivní správce se tak v rámci agenturního zastupování účastní hospodářské soutěže s ostatními agenturními zástupci.

Kolektivní správa a její provádění podléhá specifickému regulatornímu režimu. Ze zákona je dle § 98 AutZ pro činnost kolektivního správce nutné oprávnění, udělené Ministerstvem kultury. Takové oprávnění může být pro autory či nositele práv souvisejících s právem autorským uděleno jen jedinému kolektivnímu správci, ten tedy získává exkluzivitu. Zákon taktéž stanoví práva a povinnosti kolektivního správce, jakož i okruh činností, které je povinen, případně oprávněn vykonávat¹⁷⁷. Na činnost kolektivního správce se uplatní dle § 103 AutZ dohled ministerstva kultury¹⁷⁸, přičemž jeho rozsah se mírně rozšiřuje¹⁷⁹. Dále zákon v § 104 AutZ

¹⁷⁷ Zejména v § 100 a § 101 AutZ.

¹⁷⁸ § 103 AutZ dále stanoví i sankce, procesní postup a další aspekty výkonu dohledu.

stanoví i úpravu pravidel nakládání s finančními prostředky, které kolektivní správce v rámci své činnosti vybírá. Taková omezení se nepochybně nevztahují na činnost kolektivního správce v postavení agenturního zástupce.

Výši poplatků, vybíraných kolektivními správci v rámci povinné správy, určuje zvláštní právní předpis¹⁸⁰. Následné rozúčtování a výplaty náhradních odměn autorům pak upravují rozúčtovací řády, vydávané jednotlivými správci. Platí, že před rozdělením vybraných financí oprávněným subjektům se hradí ze shromážděných prostředků náklady kolektivního správce na provádění kolektivní správy¹⁸¹. Kolektivní správce tak disponuje i přes regulatorní požadavky značnou měrou nezávislosti a postavením na rozmezí soukromého a veřejného práva.

¹⁷⁹ K porovnání lze užít zákonnou úpravu AutZ, resp. rozdíly v obsahu § 103 AutZ mezi novelami provedenými zákonem č. 81/2005 Sb. a zákonem č. 64/2014 Sb.

¹⁸⁰ Vyhláška Ministerstva kultury č. 488/2006 Sb., ze dne 16. října 2006, kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn.

¹⁸¹ Přičemž detailní úpravu obsahují tzv. rozúčtovací řády jednotlivých kolektivních správců. Příkladem pro Ochranný svaz autorský je problematika upravena v čl. 1.5 Rozúčtovací řád. [online]. Ochranný svaz autorský. [vid. 9. 4. 2016]. Dostupný z <http://www.osa.cz/media/32643/osa-rad2014.pdf>.

5.4. Soutěžní posouzení

Jak již bylo uvedeno v obecné části tohoto pojednání, pro soutěžní posouzení činnosti daného subjektu je nezbytné vymezit si, zdali se vůbec jedná o soutěžitele, tedy jestli se účastní hospodářské soutěže. Není-li studovaný subjekt soutěžitelem, pak jeho jednání nespadá pod regulaci ZOHS a nelze tedy usilovat o uplatnění soutěžního práva, soutěžní analýza ztrácí smysl. Pro posouzení role kolektivních správců je toto klíčové.

Z výše uvedené charakteristiky kolektivních správců je nezbytné vyzdvihnout několik znaků. Pro činnost kolektivního správce, nejméně při povinné i dobrovolné kolektivní správě, je nutné oprávnění státu, ten následně uplatňuje svůj dohled. Jakmile kolektivní správce oprávnění pro danou oblast získá, nelze oprávnění ve shodném rozsahu udělit jinému kolektivnímu správci. Takto silná regulatorní překážka spolehlivě brání i úvahám o potenciálním vstupu jiného subjektu na trh. Kolektivní správce je ve své činnosti omezen celou řadou zákonných ustanovení. Výše odměn, které vybírá od povinných subjektů, je stanovena právním předpisem, stejně tak i základní rysy možných způsobů nakládání s těmito prostředky.

Na volné úvaze kolektivního správce pak zůstává jen detailní úprava a provedení způsobu rozdělení získaných prostředků mezi jednotlivé oprávněné osoby.

Z výše uvedeného lze vyvodit následující. Mezi kolektivními správci v rozsahu povinné kolektivní správy neexistuje soutěžní vztah, nejsou vzájemnými konkurenty ani se nenachází ve vertikálním soutěžním vztahu. V rámci činnosti kolektivních správců při povinné kolektivní správě nevzniká soutěžní prostředí. Činnost kolektivních správců při povinné kolektivní správě je silně regulována, a to co se týče činnosti a jejího rozsahu, jakožto i finančních, respektive cenových otázek. Z těchto důvodů nelze hovořit ani o relevantním trhu kolektivní správy. Kolektivní správci nejsou při výkonu povinné kolektivní správy schopni samostatnou úvahou určovat své ceny a obchodní podmínky, za jakých nabízí své zboží a služby. V takovém případě má své místo specifická sektorová regulace, nikoli však již regulace metodami práva hospodářské soutěže.

Jednotliví kolektivní správci nejsou v postavení vzájemných konkurentů, nemůže mezi nimi tedy vzniknout horizontální zakázaná dohoda, tedy kartel. Nejsou však ani ve vzájemném vertikálním postavení, nemohou se tedy společně dopouštět vertikálních dohod. Ve vztahu k oprávněným osobám (držitelům autorských práv) ani povinným osobám (plátcům náhradních odměn) nejsou ve vztahu dodavatele či odběratele, ani s těmito osobami tedy nemohou uzavřít zakázanou vertikální dohodu.

Z výše uvedeného lze dovodit, že kolektivní správci v mezích povinné správy nepůsobí v rámci hospodářské soutěže, nejsou soutěžiteli a jejich činnost je silně regulována. Kolektivním správcům nevzniká ani dominantní postavení, nemohou jej tedy z logiky věci zneužít.

Na tomto místě je vhodné představit hypotetický model, v jehož rámci by mělo smysl uvažovat o soutěžní analýze chování kolektivních správců.

V takovém modelu nenajde místo povinná kolektivní správa, prováděná jediným státem určeným subjektem, neboť taková povinnost v zásadě odporuje možnosti vzniku hospodářské soutěže jako takové. Aby bylo možné hovořit o chování v rámci hospodářské soutěže, je nutné, aby zkoumané subjekty měly možnost samostatného tržního rozhodování. Soutěžitelé tedy musí být schopni samostatnou úvahou určovat své ceny a obchodní podmínky, za jakých nabízí své zboží a služby.

Abychom mohli smysluplně uvažovat o soutěžní analýze problematiky povinné kolektivní správy, je nezbytné, aby existovala soutěž mezi kolektivními správci, ti mohli samostatně rozhodovat o svém tržním chování včetně cen a obchodních podmínek, v tomto konkrétním případě tedy o výši vybíraných poplatků i vyplácených náhradních odměn. Bez těchto atributů nelze uvažovat o hospodářské soutěži v rámci povinné kolektivní správy.

Problematikou se zabýval poměrně nedávno ve své rozhodovací činnosti i Soudní dvůr při rozhodování o předběžné otázce ve věci *Mariánské Lázně*¹⁸². Soudní dvůr dovozuje, že kolektivnímu správci, určenému výše popsaným postupem, může

¹⁸² Rozhodnutí Soudního dvora ve věci C-351/12 ze dne 27. 2. 2014

vznikat dominantní postavení, úvaha o jeho možném zneužití formou účtování excesivních cen pak je myslitelné. Soudní dvůr však do svých úvah nezahrnul jeden zcela podstatný prvek, a to je výše uvedená skutečnost, že výše cen (zde příhodněji povinně vybíraných poplatků) není určena autonomní úvahou kolektivního správce, ale právním předpisem. Kolektivní správce je tedy povinen zajišťovat výběr těchto poplatků právě ve stanovené výši bez možnosti vlastního uvážení a případného odchýlení. V takovém případě pak nelze hovořit o chování na trhu. Úvahy soudu však zůstávají platné pro agenturní zastupování kolektivním správcem.

Problematika kolektivní správy a možného zneužití dominantního postavení byla předmětem soutěžního posouzení ÚOHS¹⁸³. V tomto řízení nebylo shledáno zneužití dominantního postavení kolektivním správcem, ÚOHS však přistoupil k analýze předmětného jednání ze soutěžního pohledu. Za pozornost stojí také přístup Úřadu k vymezení relevantního trhu, kde se rozhodl přistoupit k vymezení subtrhů jukeboxů vybavených CD přehrávačem a jukeboxů přehrávajících zvolené nahrávky z pevného disku. Zejména s vědomím naprosté spotřebitelské zaměnitelnosti obou typů jukeboxů se jedná o poněkud kontroverzní závěr, na kterém by bylo lze důkladně ilustrovat nezbytnost kvalitního posouzení vymezení relevantního trhu při aplikaci soutěžního práva.

Je zřejmé, že agenturní zastupování podobným regulatorním podmínkám nepodléhá. V takové situaci jsou již i kolektivní správci postaveni na roveň jiným agenturním zástupcům, vzniká trh, existuje hospodářská soutěž a je možné provádět soutěžní analýzu. To je ostatně i jádrem případu *CISAC*¹⁸⁴, ve kterém bylo aplikaci soutěžních norem podrobeno chování asociace kolektivních správců CISAC, které spočívalo v dohodě, jejímž účelem bylo zabránit vstupu dalších kolektivních správců na trh a rozdělení trhu, tedy jednáním, která v rámci českého práva a tzv. povinné kolektivní správy nejsou z podstaty věci možná.

¹⁸³ Rozhodnutí ÚOHS ze dne 10. 3. 2006, č.j. S130/04-4769/06-620 ve věci *INTERGRAM*.

¹⁸⁴ Rozhodnutí Komise ze dne 16. 7. 2008 ve věci *COMP/C2/38.698* ve věci *CISAC*.

5.5. Evropský rozměr problematiky

Téma nelze opustit bez zmínky o soutěžním pohledu na vztah jednotného trhu¹⁸⁵ a kolektivní správy.

Jednotným trhem rozumíme v kontextu evropského práva prostor bez vnitřních hranic či regulatorních překážek volného pohybu zboží, služeb a kapitálu. Fungující jednotný trh podporuje soutěž a obchod, vede ke zvyšování efektivity zapojených subjektů, zvyšování kvality a snižování cen¹⁸⁶. Lze konstatovat, že řada odvětví z jednotného trhu benefituje a při jejich soutěžní analýze je nezbytné zohledňovat i obchod mezi členskými státy, neboť jeho charakter má značnou vypovídací schopnost i o kvalitě hospodářské soutěže na daném relevantním trhu¹⁸⁷.

V této souvislosti je však nezbytné si povšimnout, že už v definici je pamatováno na absenci regulatorních překážek, které by obchodu mezi členskými státy bránily a tím neumožnily vznik jednotného trhu.

Ač nelze právní úpravu kolektivní správy považovat *per se* za takovou regulatorní překážku, na soutěžní posouzení problematiky má značný vliv. Zcela zásadním faktorem je její roztříštěnost a rozdílnost mezi jednotlivými členskými státy. Jak již bylo uvedeno výše, činnost kolektivního správce je silně regulována, kolektivní správci jsou vázáni na konkrétní stát, ve kterém jim bylo uděleno oprávnění k činnosti (v případě České republiky) či je jejich činnost regulována jiným způsobem.

Kolektivní správce z výše uvedených důvodů nevyvíjí činnost spočívající v povinné kolektivní správě v zahraničí. Otázky přeshraničního užívání děl a kolektivní správy jsou řešeny specifickým způsobem¹⁸⁸. Vlivem silné regulace samotné existence a

¹⁸⁵ Článek 26 SFEU.

¹⁸⁶ The Internal Market: General Principles. [online]. European Parliament. [vid. 3. 4. 2016]. Dostupný na http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_3.1.1.pdf.

¹⁸⁷ Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 13. 7. 2006. Věc C-295-298/04. *Manfredi*.

¹⁸⁸ Obvykle formou bilaterálních recipročních smluv. O jejich existenci se bylo lze dozvědět např. z notifikací, jako je tomu u Notification of cooperation agreements, Case COMP/C2/38.126 – *BUMA, GEMA, PRS, SACEM*, či právě z odkazovaného případu *CISAC*.

činnosti kolektivního správce při povinné kolektivní správě tak při kolektivní správě nelze hovořit o obchodu mezi členskými státy či chování na jednotném trhu¹⁸⁹.

Výše popsané závěry však budou zcela zřejmě odlišné v situaci, kdy by měl autor, respektive držitel práv, účinnou možnost volby kolektivního správce, a to aspoň z existujících kolektivních správců v rámci EU¹⁹⁰. V takovém případě by bylo možné uvažovat o hospodářské soutěži. Obdobně v případě GEMA I¹⁹¹, GEMA II¹⁹² a SACEM¹⁹³ bylo předmětem zájmu soutěžního úřadu chování od představeného modelu odlišné, tedy situace, kdy národní právo umožňovalo existenci hospodářské soutěže, ať už pro absenci jedinečnosti daného kolektivního správce či pro posuzování jednání mimo teritoriální vymezení jeho činnosti.

Závěrem je nutné opět připomenout, že kupříkladu v rámci agenturního zastupování kolektivní správce podobným omezením nepodléhá, lze si představit, že bude při svém působení plně využívat režimu jednotného trhu a účastnit se i hospodářské soutěže v jiných členských státech¹⁹⁴.

¹⁸⁹ UTĚŠENÝ, Pavel. [online]. *Autorské ochranné organizace ve světle antimonopolního práva v komunitární a české právní úpravě*. [vid. 3. 4. 2016] Dostupný z <http://www.akrul.cz/cs/publikace/autorske-ochranné-organizace-ve-svetle-antimonopolního-prava-v-komunitární-a-ceske-právní-upravě/>.

¹⁹⁰ GUIBAULT, Lucie a van GOMPEL, Stef. *Collective Management in the European Union*. Amsterdam: University of Amsterdam, 2012, dostupný z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1984015.

¹⁹¹ Rozhodnutí EK ze dne 2. 6. 1971 sp. zn. 71/224/EHS ve věci *GEMA I*.

¹⁹² Rozhodnutí EK ze dne 6. 7. 1972 sp. zn. 72/268/EHS ve věci *GEMA II*.

¹⁹³ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 25. 10. 1979 ve věci C-22/79. *SACEM*.

¹⁹⁴ V této souvislosti se opět připomíná výše uvedený případ *CISAC*.

5.6. Veřejné licence¹⁹⁵

Veřejné licence si vydobily silnou pozici v ochraně i transferu duševního vlastnictví. Jsou zásadní součástí činnosti řady společností, projektů i výzkumných aktivit; jejich užívání se nadále rozšiřuje. Tento vývoj znamená, že produkty, obsahující takto chráněné duševní vlastnictví se účastní hospodářské soutěže s produkty, chráněnými poněkud tradičnějšími licenčními schémata. Z těchto důvodů je nezbytné posoudit i tyto produkty z pohledu soutěžního práva. Aktuální judikatura i jurisprudence¹⁹⁶ ukazují, že posuzování veřejných licencí z pohledu hospodářské soutěže je náročným úkolem, vyžadujícím hluboké právní posouzení a kvalitní diskusi. Mnoho známých konceptů soutěžního práva, jako cenový kartel¹⁹⁷, RPM¹⁹⁸ či zneužití dominance¹⁹⁹ nepůsobí souladně s řadou obvyklých ustanovení veřejných licencí. Tato kapitola shrnuje současný stav těchto debat, zavádí soutěžní koncepty do kontextu veřejných licencí a nabízí soutěžní pohled na veřejné licence.

5.6.1. Veřejné licence a jejich obvyklá ustanovení

Veřejné licence mohou být vnímány jako způsob, jak umožnit autorovi nakládat se svým duševním vlastnictvím poněkud volněji, než umožňují tradiční nástroje práva duševního vlastnictví²⁰⁰. Nabízí také způsob, jak zajistit právní jistotu pro nabyvatele licence od autorů, kteří se rozhodli nevyužít některých možností, které nabízí tradiční modely licencování.

Veřejné licence jsou specifické svým kontrakčním procesem. V tomto kontrakčním procesu mohou být autorova díla nabídnuta neurčitému okruhu zájemců (typicky online) s odkazem na licenci a ustanovení licenčních podmínek²⁰¹. Samotný text licence i licenčních podmínek je poskytnut a garantován třetí stranou. Nabyvatel licence projevuje souhlas s licencí a jejími ustanoveními konkludentně,

¹⁹⁵ Tato kapitola je vystavěna na základě článku disertanta *Competition Aspects of Public Licenses*. *Masaryk University Journal of Law and Technology*, Masarykova univerzita, 2015, roč. 2015, č. 2, s. 1-14. ISSN 18025943.

¹⁹⁶ VALIMAKI, Mikko. *Rise of Open Source Licensing*, Helsinki : Turre Publishing, 2005, s. 78, ISBN 9529187696.

¹⁹⁷ Čl. 101 odst. 1 a) SFEU.

¹⁹⁸ Čl. 101 odst. 1 a) SFEU.

¹⁹⁹ Čl. 102 SFEU.

²⁰⁰ About Creative Commons, dostupný na <http://creativecommons.org/about>.

²⁰¹ About the Licenses, dostupný na <http://creativecommons.org/licenses/>.

prostým užíváním licencovaného díla v souladu s licencí. Třetí strana, která nabízí licenci a licenční podmínky k užití autorům, poskytovatelům a nabyvatelům licencí, odpovídá za kvalitu této licence. Hraje také důležitou úlohu v předcházení konfliktů mezi různými veřejnými licencemi v případě vzniku odvozených děl.

Kontraktační proces může být od tohoto základního modelu upravován řadou způsobů, příkladmo využitím zvláštní veřejné licence připravené specificky pro danou transakci, nabídkou licence jen definovanému okruhu možných nabyvatelů licence či požadavkem odlišného projevu vůle k přijetí licence. Tyto odlišnosti však nevedou ke změně charakteru veřejné licence. Je důležité si uvědomit, že uvedené změny mohou být příčinou pozdějších problémů při užívání licencovaných děl.

V současné době lze rozlišit řadu různých veřejných licencí. Některé mohou být užívány k licencování širokého množství různých děl, jiné jsou vhodné spíše k použití pro specifické předměty duševního vlastnictví, příkladmo databáze²⁰², informace veřejného sektoru²⁰³ či software²⁰⁴. Jak bylo zmíněno výše, kdokoli může vytvořit svou vlastní veřejnou licenci, sestavit jejich vyčerpávající seznam tedy není možné.

Většina nejvýznamnějších veřejných licencí však obsahuje několik typově shodných ustanovení. Ačkoli jejich přesné slovní vyjádření se může lišit, jejich smysl a účel je shodný. Jsou to požadavky na uvedení autora²⁰⁵, požadavky na šíření díla²⁰⁶, absence licenční odměny, možnost užití díla v odvozených dílech²⁰⁷, možnost úpravy děl²⁰⁸, možnost komerčního užití díla²⁰⁹, ustanovení o odpovědnosti za dílo²¹⁰ a

²⁰² Například Open Database License, dostupná na <http://opendatacommons.org/licenses/odbl/1.0/>

²⁰³ Například License to Re-Use Public Sector Information under European Communities, dostupná na <http://psi.gov.ie/files/2010/03/PSI-Licence.pdf>.

²⁰⁴ Například GNU GPL, dostupná na <http://www.gnu.org/copyleft/gpl.html>.

²⁰⁵ Například znění veřejné licence Creative Commons v. 4.0 dostupné na <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>.

²⁰⁶ Například znění veřejné licence Creative Commons v. 4.0 dostupné na <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>.

²⁰⁷ Například znění veřejné licence Creative Commons v. 4.0 dostupné na <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode>.

²⁰⁸ Například znění veřejné licence Creative Commons v. 4.0 dostupné na <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode>.

²⁰⁹ Například znění veřejné licence Creative Commons v. 4.0 dostupné na <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode>.

²¹⁰ Například znění veřejné licence Creative Commons v. 4.0 dostupné na <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode>.

požadavky na licencování samotné²¹¹. Tato ustanovení tvoří jádro veřejných licencí a mají taktéž největší význam pro posouzení problematiky z pohledu hospodářské soutěže. Ač jsou spolu úzce propojeny, je možné na ně pohlížet také odděleně.

Požadavky na uvedení autora obvykle obsahují závazek označit autora díla, název díla a původní zdroj. Přesné požadavky na naplnění tohoto závazku a podrobnost uvedených informací se již u různých veřejných licencí liší.

Požadavky na šíření díla upravují možnost dílo dále šířit a podmínky, za jakých má k šíření docházet.

Úprava absence licenční odměny je specifickým prvkem veřejných licencí. Výslovné stanovení nulové ceny díla má dopad do řady dalších oblastí, jako je účetnictví nebo daňová problematika.

Úprava možnosti užít dílo v odvozených dílech stanoví, zdali je možné užít dílo jako součást odvozených děl a případně za jakých podmínek.

Ustanovení o možnostech úpravy díla regulují případnou možnost pozměnit dílo a podmínky, za jakých k tomu smí dojít.

Veřejná licence dále obsahuje ustanovení o komerčním užití díla. Tato ustanovení určí, zdali je komerční užití možné a případně za jakých podmínek.

Ustanovení o odpovědnosti obvykle omezují odpovědnost autora či poskytovatele licence za dílo v maximálním možném rozsahu.

Požadavky na licencování pak řeší, za jakých podmínek je možné dílo licencovat dále, a to včetně licencování odvozených či pozměněných děl.

Vzhledem k výše stručně představeným shodným prvkům, typicky vlastním většině veřejných licencí, není nutné podrobit analýze konkrétní veřejnou licenci a uchýlovat se ke kauzalitě. Soutěžní posouzení veřejných licencí lze provést na uvedených typických a častých znacích.

²¹¹ Například znění veřejné licence Creative Commons v. 4.0 dostupné na <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode>.

Před samotným soutěžním posouzením veřejných licencí je nezbytné zabývat se několika zásadními pojmy z oblasti soutěžního práva, neboť ty získávají v kontextu veřejných licencí poněkud odlišné rysy. Jedním z těchto pojmů je i relevantní trh, jak byl rozebrán v úvodních kapitolách této práce.

V případě veřejných licencí se zdá, že obvyklé metody pro vymezení relevantního trhu selhávají. Příkladem tzv. SSNIP test²¹², užívá malé zvýšení ceny (obvykle v rozmezí 5 – 10 % této ceny) a sleduje změny v poptávce. Pokud se poptávka přesune k jinému produktu, patří tento na vymezovaný relevantní trh²¹³. Důvod, proč tento test v případě veřejných licencí neindikuje použitelné výsledky je zřejmý, neboť zvýšení nulové ceny o libovolné procento z této ceny stále vede k nulové ceně. Žádné změny v poptávce tak nemohou být pozorovány.

K vymezení relevantního trhu je tak nezbytné užít funkční přístup²¹⁴. V takovém postupu vymezování relevantního trhu je nutné analyzovat produktem uspokojované potřeby, vyžadované prostředky, užívané způsoby, nabízené záruky a řadu dalších specifických kritérií. Takový postup je velmi náchylný k vlivu subjektivního vnímání problematiky, je tedy vhodné přistoupit k objektivní verifikaci dosažených výsledků, například s použitím tržních studií.

Z výše uvedeného lze dovodit jedno zásadní pravidlo. Substitut, nabízený za výrazně výhodnějších podmínek (například výrazně levněji či dokonce zdarma) by měl v dlouhodobém pohledu vytlačit méně výhodný či dražší produkt z trhu²¹⁵. K tomu však v případě produktů, nabízených pod některou z veřejných licencí, stojících na trhu proti jiným produktům nabízeným pod tradičními licenčními schémata, nedošlo. Zdá se tedy, že pouhý dlouhodobý rozdíl v obsahu licence, pod kterou je

²¹² GONZALES-DIAZ, F.E., SNELDERS, R. *EU Competition Law*. Deventer: Claeys & Casteels, 2013, s. 7, ISBN 9789077644133.

²¹³ MORESI, S.X., SALOP S.C., WOODBURY J. R., Implementing the Hypothetical Monopolist SSNIP Test with Multi-Product Firms. [online]. *The Antitrust Source*, 2008. [vid. 25. 4. 2016]. Dostupný na: http://www.americanbar.org/content/dam/aba/publishing/antitrust_source/Feb08_Moresi.authcheckdam.pdf.

²¹⁴ Také popisován jako kvalitativní, viz: GONZALES-DIAZ, F.E., SNELDERS, R. *EU Competition Law*. Deventer: Claeys & Casteels, 2013, s. 18, ISBN 9789077644133.

²¹⁵ NIELS, G., JENKINS, H., KAVANAGH, J. *Economics for Competition Lawyers*. Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 32, ISBN 9780199588510.

produkt plnící shodnou funkci nabízen, postačuje k jeho zařazení na odlišný relevantní trh.

Vymezení relevantního trhu je nezbytné také pro určení tržního podílu. Velikost tržního podílu je nezbytná pro určení dominantního postavení soutěžitele i pro posouzení závažnosti protisoutěžního jednání²¹⁶. Ani tento koncept příliš nepřiléhá k tematice veřejných licencí.

Na poněkud tradičnějších relevantních trzích lze tržní podíl určit podle počtu prodaných jednotek produktu či realizovaných obrátů jednotlivých soutěžitelů. V případě veřejných licencí však nedochází k realizaci žádného obrátu. Závěr, že u veřejných licencí existují jen nulové tržní podíly, by však byl chybný. Spolehlivé výsledky nezískáme ani prostým součtem distribuovaných jednotek produktu, v tomto případě uzavřených licencí. Spotřebitel nevynakládá na získání produktu přímé náklady v podobě ceny, pouze transakční náklady, může se tedy snadno rozhodnout produkt pod veřejnou licenci pouze vyzkoušet, a to i v situaci, kdy k tomuto nikdy nepřistoupil, měl-li by uhradit jakoukoli nenulovou kladnou cenu. Prodej produktu za kupní cenu se tedy ve své vypovídací hodnotě o tržním podílu výrazně odlišuje od jeho poskytnutí zdarma. Žádná z uvedených metod tedy nevede ke spolehlivému určení výše tržního podílu. I v této otázce je nutné se obrátit ke kvalitativnímu přístupu, přičemž jako vhodný nástroj se jeví tržní studie, zaměřená na zjištění množství skutečně používaných produktů.

Výše uvedené nás dovádí ke třem základním protisoutěžním deliktům, které připadají v kontextu veřejných licencí v úvahu. Jsou jimi cenový kartel, zneužití dominantního postavení v podobě uplatňování podnákladových cen a RPM.

Indicií pro podezření na cenový kartel je užití licenčního ustanovení typu SA²¹⁷, které lze vnímat jako cenovou dohodu s tím, že cena je stanovena jako nulová. Takové chápání tohoto licenčního ustanovení je však chybné.

²¹⁶ ROSE, V., BAILEY, D. *European Union Law of Competition*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 763, ISBN 9780199667871

²¹⁷ Například znění veřejné licence Creative Commons v. 4.0 dostupné na <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>.

Základní ideou cenového kartelu je, že koluzním jednáním soutěžitelů je stanovena cena, která je vyšší než tržní cena, a to k újmě spotřebitele. Obdobně u vylučovacího kartelu je tato cena koluzním jednáním stanovena dočasně níže, avšak dojde k jejímu zvýšení, jakmile z trhu odejde v důsledku neúnosně nízké cenové hladiny soutěžitel, nezúčastněný na koluzi. Jakmile k tomuto dojde, cena se zvýší nad tržní cenu, účastníci kartelu zhojí utrpěné ztráty a realizují vyšší zisk. Kartel tedy vede ke zvýšení ceny, ať už okamžitě, nebo po splnění stanovených podmínek²¹⁸.

Takový postup však není u veřejných licencí z povahy věci možný. Žádný z poskytovatelů veřejné licence není schopen zvýšit cenu relevantního produktu. Cena, za jakou je veřejná licence nabízena, je nulová, jedná se tedy o nejnižší možnou cenu. Není tedy způsob, jakým by bylo možné s touto cenou manipulovat dohodou poskytovatelů licence. Za takových okolností nelze přijmout závěr, že veřejné licence představují cenový kartel.

I přes závěry ohledně komplikací se získáním tržní síly v případě veřejných licencí je možné, aby produkt pod veřejnou licenci získal velký tržní podíl. V takovém případě může nastat situace, kdy bude splněna vyvratitelná domněnka o vzniku dominantního postavení. Dominantní postavení však z definice umožňuje soutěžiteli chovat se nezávisle na svých dodavatelích, odběratelích a konkurentech²¹⁹. Takto nezávislé chování se následně projeví v cenové politice či stanovování obchodních podmínek²²⁰. V oblasti veřejných licencí je však nutné provést podrobnější analýzu situace.

V případě veřejných licencí je nezbytné si uvědomit, že na chování soutěžitele v roli poskytovatele licence ve vztahu k relevantnímu produktu mají značně omezující dopad. Veřejná licence jasně stanoví cenu i obchodní podmínky, za jakých je relevantní produkt nabízen. Jakmile soutěžitel zvolí veřejnou licenci a nabídne s ní relevantní produkt, je jeho další vliv na tento produkt výrazně omezen. Veřejné licence tak představují značné omezení pro případný vznik dominantního postavení.

²¹⁸ ROSE, V., BAILEY, D. *European Union Law of Competition*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 301, ISBN 9780199667871.

²¹⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 2. 1979, Věc C-85/76. *Hoffmann-La Roche*.

²²⁰ ROSE, V., BAILEY, D. *European Union Law of Competition*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 791, ISBN 9780199667871.

Zneužití dominantního postavení je konceptem, který může být jen stěží uplatněn na veřejné licence. Výše uvedené obtíže při získání dominantního postavení jakožto nezbytné podmínky pro případné zneužití jsou samy o sobě silným důvodem. Další důvody pak spočívají v jednotlivých zneužívacích praktikách. Jen stěží lze očekávat zneužití formou margin squeeze či dumpingu²²¹. Při této zneužívací praktice sníží dominant své ceny pod náklady, přičemž utrpí ztrátu. Jakmile však konkurenti, neschopni cenové konkurence opustí trh, dominant své ceny zvýší, nahradí ztráty a realizuje zisk²²². Jak již bylo rozebráno výše, tato praktika není z povahy veřejných licencí možná. V případě veřejných licencí, poskytovaných za nulovou cenu, lze tvrdit, že je relevantní produkt poskytován za podnákladovou cenu, zcela zde však chybí možnost dominanty přistoupit k následnému zvýšení ceny a tím i realizaci celé zneužívací praktiky²²³.

Lze tedy uzavřít s tím, že z povahy veřejných licencí nevyplývá ani riziko zneužití případného dominantního postavení.

Dále je třeba se věnovat jedné z vertikálních protisoutěžních praktik, tzv. RPM. V rámci této praktiky se dodavatelé na různých úrovních dodavatelského řetězce dohodnou na ceně či podmínkách pro další prodej daného relevantního produktu. Tato praktika tak slouží k omezení intra-brand konkurence či snížení rozdílů mezi různými distribučními kanály²²⁴. Důsledkem RPM je zvýšení cen či zavedení méně výhodných obchodních podmínek pro spotřebitele.

I zde je jednoznačně patrné, že musí existovat reálná možnost zvýšit cenu, za kterou je relevantní produkt nabízen či pozměnit obchodní podmínky. V případě veřejných licencí však poskytovatelé licence tuto možnost nemají. RPM je považováno za hard-

²²¹ Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 10. 4. 2008, věc T271/03. *Deutsche Telekom AG*.

²²² ROSE, V., BAILEY, D. *European Union Law of Competition*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 797, ISBN 9780199667871.

²²³ Rozhodnutí US Court of Appeals, 7th Circuit ze dne 9. 11. 2006, věc 06-2454 467 F.3d 1104. *Daniel Wallace vs. IBM Inc., Red Hat Inc., and Novell Inc.* Dostupný na <http://www.internetlibrary.com/pdf/Wallace-IBM-7th-Cir.pdf>

²²⁴ ROSE, V., BAILEY, D. *European Union Law of Competition*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 426, ISBN 9780199667871.

core praktiku²²⁵, výše uvedená argumentace tak musí být užita v rámci snahy o získání výjimky dle čl. 101 odst. 3 SFEU.

Závěrem této kapitoly lze konstatovat, že veřejné licence nepředstavují samy o sobě zneužití soutěžního práva. Je však nutné si uvědomit, že tento závěr nelze uplatnit na tzv. dvoustranných či vícestranných trzích²²⁶, kde může dojít ke zneužití²²⁷. Tato možnost však vyplývá spíše z charakteru těchto specifických trhů, nikoli z podstaty veřejných licencí.

²²⁵ Čl.4, nařízení Komise (EU) č. 330/2010 ze dne 20. 4. 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě

²²⁶ Takové trhy se objevují například v případě vyhledávání Google. Samotné vyhledávání je poskytnuto zdarma, je však úzce spojeno s reklamním trhem (zde jsou platby zadavatelů reklamy) a trhem s obsahem. Obdobná je situace u platebních karet na trhu jejich vydávání (obvykle zdarma pro držitele karty) a přijímání (obvykle placené obchodníkem).

²²⁷ Případ *Google*, č. 39740 informace o případu dostupné na http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39740.

5.7. Informace veřejného sektoru²²⁸

Základní právní rámec pro přístup a opakované užití informací veřejného sektoru (LAPSI) je stanoven ve směrnici 2003/98/EC („směrnice LAPSI“), do českého právního řádu pak byl zaveden zákonem o svobodném přístupu k informacím²²⁹. Základem LAPSI je úvaha o prospěšnosti přístupu veřejnosti k nejširšímu spektru informací, generovaných orgány veřejné moci s možností jejich následného širokého využití, včetně komerčního. Takové využití informací veřejného sektoru („PSI“) má být omezeno jen na základě jasně vymezených důvodů, mezi něž patří ochrana soukromí, obchodního tajemství či autorských práv třetích osob. Následné využití PSI včetně komerčních způsobů skýtá potenciál jejich plného využití samostatně či v kombinaci s jinými informacemi, v surové či zpracované podobě. Vede k rozvoji podnikání, tvorbě pracovních míst a dalším prospěšným důsledkům. To vše přitom platí pro informace, které by bez LAPSI nemusely být takto efektivním způsobem využity.

Pro LAPSI platí, že informace mají být poskytovány pokud možno bezúplatně, v odůvodněných případech za úplatu odpovídající skutečně vynaloženým nákladům na poskytnutí PSI. Takové náklady zahrnují například zachycení na hmotný nosič či vyhledávání příslušných informací v širším souboru a musí být předem sdělovány. Oproti tomu obecně nelze stanovit úhradu, která by vedla ke generování zisku na straně povinného subjektu. Dále lze říci, že ani pro problematiku LAPSI nelze zavádět diskriminující kritéria pro poskytování PSI.

PSI lze poskytovat s využitím licenční smlouvy. Doporučováno²³⁰ je využití veřejných licencí, a to pokud možno co nejméně restriktivních. Směrnice LAPSI se v zásadě nestaví ani proti poskytování PSI za úplatu na základě úplatné licenční smlouvy²³¹, opět však pouze na nediskriminačním základě. Směrnice PSI se staví proti výhradním

²²⁸ Tato kapitola je vystavěna na základě článku disertanta KUBEŠA, Tomáš. Licencování PSI a hospodářská soutěž. *Revue pro právo a technologie*, Masarykova univerzita, 2015, roč. 6, č. 11, s. 3-14. ISSN 18045383.

²²⁹ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁰ Sdělení Komise ze dne 24. 7. 2014. Pokyny týkající se doporučených standardních licencí, datových souborů a vybírání poplatků za opakované použití dokumentů (2014/C 240/01).

²³¹ Čl. 6, revidovaná Směrnice EP a Rady 2003/98/EC ze dne 17. listopadu o opakovaném použití informací veřejného sektoru.

licenčním smlouvám, umožňuje je pouze v případě, kdy není možné zajistit správu PSI jiným způsobem²³².

Pro formát poskytovaných údajů platí jednoznačně vyjádřená preference elektronické formy²³³ kdekoli je to možné či účelné. V souladu se zásadami Open Government Partnership²³⁴ mají být PSI poskytovány v otevřených, strojově zpracovatelných formátech tak, aby další zpracování PSI bylo zjednodušeno.

Česká úprava problematiky LAPSI za evropským vzorem poněkud zaostává. ČR sice přistoupila k Open Government Partnership²³⁵ a zavázala se tak dodržovat jeho standardy, praxe však nevykazuje příliš velkou míru souladu s těmito závazky²³⁶. Z poměrně obsáhlé české judikatury však již víme²³⁷, že povinnost sdělovat informace v režimu zákona o svobodném přístupu k informacím, které mohou odpovídat PSI, svědčí i soukromým osobám, na které byl přenesen výkon veřejnoprávní pravomoci.

5.7.1. LAPSI a trh

Z výše uvedených základních údajů o LAPSI se může zdát, že tato problematika vede pouze k pozitivním tržním dopadům. Jak si ukážeme dále, není tomu tak vždy.

V současné době lze konstatovat, že využití LAPSI v čisté podobě nezpůsobuje žádné zásadní negativní ekonomické jevy. Vzhledem k nízkým či nulovým nákladům na získání PSI, širokým možnostem jejich následného využití a pouze nepatrně omezenému okruhu subjektů, které mohou usilovat o získání a využití PSI je zajištěna vysoká míra konkurence mezi jednotlivými soutěžiteli, kteří jsou silně

²³² Rec.. 20, revidovaná Směrnice EP a Rady 2003/98/EC ze dne 17. listopadu o opakovaném použití informací veřejného sektoru.

²³³ Čl. 4, revidovaná Směrnice EP a Rady 2003/98/EC ze dne 17. listopadu o opakovaném použití informací veřejného sektoru.

²³⁴ Open Government Declaration, dostupná na <http://www.opengovpartnership.org/about/open-government-declaration>.

²³⁵ Usnesení vlády České republiky č. 691 ze dne 14. 9. 2011 o přistoupení k mezinárodní iniciativě Open Government Partnership.

²³⁶ Zhodnocení plnění Akčního plánu České republiky „Partnerství pro otevřené vládnutí“ v roce 2012 a jeho aktualizace, dostupné na <http://www.korupce.cz/assets/partnerstvi-pro-otevrene-vladnuti/Zhodnoceni-AP-OGP-2012.pdf>.

²³⁷ Např. Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2013, sp. zn. 5 As 57/2013 ve věci „Chaps“, Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 5. 2008, sp.zn. 8 As 57/2006-67, náleží Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2003, sp. zn. III. ÚS 686/02.

motivování k vývoji produktů, postavených na využití PSI. Zásada zákazu diskriminace, jakožto i tlak na použití elektronických, otevřených a strojově zpracovatelných formátů dat dále působí jako podpora výrazně tržního prostředí a vede k optimální alokaci zdrojů.

Drobný konflikt představuje pouze vzájemný vztah zákazu diskriminace a zároveň možnosti orgánu veřejné správy účtovat za přípravu a vyhledání PSI úhradu vynaložených nákladů, spočívajících zejména v tzv. mimořádně rozsáhlém vyhledání informací²³⁸. Tuto úhradu lze totiž požadovat pouze po prvním žadateli totožné informace, neboť pro další žadatele již není žádné vyhledávání nutné – stačí užít jednou již vyhledaných informací. Vzniká však nerovné postavení, kdy první žadatel je povinen náklady hradit, další v pořadí však již nikoli. Dikce zákona však situaci řeší v dostatečném rozsahu.

Z pohledu hospodářské soutěže LAPSI v čisté podobě nevede ke vzniku zásadních hrozeb pro hospodářskou soutěž.

Poněkud problematická je však kombinace LAPSI s dalším ze známých institutů spolupráce veřejného a soukromého sektoru. Tímto institutem je přenos výkonu vymezené veřejnoprávní pravomoci spojené se vznikem PSI na soukromou osobu, obvykle na smluvním základě. Součástí takové dohody orgánu veřejné moci a soukromé osoby je pak obvykle i úprava problematiky přístupu ke vznikajícím PSI a jejich možného využití. Obvyklým způsobem úpravy těchto otázek je výhradní zpracování PSI soukromým subjektem spojené s jejich komerčním využitím. Taková situace již přináší z pohledu ochrany hospodářské soutěže jisté problematické momenty, nejčastěji obavy ze zneužití dominantního postavení. Koncept dominantního postavení a jeho zneužití byl již popsán v dostatečném rozsahu v obecné části této práce, lze tedy přikročit rovnou k výkladu o jeho vztahu k problematice LAPSI.

²³⁸ § 17 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

5.7.2. LAPSI a dominantní postavení

Jak bylo naznačeno výše, z povahy samotného LAPSI lze dovodit, že ve své čisté podobě je nepravděpodobný vznik dominantního postavení na základě PSI. Žádný soutěžitel se nemůže chovat nezávisle na ostatních soutěžitelích či zákaznících, neboť ti mají taktéž přístup k PSI, a to na základě totožných či mírně výhodnějších podmínek²³⁹. Případné pokusy o zneužití by byly rychle korigovány přesunem poptávky k jinému soutěžiteli, případně samostatnou žádostí o PSI. Situace je samozřejmě odlišná v případě, kdy dominantní soutěžitel užívá PSI ve spojení s dalšími informacemi či službami, pak však nelze vznik dominantního postavení přičítat pouze PSI.

Dominantní postavení však může soutěžiteli vzniknout v situaci, kdy dojde k uzavření výhradní dohody o zpracování PSI. Toto postavení je posíleno, pokud je tato dohoda součástí smlouvy o výkonu specifikované veřejnoprávní pravomoci, v jejímž rámci PSI vznikají.

V obecné rovině přitom nelze přesvědčivě potvrdit závěr o tom, že dominantní postavení nevzniká pro neexistenci trhu jako takového, a to i při úzkém vymezení relevantního trhu a relevantního produktu jako informací odpovídajících rozsahem i obsahem předmětným PSI. Další soutěžitelé mnohdy mají možnost PSI či srovnatelné informace získávat sami, byť pracněji, s vynaložením větších prostředků a menší měrou spolehlivosti. Soutěž tak je, byť v čistě potenciální rovině, zachována. Výše popsané komplikace však ztěžují postavení soutěžitelů a ve svém důsledku způsobí vznik dominantního postavení subjektu, kterému PSI vznikají jako součást výkonu veřejnoprávní pravomoci.

Dominant, určený výše, se přitom nachází v komplikovaném postavení. Orgánem veřejné moci byl pověřen výkonem specifikované veřejnoprávní pravomoci, tedy činností, se kterou jsou v každém případě spojeny náklady. Při takovém výkonu přitom vznikají PSI. Častou součástí takových dohod je také ustanovení o výhradnosti použití PSI, které má generovat dostatečný příjem pro úhradu nákladů,

²³⁹ Jak bylo uvedeno výše, pokud povinný subjekt PSI již poskytl, byť za úhradu, tuto úhradu si nesmí nárokovat znovu. Další žadatelé v pořadí tak jsou v mírné výhodě.

spojených s výkonem veřejnoprávní pravomoci. Orgán veřejné moci tak ušetří veřejné prostředky a o využití PSI se stará soukromá osoba motivovaná vlastním ziskem. Taková soukromá osoba však je povinným subjektem ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím, svědčí jí tedy povinnost PSI na žádost poskytnout. Vedle toho se ještě nachází v dominantním postavení, což dále omezuje možné způsoby jejího chování.

Tato situace nabízí několik řešení s tím, že žádné z nich není zcela bezproblémové. Tato řešení se pokusím popsat, představit jejich silné i slabé stránky a následně doporučit jedno z nich jako nejméně nevhodné řešení problému.

První řešení spočívá v preferenci LAPSI a hospodářské soutěže. Soukromá osoba v tomto modelu začne na žádost poskytovat v plném rozsahu bezúplatně PSI. Jednotliví žadatelé, potenciální konkurenti na totožném relevantním trhu se tak ocitnou ve výhodě, když nebudou nuceni nést náklady, spojené se vznikem PSI výše popsaným způsobem. Soukromá osoba přijde nejen o své dominantní postavení, ale bude ekonomicky nucena odejít z trhu, neboť ponese na rozdíl od svých konkurentů uvedené náklady. Nedokáže tedy již nadále vykonávat specifikovanou veřejnoprávní pravomoc. Její výkon se vrátí orgánu veřejné moci, který po období fungování popsaného modelu již nedisponuje zdroji pro její výkon. Lze důvodně očekávat i zhoršení kvality poskytovaných PSI a zvýšení veřejných výdajů.

Druhé řešení spočívá v ignoraci LAPSI i hospodářské soutěže. Soukromá osoba bude v tomto případě odmítat poskytování PSI a vystaví se tím taktéž riziku sankcí za zneužití dominantního postavení ze strany soutěžního úřadu. Soutěžní úřad následně s využitím své pravomoci vynutí ukončení zneužívací praktiky a uloží sankci. Další vývoj již kopíruje popis první varianty. Taktéž končí odchodem soukromé osoby z trhu a návrat výkonu veřejnoprávní pravomoci orgánu veřejné moci.

5.7.3. Opatření proti zneužívacím praktikám

Z výše uvedeného je patrné, že popsaná situace neměla v první řadě vůbec vzniknout. Z pohledu LAPSI i soutěže by bylo vhodnější, kdyby si stát ponechal výkon veřejnoprávní pravomoci a umožnil pouze široký přístup k PSI. Takový přístup lze

snadno odsoudit s poukazem na nutnost vydání veřejných prostředků s tím, že výše rozebraný model takovou nutnost sice přináší, avšak až v delším časovém horizontu. Nelze však zapomenout na to, že dominant není motivován k efektivnímu fungování právě kvůli své nezávislosti na ostatních. Při výsledném porovnání obou variant je možné, že situace, kdy stát vykonává specifikovanou pravomoc a pouze poskytuje PSI, bude z celospolečenského hlediska výhodnější.

Předpokládejme však, že taková situace již vznikla²⁴⁰ a pokusme se najít přijatelné řešení. Na první pohled by takovým řešením mohla být aplikace tzv. essential facility doctrine²⁴¹. Jako essential facility jsou poměrně přesvědčivě určeny například železniční koleje či produktovody²⁴², stále se však vedou diskuse o vhodnosti aplikace této doktríny i na nehmotné statky, například na standard-essential patents²⁴³. Na příkladmo uvedených trzích se osvědčilo oddělení subjektu, spravujícího onu essential facility a soutěžitelů, kteří ji následně skutečně užívají a poskytují služby na ní závislé²⁴⁴.

Pro účely LAPSI by tak byl představitelný vznik další osoby, která by vykonávala specifikovanou veřejnoprávní pravomoc, vznikalo u ní PSI a byla povinným subjektem ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím. Vznikající PSI by připravovala pro předání soutěžitelům na daném relevantním trhu, se kterými by uzavírala úplatné licenční smlouvy. Jejich výnos by potom pokrýval náklady na výkon veřejnoprávní pravomoci i přípravu PSI. Problém však představuje konstrukce úhrad za poskytování informací, ať už dle PSI směrnice, tak dle zákona o svobodném přístupu k informacím. Úhrada dle těchto předpisů smí být pouze ve výši

²⁴⁰ A to proto, že skutečně vznikla, v českém právním prostředí např. případ Chaps – viz dále.

²⁴¹ Pojem essential facility je obvykle užíván bez překladu, lze však narazit na českou variantu *podstatná zařízení*. Tento koncept je kvalitně, včetně komparativního pohledu, vysvětlen např. v The Essential Facility Concept. [online]. OECD. 1996. [vid. 3. 3. 2016]. Dostupný na <http://www.oecd.org/competition/abuse/1920021.pdf>.

²⁴² The Essential Facilities Concept. Policy Roundtables. [online]. OECD. Paříž 1996. [vid. 3. 3. 2016]. Dostupný na <http://www.oecd.org/competition/abuse/1920021.pdf>.

²⁴³ Pojem taktéž bývá používán převážně v originálním anglickém znění, lze však narazit na českou variantu standardní esenciální patent. Standard-essential Patents. Competition policy brief. [online]. Evropská komise. Červen 2014. 8. vydání. [vid. 3. 3. 2016]. Dostupný na http://ec.europa.eu/competition/publications/cpb/2014/008_en.pdf. O problematice bude pojednáno v jedné z následujících kapitol.

²⁴⁴ Příkladem je vyčlenění Správy železniční a dopravní cest, státní organizace jako správce essential facility v podobě železniční sítě a ji využívajících dopravců.

marginálních či přesně vyčíslených nákladů na samotné poskytnutí informací, nikoli na jejich vznik, správu či získání. Neexistuje zde tak dostatečný prostor pro úhradu nákladů, spojených s činnostmi tohoto samostatného podniku. Nelze tak předpokládat, že by takový podnik mohl dlouhodobě fungovat. Tato varianta řešení není z uvedených důvodů použitelná.

Nabízí se další řešení, které se zdá být použitelné za současného právního stavu, byť klade na povinný subjekt značné nároky. Řeší však vzniklou situaci bez nutnosti zásadních změn legislativy i judikatury ve věci. Toto řešení předpokládá, že povinný subjekt bude dále plnit úkoly, spojené s aplikací veřejné moci a spravovat přitom vznikající PSI. Bude zároveň i povinným subjektem dle zákona o svobodném přístupu k informacím a vznikající PSI bude na základě tohoto zákona poskytovat. Výše zmíněné komplikace jeho fungování, spočívající v nutnosti vynakládat zvýšené výdaje v souvislosti s výkonem veřejné moci přitom bude možné překonat, a to z následujících důvodů.

Povinný subjekt jakožto inkumbent²⁴⁵ již má vybudovány potřebnou infrastrukturu pro získávání, správu, údržbu, zpracování i komerční využití PSI. Nebude tedy nucen do této oblasti vkládat vysoké počáteční výdaje tak, jako nově vstupující subjekty, entranti²⁴⁶. Nejméně z krátkodobého pohledu tak entranti nebudou schopni nabídnout nižší ceny či lepší obchodní podmínky při využití PSI, neboť budou muset hradit náklady na vstup na trh.

Inkumbent již má vyvinutý funkční obchodní model, stabilní zákaznický kmen s jemu známými potřebami a fungující vztahy s obchodními partnery. Nemusí na tyto aspekty podnikání vynakládat další investice, opět na rozdíl od entrantů.

Inkumbentovi svědčí setrvačnost trhu a zvyk jeho zákazníků, která i po vstupu entrantů udrží značnou část jeho zákaznického kmene, bude bránit jejich odchodu a tím inkumbentovi udrží značnou část příjmů, a to nejméně krátkodobě i za situace, kdy entranti přijdou s lepším produktem, využívajícím PSI.

²⁴⁵ Tedy soutěžitel, který na daném relevantním trhu již působí.

²⁴⁶ Tedy soutěžitelé, kteří se pokouší o vstup na daný relevantní trh.

I inkumbentovi svědčí zákonné lhůty pro poskytování PSI, takto poměrně dlouhé. PSI tak má k dispozici dříve než entranti, a to aniž by jejich vydání zdržoval.

Z výše uvedených důvodů má inkumbent dostatečné možnosti a zdroje k tomu, aby úspěšně zvládl otevření PSI entrantům, byť na něj budou kladeny nové nároky. Je třeba si připomenout, že pokud inkumbent není schopen nabídnout ani za těchto podmínek dostatečně kvalitní produkt, který by dokázal entrantům úspěšně konkurovat, nelze jeho postavení chránit před konkurenčními tlaky, a to ani prostředky práva hospodářské soutěže, ani LAPSI. Toto platí obzvláště na tzv. dvoustranných trzích, kde jedné straně trhu je produkt poskytován zdarma, zatímco příjmy jsou generovány na druhé straně trhu, a to v závislosti na počtu či charakteru uživatelů na opačné straně trhu. Lze tedy říci, že na první straně trhu je konkurence spíše necenová, například kvalitativní, zatímco cenová konkurence panuje až na druhé straně trhu.

5.7.4. Případ Chaps

V České republice je typickým případem, kde se projevují výše obecně popsané jevy případ *Chaps*²⁴⁷. Jádrem případu je situace, kdy Ministerstvo dopravy pověřilo na základě zákonného zmocnění²⁴⁸ smluvně²⁴⁹ společnost Chaps vedením a správou CIS JŘ²⁵⁰. Existuje veřejnoprávní povinnost provozovatelům veřejné linkové dopravy zasílat správci CIS JŘ, tedy společnosti Chaps, aktuální jízdní řády provozovaných linek, a to ve formátu, specifikovaném správcem CIS JŘ²⁵¹. Dle příslušné smlouvy je činnost společnosti Chaps pro Ministerstvo dopravy vykonávána bezplatně, pouze výměnou za právo výhradně užívat vzniklé informace. Společnost Chaps na těchto informacích vystavěla vyhledávač spojení IDOS²⁵², v současné době součást portálu

²⁴⁷ O věci rozhodoval Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, nicméně v době vzniku této práce není veřejně dostupné rozhodnutí ve věci.

²⁴⁸ § 17 odst. 2 zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴⁹ Příslušný text smlouvy je dostupný např. na <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/78D0A36B-683B-49B4-83B0-2107D8C88BFB/0/KopieUlozeneSmlouvyCISsDodatky.PDF>.

²⁵⁰ Celostátní informační systém o jízdních řádech, dostupný na <https://www.cisjr.cz/Login.aspx>.

²⁵¹ Metodický pokyn č. 4 k organizaci celostátního informačního systému o jízdních řádech, č.j. 56/2012-190-IDS/1. Ministerstvo dopravy. Dostupný na <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/C35BBFAE-E315-48F0-9040-3339F482F48/0/MetodickyPokyn4schvaleny.PDF>.

²⁵² Vyhledávač je dostupný na <http://jizdnirady.idnes.cz>.

idnes.cz²⁵³, generující velmi vysokou návštěvnost a následně také příjmy ze zobrazované reklamy²⁵⁴. Činnost vyhledávače IDOS je pro jeho uživatele zdarma, obsahuje také propojení na prodej autobusových a vlakových jízdenek či na mapový server. Vyhledávání IDOSu přitom neprobíhá pouze nad daty Chapsu, získanými v jeho veřejnoprávní roli, ale i nad daty, získanými v rámci jeho obchodní činnosti²⁵⁵.

Nejvyšší správní soud rozhodl²⁵⁶, že informace, vznikající Chapsu při správě CIS JŘ je nutné podřídít režimu zákona o svobodném přístupu k informacím a označil je tedy za PSI. Společnost Chaps na základě tohoto usnesení sice poskytuje požadované informace, avšak nikoli ve formátu, jak je poskytují sami dopravci, ale v jiném formátu, a to v *.xls²⁵⁷. Tento formát sice je strojově zpracovatelný, ale již nikoli otevřený a k jeho vytvoření byla nezbytná další činnost Chapsu. Pro další zpracování je přitom formát *.xls méně vhodný než původní formát *.csv, neboť formát *.xls vyžaduje poněkud náročnější zpracování a kontrolu dat. Takové jednání spol. Chaps přitom postrádá racionální právní vysvětlení. Chaps má k dispozici požadovaná data ve vhodném otevřeném zaručeném a strojově zpracovatelném formátu, neboť je v něm dostává od samotných dopravců. Oprávněným však poskytuje data zpracovaná, přičemž při takovém zpracování může dojít ke zhoršení jejich kvality. Chaps tak vynakládá značné úsilí a prostředky k tomu, aby svým konkurentům poskytovat požadované PSI v potenciálně horší kvalitě, než v jaké je sám dostává, aniž by pro takové jednání existoval právní důvod. Takové jednání lze stěží zařadit do legitimního rámce s pro poskytování PSI popsaného výše, když dochází k faktickému omezování dodávek.

Z představených okolností případu je zřejmé, že jedinými schůdnými, resp. nejlepšími možnými, jsou řešení představené ve výše uvedeném teoretickém

²⁵³ <http://www.idnes.cz/>.

²⁵⁴ DOČEKAL, Daniel. iDnes je prý jednička mezi zpravodajskými servery. Skutečně? In: *Lupa.cz*. [online]. Internet Info. [vid. 3. 2. 2016]. Dostupný na <http://www.lupa.cz/clanky/idnes-je-pry-jednicka-mezi-zpravodajskymi-servery-skutecne/>.

²⁵⁵ VYLEŤAL, Martin. Tomáš Chlebníčan (CHAPS): Data, která má Bileto a Seznam, pocházejí od nás. In: *Lupa.cz*. [online]. Internet Info. [vid. 3. 2. 2016]. Dostupný na <http://www.lupa.cz/clanky/tomas-chlebnican-chaps-data-ktera-ma-bileto-a-seznam-pochazeji-od-nas/>.

²⁵⁶ Usnesení Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 As 57/2013 ze dne 27. 9. 2013.

²⁵⁷ VYLEŤAL, Martin. Tomáš Chlebníčan (CHAPS): Data, která má Bileto a Seznam, pocházejí od nás. In: *Lupa.cz*. [online]. Internet Info. [vid. 3. 2. 2016]. Dostupný na <http://www.lupa.cz/clanky/tomas-chlebnican-chaps-data-ktera-ma-bileto-a-seznam-pochazeji-od-nas/>.

modelu. Prvním řešením je stav, kdy inkumbent poskytuje PSI entrantům a čelí jejich konkurenci s tím, že konkurenční nevýhoda spočívající v nutnosti nést náklady na zpracování PSI je vyvážena nejrychlejším přístupem k těmto PSI a dalšími výhodami, popsány výše. Druhým možným řešením je ukončení smluvního vztahu mezi Ministerstvem dopravy a Chapsem a návrat výkonu příslušné veřejnoprávní pravomoci ministerstvu²⁵⁸.

V českém právním prostředí bylo v rámci případu Chaps již vydáno první prvostupňové sankční rozhodnutí ve věci Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže. Ze střípků dostupných informací je zřejmé, že předmětem posuzování Úřadu bylo zneužití dominantního postavení. Vzhledem k tomu, že předmětné rozhodnutí nebylo v době vzniku těchto řádků dostupné ve sbírce rozhodnutí Úřadu, nebyla jeho analýza možná. Zdroje, uveřejňující skutečnosti, které mají být v tomto rozhodnutí obsaženy, postrádají důvěryhodnost.

²⁵⁸ Tento přístup zvolily např. holandské orgány ve věci PostNL, viz. například Dutch Postcodes case, PSIPlatform, dostupné na: <http://www.epsiplatform.eu/content/dutch-postcodes-case>.

5.8. Databáze

V relativně nedávné době vlastní režim ochrany získaly i databáze²⁵⁹. Základní režim ochrany je upraven v evropském právu²⁶⁰, v českém právu pak v samostatné hlavě AutZ²⁶¹. Právo pořizovatele databáze přitom svědčí subjektu, který databázi vytvořil, a to na svou odpovědnost. Smyslem tohoto institutu je ochrana podstatné investice, vložené do uspořádání prvků databáze. Nedotýká se však režimu ochrany jednotlivých prvků jako takových²⁶², neboť jejich předmětem ochrany jsou právě tyto jednotlivé prvky, nikoli však databáze samotná. Mezi ochranou jednotlivých prvků v databázi a ochranou databáze jako takové je tak nezbytné odlišovat²⁶³.

Ochrana databáze má ryze ekonomický rozměr, přičemž svůj základ neodvozuje od tvůrčího vkladu osobnosti autora, ale pouze od investovaných zdrojů pořizovatele databáze²⁶⁴.

Pro účely tohoto výkladu se lze spokojit s tím, že obsahem zvláštního práva pořizovatele databáze je převoditelné právo²⁶⁵ na vytěžování²⁶⁶ a zužitkování²⁶⁷ celého obsahu databáze či jeho podstatné části. Zužitkování či vytěžování nepodstatné části zpřístupněné databáze není za splnění dalších podmínek považováno za zásah do tohoto práva²⁶⁸.

Databáze jsou poměrně rozšířeným jevem, který v současné informační společnosti hraje značnou roli, na zužitkování a vytěžování databáze lze budovat rozsáhlou

²⁵⁹ Databází se v českém právu rozumí dle § 88 AutZ soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření.

²⁶⁰ Směrnice EP a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.

²⁶¹ V § 88 - § 94 AutZ.

²⁶² Rec. 26 směrnice EP a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.

²⁶³ MYŠKA, Matěj, HARAŠTA, Jakub. Omezení autorského práva a zvláštních práv pořizovatele databáze v případě datové analýzy. *Časopis pro právní vědu a praxi*, Brno: Masarykova univerzita, 2015, roč. 2015, č. 4, s. 375 - 384. ISSN 1210-9126.

²⁶⁴ Rec. 28 směrnice EP a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.

²⁶⁵ § 90 odst. 6 AutZ „Právo pořizovatele databáze je převoditelné.“

²⁶⁶ § 90 odst. 1 AutZ „Pořizovatel databáze má právo na vytěžování nebo na zužitkování celého obsahu databáze nebo její kvalitativně nebo kvantitativně podstatné části a právo udělit jinému oprávnění k výkonu tohoto práva.“

²⁶⁷ § 90 odst. 2 AutZ „Vytěžováním podle odstavce 1 se rozumí trvalý nebo dočasný přepis celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části na jiný podklad, a to jakýmkoli prostředky nebo jakýmkoli způsobem.“

²⁶⁸ Jak jsou popsány v § 91 AutZ.

obchodní činnost. V konečném důsledku je ostatně i ve výše popsané kapitole *Chaps* řešen případ, ve kterém lze spatřovat rysy zužitkování databáze. Vzhledem k ekonomickému významu databáze je tak vhodné podrobit i tuto problematiku soutěžní analýze.

5.8.1. Soutěžní analýza problematiky databází

Při soutěžní analýze problematiky databází lze narazit v zásadě na dva hlavní okruhy potenciálně problematických situací. První spočívá v možné horizontální koluzi, druhá v možném zneužití dominantního postavení.

Problematika možné horizontální koluze, při jejíž realizaci byla využita databáze, se v českém soutěžním právu objevila v případě *Benzíny*²⁶⁹. V prvním prvostupňovém rozhodnutí Úřad rozsáhle popisuje, že předmětné protisoutěžní jednání mělo spočívat mimo jiné i v tvorbě databáze oborovou asociací ČAPPO²⁷⁰. Tato databáze měla obsahovat množství informací o minulostním i budoucím tržním chování členů této asociace, mezi nimi i detailní cenové politiky.

Z rozhodnutí ve věci, jakož i jeho soudního přezkumu lze dovodit, že tvorba takové databáze, jakož i její zpřístupnění bylo vyhodnoceno jako zakázaná horizontální dohoda, přičemž právě databáze byla rozhodujícím prvkem celého případu.

Z výše uvedeného případu lze dovodit, že databáze, vzhledem ke své povaze, může za specifických okolností představovat nástroj pro horizontální koluzi.

Pro posouzení možného zneužití dominantního postavení s využitím databází se lze obrátit pro změnu na italskou judikaturu. Italský soud v Miláně měl podle dostupných zdrojů²⁷¹ posuzovat možné zneužití dominantního postavení soutěže Ryanair, týkající se využití databáze letů společnosti Ryanair třetím subjektem.

²⁶⁹ Rozhodnutí ÚOHS ze dne 29. 3. 2004, č.j. S72/01/1810/04-ORP. Za zmínku stojí, že toto řízení bylo ukončeno bez uložení sankce z důvodu nemožnosti doplnit dokazování v souladu s požadavky, vzešlými z rozsáhlého soudního přezkumu Rozhodnutím ÚOHS ze dne 14. 11. 2013, č.j. S72/01/KD-22254/2013/850/TKu.

²⁷⁰ Česká asociace petrolejářského průmyslu a obchodu.

²⁷¹ VESALA, Juha. Milan Court finds that Ryanair abused its dominant position in the market for online travel agencies, [online]. *Transatlantic Antitrust and IPR Developments Newsletter*, Stanford Law School and University of Vienna School of Law, 2013, roč. 2013, č. 3-4. s. 15, [vid. 23. 1. 2016]. Dostupný z http://law.stanford.edu/wp-content/uploads/sites/default/files/child-page/188471/doc/slspublic/2013-3_4.pdf.

Tento soud měl konstatovat, že Ryanair zaujímá dominantní postavení na trhu poskytování informací o svých vlastních letech a je také dominantem na trhu letecké přepravy vůbec. Zneužití pak mělo spočívat v bránění využívání databáze soutěžitele Ryanair třetím stranám²⁷². Dle pozdějších informací tento závěr v následném přezkumu neobstál²⁷³. Nutno podotknout, že tento závěr není, vzhledem k výše uvedenému, příliš překvapivý. Jako nesprávné lze hodnotit úvahy soudu, týkající se dominantního postavení soutěžitele Ryanair. Vymezení trhu jako veškeré letecké dopravy se zdá být příliš široké, obzvláště s přihlédnutím ke značným rozdílům mezi tzv. lowcost leteckými společnostmi a klasickými aerolinkami. Dále lze s úspěchem tvrdit odlišnost trhu evropské letecké dopravy od letecké dopravy v jiných regionech a dálkových letů²⁷⁴. Vzhledem k intenzivnímu soutěžnímu prostředí v oblasti lowcost leteckých společností pak lze stěží uvažovat o dominantním postavení, tomuto závěru pak odpovídá i tržní podíl, který se pohybuje výrazně pod hraniční hodnotou 40 %²⁷⁵.

Nepříliš zdařilé rozhodnutí, popsané výše, však není dostatečným důvodem pro úplné vyloučení možnosti porušení soutěžních norem s využitím databáze.

Vzhledem ke značnému významu databází je na řadě trhů možné, že právě vytěžování a zužitkování databází bude ekonomickou aktivitou, která bude analyzována z pohledu hospodářské soutěže. V této souvislosti lze připomenout ustanovení § 11 odst. 1 f) ZOHS, které je zakotvením tzv. *essential facility doctrine*²⁷⁶ v českém právu. Jak bude popsáno v kapitolách, věnovaných průmyslovým právům, pod vymezení *essential facility* lze v evropském soutěžním právu s úspěchem

²⁷² ROMANO, Valerio Cosimo. Data scraping and abuse of dominance in travel services: story of an antitrust guerilla. *European Competition Law Review*, London: Thomson Reuters, 2014, č. 5, s. 207 – 208, ISSN 0144-3054.

²⁷³ Ryanair did not abuse dominant position by prohibiting flight resale by OTA – Italian court, [online] dostupný z <http://www.macchi-gangemi.com/eng/rassegna-stampa-singolo.php?id=607> [vid. 23. 1. 2016].

²⁷⁴ KOCIUBINSKI, Jakub. Relevant Market in Commercial Aviation of the European Union. *Wroclaw review of Law, Administration & Economics*, Wroclaw: university of Wroclaw, 2011, č. 1, s. 12 – 21, ISSN 20841264. Dostupný na <http://wrlae.prawo.uni.wroc.pl/index.php/wrlae/article/view/5>.

²⁷⁵ Rozhodnutí EK ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. COMP/M.6663. Komise v tomto rozhodnutí dovozuje relativně vysoké tržní podíly, avšak pouze na několika vybraných letištích a linkách, obsluhovaných společností Ryanair. Při posuzování tržního podílu na celoevropském trhu však tržní podíl velmi významně klesá.

²⁷⁶ O této doktríně je důkladně pojednáno v dalších kapitolách.

podřazovat i práva duševního vlastnictví. Lze tedy s úspěchem předpokládat, že i existující databáze může být považována za essential facility, na jejím základě získá soutěžitel dominantní postavení a následně bude nucen podrobit se příslušné soutěžní regulaci. Základním požadavkem této regulace pak je umožnění přístupu k essential facility dalším soutěžitelům, tedy konkurentům dominantanta²⁷⁷.

Lze tedy shrnout, že při využívání databází v obchodní činnosti je třeba zvažovat také dopady soutěžní regulace.

²⁷⁷ Problematice je věnován § 11 odst. 1 f) ZOHS.

5.9. Shrnutí

V této kapitole byly představeny základní rysy autorských práv, práv souvisejících, jakož i některých dalších institutů ochrany duševního vlastnictví. Výklad, obsažený v této kapitole, se zaměřil jen na vybrané a klíčové vlastnosti jednotlivých práv a s nimi souvisejících otázek, a to v souladu se zaměřením práce.

K jednotlivým právům byla následně představena soutěžní analýza, v relevantních případech doplněna taktéž existující judikaturou. V rámci této analýzy byly zdůrazněny klíčové prvky, které měly rozhodující vliv na posouzení souladu daného práva a způsobu jeho užití se soutěžní regulací.

Jako nejrizikovější se z pohledu soutěžní regulace jeví možné zneužití dominantního postavení. Pro konstrukci zneužívací praktiky je však vždy nezbytné konstatovat dominantní postavení, přičemž bez tohoto kroku není možné dospět k závěru o jeho zneužití.

Pro konstatování existence dominantního postavení je vždy nezbytné důkladné posouzení okolností, panujících v dané oblasti a vymezení relevantního trhu. Při posuzování jednotlivých práv je tak nutné brát v potaz jejich ekonomický rozměr, který je spojen spíše s majetkovou složkou práv.

Dále lze konstatovat, že autorské právo ani další popisované instituty nepředstavují samy o sobě zvýšené riziko pro horizontální protisoutěžní delikt, tedy pro kartel. Je však nezbytné uvést, že nenabízí ani dostatečné důvody pro opačný závěr. Licenční smlouvy, případně další související kontrakty je tak nezbytné posuzovat se stejnou opatrností jako jakékoli jiné kontakty na trhu.

V rámci výkladu však vyvstaly i specifické problémy. Zvláštní pozornost si zaslouží soutěžní analýza veřejných licencí. Důvodem pro vyšší míru opatrnosti je skutečnost, že při jejich užívání jsou naplňovány znaky skutkových podstat soutěžních deliktů, aniž by však vyvstávaly související negativní následky, ba právě naopak. Důvody, které takový stav objasňují, jsou v této kapitole taktéž obšírně popsány.

Specifické závěry a úvahy de lege ferenda si vyžádalo i soutěžní posouzení problematiky databází. Tato problematika je v soutěžní praxi dobře známá, byť nebylo mnohdy jednoznačně konstatováno, že předmětem zájmu soutěžního úřadu je v konečném důsledku databáze.

6. Průmyslová práva a hospodářská soutěž

Průmyslová práva tvoří po autorském právu a právech souvisejících druhou významnou část autorského práva. V českém právním řádu nejsou kodifikována a pro jejich právní úpravu nebyl přijat ani obecný právní předpis. Právní úprava je tak roztržena do specifických předpisů, upravujících jednotlivé ochranné instituty.

Těmito ochrannými instituty jsou patent²⁷⁸, užitný vzor²⁷⁹, průmyslový vzor²⁸⁰, ochranná známka²⁸¹, označení původu²⁸², topografie polovodičových výrobků²⁸³ a další.

I přes absenci obecného předpisu vykazují průmyslová práva řadu společných rysů. Tyto rysy jsou zřetelně patrné při úvahách o principech, kterými se průmyslová práva řídí. Jsou jimi princip registrační, princip teritoriality a poplatkový princip. Tyto principy zároveň odlišují průmyslová práva od autorských práv, neboť se v tomto odvětví neprojevují buď vůbec, nebo výrazně méně.

Projevy registračního principu jsou patrné v celém průběhu platnosti daného průmyslového práva. Vznik průmyslových práv není odvozen od pouhého zachycení díla v objektivně vnímatelné podobě, jako je tomu u autorského práva. Průmyslová práva vznikají až okamžikem registrace u příslušného orgánu veřejné moci. Bez platné registrace tedy nelze o průmyslovém právu smysluplně uvažovat. Účinky

²⁷⁸ § 2 PatZ „Na vynálezy, které splňují podmínky stanovené tímto zákonem, uděluje Úřad průmyslového vlastnictví (dále jen "Úřad") patenty.“

²⁷⁹ § 1 zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸⁰ § 2 a) PrůmZ „Pro účely tohoto zákona se rozumí průmyslovým vzorem vzhled výrobku nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení,“

²⁸¹ § 1 OchrZ „Ochrannou známkou může být za podmínek stanovených tímto zákonem jakékoliv označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby.“

²⁸² § 2 a) zákona č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸³ § 2 odst. 1 TopoZ. „Topografií se pro účely tohoto zákona rozumí série jakkoli zafixovaných nebo zakódovaných vzájemně souvisejících zobrazení, znázorňující trojrozměrné trvalé uspořádání vrstev, z nichž se polovodičový výrobek skládá, přičemž každé zobrazení znázorňuje vzor jedné vrstvy polovodičového výrobku nebo jeho části, popřípadě povrchu polovodičového výrobku v jednotlivých stupních výroby nebo jeho části.“

průmyslových práv jsou tedy spojeny s okamžikem registrace²⁸⁴, nikoli s okamžikem vzniku předmětu průmyslového práva, popřípadě s jiným okamžikem.

Další odlišností od autorského práva, vyplývající z uplatnění registračního principu, je odlišný rozsah požadavků, kladených na registrovaný předmět duševního vlastnictví. Zatímco autorské právo vzniká v okamžiku, kdy je dané dílo vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě (a pak se váže k dílu, jak bylo vyjádřeno), u průmyslových práv je situace odlišná. Příslušný ochranný režim lze získat i v situaci, kdy daný předmět ještě nebyl vyjádřen v objektivně vnímatelné podobě, ale existuje pouze ve formě plánu, náčrtu či jiné formě, odlišné od finálního chráněného předmětu. Některé ochranné instituty pak chrání i věci, které vzniknou až se značným časovým odstupem od registrace. Typickým příkladem jsou označení původu, která se vztahují plošně na všechny výrobky či služby, splňující příslušná kritéria. Projev registračního principu lze tedy spatřovat již v samotném vzniku průmyslového práva.

Stejně tak zánik průmyslového práva je spojen s registračním principem. Zatímco autorské právo, jakmile jednou vznikne, již nemůže zaniknout jinak než plynutím času²⁸⁵, u průmyslových práv je situace odlišná. Daný předmět průmyslového práva však může pozbýt ochrany i z jiných důvodů, příkladmo projeví-li se rozpor se zákonnými kritérii v době po udělení ochrany. K zániku ochrany pak může dojít i v důsledku projevu vůle oprávněného subjektu postupem dle § 22 c) PatZ či dokonce pouhým neuhrazením příslušného poplatku dle § 22 b) PatZ.

Placení poplatků je pomyslnou spojnici mezi registračním principem a principem poplatkovým. Jak již bylo naznačeno, trvání ochrany průmyslového práva je spojeno s hrazením příslušných správních poplatků. Platí, že jejich neuhrazení vede k zániku ochrany. Stejně tak vznik průmyslového práva je však vázán na splnění poplatkové povinnosti dle § 24 odst. 5) PatZ.

²⁸⁴ Příkladem § 11 odst. 2 PatZ.

²⁸⁵ Tento princip v omezené míře prolamuje právní úprava tzv. osiřelého díla. MACKOVIČOVÁ, Michaela. Osířelá díla v autorském zákoně. *Bulletin advokacie*, Praha, 2016, č. 3. ISSN 1805-8280.

Posledním principem, který je nezbytné představit, je princip teritoriality. Jak již bylo naznačeno, vznik průmyslových práv je vázán na registraci u orgánu veřejné moci. Přitom platí, že takový orgán má vymezenou územní působnost, obvykle celostátní. Bez dalšího není schopen udělit průmyslové právo na území mimo vymezení své působnosti. Tuto vlastnost systému ochrany průmyslových práv do jisté míry kompenzuje specifický režim, zakotvený řadou mezinárodních smluv²⁸⁶.

Průmyslová práva, na rozdíl od práva autorského, nekladou tak silný důraz na osobnostní složku práv. Byť původci mají v systému ochrany průmyslových práv svou roli a mohou užít několik ochranných institutů²⁸⁷, významem i rozsahem ochrany je jim v současném právním řádu věnován menší prostor, než je tomu u autorů v autorském právu.

Nejvýraznějším účinkem průmyslových práv je vznik exkluzivity. V kontextu průmyslových práv je obsahem exkluzivity výhradní právo užívat dané průmyslové právo osobou, které toto právo svědčí. Tato osoba je přitom označena již při registraci daného průmyslového práva. Může jí být původce ve smyslu § 8 odst. 2 PatZ, přihlašovatel či majitel. Až od výhradního práva těchto subjektů je dle § 14 PatZ následně odvozeno právo případného nabyvatele licence.

Pro průmyslová práva se dále neuplatní ani katalog volných užití či zákonných licencí, jak jej známe z oblasti autorského práva.

Již v základních požadavcích na jednotlivé ochranné instituty průmyslových práv tak lze spatřit silný hospodářský prvek²⁸⁸. Již od základních definičních prvků se tedy předpokládá praktické využití předmětů ochrany oprávněnou osobou a tím i jejich role v hospodářské soutěži. Oprávnění k užití průmyslového práva pak v řadě případů výrazně zvyšuje tržní sílu dané oprávněné osoby, která předmět, do něž je průmyslové právo vloženo, hospodářsky využívá. V průniku rozsahu ochrany průmyslového práva a ochrany hospodářské soutěže je pak nutné najít rovnováhu.

²⁸⁶ Příkladem Smlouva o patentové spolupráci přijatá ve Washingtonu dne 19. června 1970, změněná dne 28. září 1979, dne 3. února 1984 a dne 3. října 2001..

²⁸⁷ Například spor o patent dle § 28 odst. 1 PatZ, připomínky dle § 32 PatZ, návrh na zrušení patentu dle § 23 PatZ

²⁸⁸ § 7 PatZ, rozvedeno příkladem v KRAUSOVÁ, Alžběta. Patentové právo a jeho strategické využití. *Revue pro právo a technologie*, 2013, roč. 4, č. 7, s. 27-31. ISSN 1805-2797.

Proces hledání této rovnováhy, jakož i argumenty, které rovnovážný bod přichylují k jedné či druhé straně, bude obsahem dalšího textu. Pro větší přehlednost a vyjasnění obsahu bude další pojednání uvedeno stručným přiblížením některých základních pojmů.

6.1.1. Původce

Původcem daného průmyslového práva je subjekt, který daný předmět průmyslového práva vytvořil vlastní tvůrčí prací, je tedy fyzickou osobou. Dle právní úpravy jednotlivých průmyslových práv mu svědčí přednostní právo na dané průmyslové právo²⁸⁹. Toto právo však může převést, na rozdíl od samotného původcovství. Zatímco v nemožnosti převést původcovství lze spatřovat jistou paralelu s právním postavením autora v autorském právu, s možností převést dané průmyslové právo na jiný subjekt se již tato podoba vytrácí.

Vytvoří-li původce dané průmyslové právo v rámci pracovněprávního vztahu, náleží právo na dané průmyslové právo zaměstnavateli, původci zůstává pouze původcovství.

Původce tedy může zcela pozbýt vliv na další osud jím vytvořeného předmětu průmyslového práva, přičemž tento vliv získá od něj odlišný subjekt.

6.1.2. Majitel průmyslového práva

Majitelem průmyslového práva²⁹⁰ je osoba, které svědčí práva z tohoto průmyslového práva a splňuje zákonné podmínky, stanovené právní úpravou daného průmyslového práva.

Bez souhlasu majitele průmyslového práva není nikdo oprávněn vyrábět, nabízet, uvádět na trh nebo používat výrobek, ve kterém je průmyslové právo zachyceno. Majiteli průmyslového práva tak svědčí exkluzivita.

6.1.3. Vyčerpání práv

Majiteli průmyslového práva nesvědčí oprávnění ovlivňovat na základě samotného průmyslového práva další osud předmětu, který toto právo obsahuje. Nemá tak

²⁸⁹ § 8 odst. 1 PatZ.

²⁹⁰ Majitel patentu, ochranné známky, průmyslového vzoru...

možnost ovlivňovat další nakládání s daným předmětem. Toto omezení se uplatní od uvedení daného předmětu na trh, respektive od okamžiku prvotního prodeje²⁹¹.

Je nutné držet v patrnosti, že tento koncept se uplatní jen na předmět průmyslové právo obsahující. Majitel patentu tedy může ovlivňovat další osud daného průmyslového práva jako takového, typicky obsahem licenční smlouvy. Právě na tomto místě dochází ke střetům se soutěžní regulací.

Dále je nutné si uvědomit, že vztah mezi majitelem průmyslového práva a třetí stranou, zajišťující jeho komercializaci není omezen jen na otázky, spojené přímo s daným průmyslovým právem. Do vzájemného vztahu těchto subjektů mohou vstupovat i další otázky, příkladmo týkající se dalších podmínek jejich obchodní spolupráce. V jejich rámci pak lze uvažovat o smluvní úpravě, odpovídající doktríně vyčerpání práv. K takovým omezením však již nedochází v rámci právní úpravy průmyslového práva a je nezbytné případná omezení posuzovat specificky. I zde se objevují momenty zásadní pro soutěžněprávní posouzení.

²⁹¹ § 13b PatZ, KRAUSOVÁ, Alžběta. Patentové právo a jeho strategické využití. *Revue pro právo a technologie*, 2013, roč. 4, č. 7, s. 27-31. ISSN 1805-2797.

6.2. Patenty a užitné vzory

6.2.1. K patentům a užitným vzorům

V rámci komplexního pojetí zpracovávaného tématu je nezbytné uvést další výklad stručným vhladem do problematiky ochrany duševního vlastnictví s využitím patentů a užitných vzorů.

Plně v souladu s principy, popsány v předcházející kapitole, patří patenty i užitné vzory mezi průmyslová práva, jejichž právní režim je upraven speciálními předpisy²⁹².

Obecně pro patenty i užitné vzory platí, že po jejich udělení získává jejich vlastník výsadní právo na jejich užití, které lze omezit jen v úzce vymezeném okruhu případů. Vlastník patentu či užitného vzoru se tak dostává do silného postavení. V takto výsadním postavení může následně vlastník patentu či užitného vzoru či držitel licence k nim nerušeně ekonomicky využívat svůj vynález.

6.2.2. Patent²⁹³

Patent je nástrojem, sloužícím k ochraně vynálezu, dojde-li ke splnění zákonem stanovených kritérií. Mezi tato kritéria patří novost vynálezu²⁹⁴, jeho průmyslová využitelnost dle § 7 PatZ a skutečnost, že je výsledkem vynálezecké činnosti.

Nové vynálezy jsou ty, které nejsou součástí stavu techniky, tedy takový vynález nebyl dosud zveřejněn.

Průmyslově využitelné jsou vynálezy, které lze hospodářsky využívat, a to opakovaně a s předvídatelnými výsledky.

Zákon však stanoví i negativně vymezená kritéria, která vymezují, které vynálezy s využitím patentu chránit nelze. Vynálezy, které nelze chránit s využitím patentu jsou programy počítačů; objevy, vědecké teorie a matematické metody; pouhé

²⁹² Tedy PatZ a PrůmZ.

²⁹³ Smyslem této kapitoly je představit v základních rysech klíčové otázky, spojené s uplatněním patentové ochrany, nikoli podat vyčerpávající výklad problematiky.

²⁹⁴ § 5 PatZ, kritéria dále rozpracována v rozsáhlé judikatuře. Příkladmo Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 5 As 11/2011.

vnější úpravy výrobků; plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti a podávání informací²⁹⁵.

Maximální délka patentové ochrany je ze zákona dle § 21 odst. 1 PatZ 20 let, podmíněna je však aktivitou vlastníka patentu, zejména hrazením udržovacích poplatků²⁹⁶.

Patent je možné převést na jiný subjekt, v takovém případě je nutné využít návrhu a provést příslušnou změnu zápisu ve veřejném rejstříku²⁹⁷. Je také umožnit užívání patentu třetímu subjektu s využitím licenční smlouvy na základě § 14 PatZ. Nikdo tedy nesmí užívat patent bez souhlasu jeho vlastníka.

Patent je plně v souladu s registračním principem, bez dalšího platný jen v té zemi, kde byl registrován příslušným orgánem státní moci.

6.2.3. Užitný vzor²⁹⁸

Užitný vzor je taktéž nástrojem, vhodným k ochraně duševního vlastnictví, který lze užít za splnění zákonem stanovených kritérií. Oproti patentu se však ve své charakteristice odlišuje několika prvky. Řešení, která lze chránit užitným vzorem, musí být taktéž nová²⁹⁹ a průmyslově využitelná³⁰⁰, dále však stačí, aby přesahovala rámec odborné dovednosti³⁰¹. Užité vzory tedy mohou být užívány k ochraně méně inovativních řešení.

Taktéž pro užité vzory se uplatní negativní vymezení objevů, které nelze s využitím tohoto nástroje chránit³⁰².

Maximální doba ochrany užitého vzoru je kratší, než je tomu u patentů – pouze desetiletá. I pro prodloužení ochrany užitého vzoru je nezbytná aktivita jeho vlastníka, zejména podávat žádosti o prodloužení³⁰³.

²⁹⁵ § 3 odst. 2 PatZ.

²⁹⁶ Dle § 21 odst. 2.

²⁹⁷ Otázky spojené se zápisy do rejstříku upravuje § 11 PatZ.

²⁹⁸ Smyslem této kapitoly je představit v základních rysech klíčové otázky, spojené s uplatněním ochrany užitným vzorem, nikoli podat vyčerpávající výklad problematiky.

²⁹⁹ § 4 zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰⁰ § 5 zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰¹ § 1 zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰² § 3 zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů.

Vzhledem k nižším požadavkům na technickou úroveň vynálezu a kratší době ochrany je vhodné užité vzory užívat spíše na předměty menšího ekonomického významu či tam, kde lze očekávat kratší dobu jejich obchodního využití.

Užitný vzor je plně v souladu s registračním principem, platný jen v té zemi, kde byl registrován příslušným orgánem státní moci.

6.2.4. Soutěžní posouzení³⁰⁴

Ač v rámci využívání patentu či užitého vzoru může dojít ke kontaktu mezi vzájemnými konkurenty, typicky při uzavírání licenční smlouvy, nepřináší tato problematika specifické riziko horizontální koluze. Naopak z povahy těchto právních nástrojů, zejména právem aprobovaného vzniku privilegovaného postavení držitele patentu či užitého vzoru, výrazně roste riziko možného vzniku dominantního postavení a jeho případného zneužití.

Výše bylo zmíněno, že rozhodujícím kritériem a měřítkem toho, zda soutěžitel je či není v dominantním postavení, je jeho tržní síla. Udělení patentu či užitého vzoru, které samo o sobě znamená získání legálního monopolu na využití určité technologie či vynálezu, bude v mnoha případech představovat značné zvýšení tržní síly soutěžitele, kterému je patent či užité vzor udělen. To, jak velké množství tržní síly udělený patent či užité vzor svému držiteli přinese, závisí vždy na konkrétních podmínkách daného relevantního trhu.³⁰⁵ Přesto je obecně možné patenty, z hlediska navýšení tržní síly, jež obecně přináší, členit na patenty, esenciální patenty,³⁰⁶ a standardní esenciální patenty.³⁰⁷ Pro problematiku užitéch vzorů není

³⁰³ § 15 odst. 2 zákona č. 478/1992 Sb., o užitéch vzorech, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰⁴ Následující kapitola je vystavěna na základě úvodní kapitoly článku, vydaného v r. 2015 disertantem ve spoluautorství s Mgr. Ing. Kamilem Nejezchlebem – KUBEŠA, Tomáš a NEJEZCHLEB, Kamil. Patenty v rukou dominantních soutěžitelů. *Časopis pro právní vědu a praxi*, Masarykova univerzita, 2015, roč. 2015, č. 2, s. 146-153. ISSN 12109126.

³⁰⁵ Pokud se bude jednat o novou jedinečnou technologii, která nebude mít žádnou alternativu v podobě substitutu (např. pokud by dnes někdo vynalezl 100% spolehlivý lék na AIDS), bude navýšení tržní síly díky udělení patentu podstatně vyšší, než pokud bude patent chránit určitou technologii, ke které však existují alternativní (např. existuje více patentem chráněných technologií výroby podrážek na boty, které si vzájemně konkurují).

³⁰⁶ Esenciální patent je patent, který je součástí určitého produktu, bez níž nelze daný produkt vytvářet a uvádět na trh. Jako takový v podstatě imanentně dává svému držiteli určitou tržní sílu. Srovnej např. CHAPPATTE, Philippe. FRAND Commitments—The Case for Antitrust Intervention. *European Competition Journal*, 2009, roč. 5, č. 2, s 319-346 ISSN 1757-8396.

tato úvaha v právní vědě ani rozhodovací praxi soutěžních orgánů rozpracována, nicméně vzhledem k blízké povaze obou institutů lze předpokládat, že průběh a výsledky soutěžní analýzy užitečných vzorů budou obdobné. Nejvyšší nárůst tržní síly s sebou v naprosté většině případů nesou standardní esenciální patenty. Ve vztahu k nárůstu tržní síly díky získání patentu je třeba zmínit, že v mnoha případech jeden produkt zahrnuje celou řadu patentů,³⁰⁸ které jsou nezbytné k možnosti jeho produkce. Pokud jsou tyto jednotlivé patenty drženy různými soutěžiteli, je nárůst tržní síly způsobený získáním patentu značně omezen, neboť jednotliví držitelé různých patentů potřebných pro výrobu daného produktu se mohou vzájemně „zablokovat“ a dostat do situace, že by vlastně daný produkt nemohl vyrábět žádný z nich. Tím je reálná možnost výkonu patentového práva směrem k zablokování ostatních v podstatě vyloučena.³⁰⁹

Ve vztahu k dominantnímu postavení a patentům lze shrnout, že získání patentu s sebou obvykle přináší navýšení tržní síly soutěžitele s tím, že největší navýšení s sebou přináší získání standardního esenciálního patentu. Nelze však zaměňovat pojem legálního monopolu, který patent dává svému držiteli s dominantním postavením z pohledu práva hospodářské soutěže. Proto je v každém případě nutné provést klasickou soutěžně právní analýzu zda daný soutěžitel je či není v dominantním postavení, a to bez ohledu na to, jakým typem patentu disponuje. Pokud má soutěžitel značnou tržní sílu na určitém relevantním trhu a na tomto trhu získá patent, měl by v každém případě provést analýzu, zda díky tomu nevzrostla jeho tržní síla natolik, že se již nachází v dominantním postavení a tedy nese výše zmíněnou speciální odpovědnost tohoto svého postavení nezneužívat, nenarušovat

³⁰⁷ Standardní esenciální patent je typem esenciálního patentu, který byl navíc přijat jako standard nebo jeho část tzv. standardizační organizací, která obvykle sdružuje klíčové soutěžitele v určitém odvětví a slouží pro přijímání určitých technologií jako standardů, za účelem dosažení vzájemné operability výrobků a technologií, což je benefitem pro spotřebitele a umožňuje dosahování kladných síťových efektů, efektivní alokace zdrojů a obecně úspory nákladů. Přijetí esenciálního patentu za standard s sebou nevyhnutelně nese značné zvýšení tržní síly. Srovnej Competition Policy Brief, [online]. Evropská komise, č. 8, červen 2014, [vid. 14. 7. 2016]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/publications/cpb/2014/008_en.pdf.

³⁰⁸ MULLIN, Joe – Chinese gov't reveals Microsoft's secret list of Android-killer patents, [online] *Ars Technica*. 2014. [vid. 14. 7. 2016]. Dostupný na <http://arstechnica.com/tech-policy/2014/06/chinese-govt-reveals-microsofts-secret-list-of-android-killer-patents/>.

³⁰⁹ Typickým příkladem produktu, pro jehož výrobu je třeba velkého množství různých patentů, je např. mobilní telefon.

a neomezovat svým jednáním hospodářskou soutěž. V této souvislosti však nelze zapomínat na skutečnost, že zdaleka ne každý patent je nevyhnutelně spojen se vznikem dominantního postavení. I v této oblasti je nezbytné provést obvyklou soutěžní analýzu a ověřit, zdali jsou dány podmínky pro konstatování dominance držitele patentu.

6.2.5. Základní principy patentové ochrany a zneužití dominantního postavení

Z výše uvedeného vyplývá, že soutěžitel nacházející se v dominantním postavení na trhu se může díky své speciální odpovědnosti dopustit zneužití dominantního postavení jednáním, které by při absenci dominance nebylo z hlediska soutěžního práva nijak postižitelné. Touto optikou je zjevné, že i legitimním využitím práv plynoucích z patentu může být v určitých případech zneužito dominantní postavení. Zneužití je teoreticky možné jak ve formě vykořisťovatelské, kdy by majitel patentu požadoval nepřiměřeně vysoké poplatky za jeho poskytnutí, tak ve formě vylučovací, kdy by např. odmítl patent poskytnout a tím by zabránil vstupu konkurence na trh.

Obecný princip patentové ochrany spočívá pro potenciální vynálezce a inovátory v tom, že díky patentům mohou nerušeně a relativně bezpečně těžit ze své tvůrčí činnosti po určité období trvání platnosti patentu. Ve vztahu k patentové ochraně, která je obecně přijímána jako prospěšná a nezbytná k udržení motivace k inovacím však v dnešní době existují také názory, že patenty nelze vždy a za všech okolností automaticky považovat za nezbytné a prospěšné, ale že v určitých případech mohou deformovat ekonomický vývoj a jejich existence v některých odvětvích je proto spíše na škodu a představuje brzdu technického rozvoje a pokroku.³¹⁰ Mezi práva, která jsou spjata s patentem a jejichž využití soutěžitelem v dominantním postavení může být považováno za určitých okolností za protisoutěžní, patří především právo vyloučit, aby třetí osoby mohly patentovanou technologii využívat, ale také obecné právo s patentem disponovat, zejména udělit licenci na jeho využívání.

³¹⁰ Srovnej např. DONÁT, Jiří. Dva důvody, proč patentový systém komplikuje inovace a je odsouzen k zániku. In: *Lupa.cz*. [online]. Internet Info. [vid. 3. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/dva-duvody-proc-patentovy-system-komplikuje-inovace-a-je-odsouzen-k-zaniku/>.

V případě, že je patentem chráněná technologie využita bez souhlasu držitele patentu ze strany jiného subjektu, má držitel patentu několik možností obrany a stejně tak třetí osoby mají možnost napadnout platnost patentu.³¹¹ Držitel patentu může především požadovat náhradu škody, která mu vznikla díky neoprávněnému využívání patentu a dále soudní zákaz užití patentu třetí osobou, který obvykle spočívá v zákazu výroby a prodeje výrobků třetí osoby, které obsahují patentem chráněnou technologii. Tento zákaz je možný v situaci, kdy třetí osoba aktivně porušila účinný patent za účelem zabránění dalšího poškození držitele patentu, naopak není možné takového zákazu využít preventivně, tedy dříve, než dojde k prodeji či aspoň výrobě zboží, narušujícího patent.³¹² Využití soudního zákazu užití patentu může, díky obvykle relativně dlouhým patentovým sporům, být za určitých okolností³¹³ kvalifikováno jako protisoutěžní zneužití dominantního postavení, neboť ve svém důsledku může způsobit uzavírání trhu ostatní soutěžitelům a vyloučit, či značně omezit hospodářskou soutěž na něm.³¹⁴ Naproti tomu žalovat náhradu škody způsobenou zneužitím patentu třetí osobou je z hlediska soutěžního práva zcela bezproblémové.

Platná a účinná právní úprava problematiky patentové ochrany obsahuje institut, který by bylo možné použít v situaci, kdy dochází ke zneužití dominantního postavení, byť tento institut není příliš hojně užíván. Tímto institutem je nucená licence ve smyslu § 20 PatZ, zejména pak jeho druhého odstavce³¹⁵. Zákonem předpokládaným důležitým zájmem by pak byla ochrana fungující hospodářské soutěže. V případě vzniku dominantního postavení a jeho zneužívání by tak měl

³¹¹ Srovnej např. MALDONADO, Cassandra. PATENT LAW: Breaching RAND and Reaching for Reasonable: Microsoft v. Motorola and Standard-Essential Patent Litigation. *Berkeley Technology Law Journal*. Berkeley Tech, 2014, roč. 2014, č. 29: 419-464.

³¹² Blíže k možnostem ochrany patentů např. THOMAS, John R. Litigation beyond the Technological Frontier: Comparative Approaches to Multinational Patent Enforcement. *Law & Pol'y Int'l Bus.*, Georgetown University Law Center. roč. 1995, s 277.

³¹³ Srovnej stanovisko Generálního advokáta týkající se předběžné otázky v případě C170/13 Huawei Technologies Co. Ltd vs ZTE Corp., ZTE Deutschland GmbH, ve kterém jsou specifikovány okolnosti, za kterých využití práv plynoucích z patentu, který je považován za standard v určitém odvětví, je třeba považovat za zneužití dominantního postavení.

³¹⁴ Srovnej např. PETIT, Nicolas. Injunctions for FRAND-Pledged SEPS: The Quest for an Appropriate Test of Abuse under Article 102 TFEU. *European Competition Journal*, 2009, roč. 9, č. 3. s 677-719 ISSN 1757-8396.

³¹⁵ § 20 odst. 2 PatZ „Nucená licence může být rovněž udělena, jestliže jsou dány důvody ohrožení důležitého veřejného zájmu.“

Úřad průmyslového vlastnictví silný nástroj, jak toto dominantní postavení výrazně oslabovat.

Toto pojetí naráží na několik zcela zásadních nedostatků. Jsou jimi rozdělení pravomocí příslušných orgánů i podstata samotného zásahu udělení nucené licence k patentu, na kterém dominant zakládá své dominantní postavení.

Zatímco v českém právu kompetence odpovídající § 20 PatZ svědčí Úřadu průmyslového vlastnictví, k posouzení existence dominantního postavení a jeho zneužívání je příslušný Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, případně Evropská komise. ÚPV není zákonem zmocněn k posouzení, zdali má daný soutěžitel dominantní postavení, ani zdali jej zneužívá. Není tedy nadán k tomu, aby zjistil základní předpoklady pro zásah formou udělení nucené licence dle této úvahy. Naopak ÚOHS³¹⁶, popřípadě Evropská komise sice může konstatovat, že daný soutěžitel má dominantní postavení, zjistit jeho zneužívání a následně jej sankcionovat, nepřísluší mu však pravomoc odpovídající § 20 PatZ. Naopak Úřad ve svých rozhodnutích konkrétní vytykané jednání vždy do budoucna zakazuje dle § 11 odst. 2 ZOHS³¹⁷. Fakticky tedy není možné režim § 20 PatZ využít pro ochranu hospodářské soutěže.

Další překážku představuje skutečnost, že aplikace § 20 PatZ jako nástroje boje se zneužitím dominantního postavení, je nepřiléhavá. Udělením nucené licence by došlo k oslabení dominantního postavení soutěžitele tím, že by na relevantní trh mohl vstoupit i jiný dodavatel. ZOHS však v §11 nereprobuje existenci dominantního postavení jako takového, ale pouze specifické formy jeho zneužití. Ač by zajisté zbavení soutěžitele dominantního postavení bylo způsobem, jak ukončit existující porušení, jehož je dominantní postavení předpokladem, jednalo by se o krok výrazně excesivní.

³¹⁶ § 1 odst. 1 zákona č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

³¹⁷ § 11 odst. 2 ZOHS „Zjistí-li Úřad v řízení ve věcech podle odstavce 1, že došlo k zneužití dominantního postavení, tuto skutečnost v rozhodnutí uvede a tímto rozhodnutím takové jednání do budoucna zakáže.“

6.2.6. Konkrétní případy zneužití dominantního ve spojení s patentovou ochranou v ČR a EU.

Jak je naznačeno výše, dominantní postavení a jeho případné zneužití je nezbytné posuzovat s ohledem na dané odvětví, jeho specifika i aktuální tržní situaci. Nalézt jednotný a konkrétní zákonný regulatorní rámec je tedy krajně komplikované. Důležitým pramenem je tak rozhodovací činnost soutěžních orgánů a soudů. Právě z ní lze vyvozovat obecné závěry, přitom však nepostrádá citlivost ke specifickým řešenému případu.

Je s podivem, že v České republice dosud nebyl zaznamenán případ zneužití dominantního postavení ve spojení s patentovou ochranou. Pro inspirativní příklady je tak nezbytné nahlédnout do zahraničí. Nejvyšší relevanci pro českou právní praxi má rozhodovací činnost Evropské komise. Za nejvýznamnější případy týkající se posuzování zisku a využití práv duševního vlastnictví z pohledu soutěžního práva lze označit případy Lundbeck³¹⁸, AstraZeneca³¹⁹ a Rambus³²⁰.

Základem případu Lundbeck bylo jednání společnosti Lundbeck, která uzavírala zakázané dohody s výrobcí generické obdoby jejího úspěšného léku citalopram. Podstatou dohod byl závazek generických výrobců nevstoupit na trh po vymezenou dobu výměnou za vysoké platby ze strany Lundbecku. Toto jednání mělo být zastřeno narovnáním v probíhajících soudních sporech o platnost patentů týkajících se právě citalopramu. Tyto dohody umožnily Lundbecku oddálit vstup generik na trh nevyhnutelně spojený s prudkým propadem cen³²¹ a déle užívat nerušené patentové ochrany citalopramu.

Případ Lundbeck byl kvalifikován jako hard-core horizontální dohoda³²², tedy nikoli primárně jako zneužití dominantního postavení či vertikální dohoda. Přesto si nelze

³¹⁸ Rozhodnutí EK ze dne 19. 6. 2013, č. 39226 ve věci *Lundbeck*.

³¹⁹ Rozsudek ESD ze dne 6. 12. 2012, sp. zn. C-457/10 P ve věci *AstraZeneca v Commission*.

³²⁰ Rozhodnutí EK ze dne 9. 12. 2009, č. 38.636 ve věci *Rambus*.

³²¹ Srovnej např. GLOWICKA, Elzbieta a kol., *Generic Entry in Prescription Medicines in the EU: Main Characteristics, Determinants and Effects*, [online]. European Commission, DG Competition. [vid. 3. 2. 2016]. Dostupný na: http://ec.europa.eu/dgs/competition/economist/prescription_medicines.pdf.

³²² *Antitrust: Commission fines Lundbeck and other pharma companies for delaying market entry of generic medicines*. [online]. European Commission, DG Competition. [vid. 3. 2. 2016]. Dostupný na http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-563_en.htm.

nevšimnout jistých významných specifik pro soutěžní právo, způsobených právě přítomností patentové ochrany.

Připomeňme si, že na relevantním trhu prakticky neexistoval substitut pro citalopram. Tržní síla Lundbecku v oblasti antidepresiv byla velmi vysoká. V takové situaci lze říci, že citalopram byl esenciálním patentem Lundbecku zajišťujícím mu zmíněnou tržní sílu, která mu umožňovala chovat se na relevantním trhu nezávisle na svých konkurentech, tedy v podstatě jako dominant. Po případném vstupu generik by však byla tržní síla Lundbecku výrazně omezena, když by musel jejich přítomnost na trhu reflektovat, přinejmenším ve své cenové politice³²³. Lundbeck mohl svého postavení intenzivně využívat, a to po celou dobu, kdy mu svědčila patentová ochrana citalopramu. Vzhledem k absenci dostatečného substitutu k citalopramu, jakož i existenci jiných patentů na něm vážnoucím, nebyla tržní síla Lundbecku vyvažována žádným jiným soutěžitelem.

Lze tak uzavřít, že soutěžitel Lundbeck měl nejspíše na trhu s citalopramem významné postavení a značnou tržní sílu, resp. potenciálně se mohl nacházet v dominantním postavení, které vzniklo na základě právě uděleného patentu a skutečnosti, že zároveň na tomto trhu neexistovala po celou dobu trvání patentu okolnost, která by Lundbeck omezovala v plném využívání tohoto dominantního postavení.

Dalším významným případem týkajícím se práv duševního vlastnictví a soutěžního práva byl případ AstraZeneca. Jeho podstatou bylo jednání soutěžitele AstraZeneca, které spočívalo ve dvou oddělených skutcích, přičemž oba se týkaly léku Losec. Prvním bylo poskytování nepravdivých a zavádějících informací patentovým úřadům, na základě kterých byly prodlužovány patenty přihlášené AstraZenecou a soutěžitel AstraZeneca tak užíval patentové ochrany déle, než odpovídalo nezkreslenému skutkovému stavu. Druhým skutkem bylo stahování registrací

³²³ Došlo by tak zřejmě k avizovanému prudkému propadu cen citalopramu.

Losecu ve vybraných členských státech před vstupem generických výrobců na trh. Ti tak, bez vlastní registrace, nemohli uvádět generickou alternativu Losecu na trh³²⁴.

Případ AstraZeneca již byl posuzován jako zneužití dominantního postavení, neboť zde nedošlo k dohodě mezi soutěžiteli, ale pouze k jednostrannému jednání.

V tomto případě existovaly substituty pro lék Losec a relevantní trh tedy nezahrnoval jen produkt soutěžitele. Tyto substituty však nebyly použitelné za všech okolností a zaujímaly jen relativně malý tržní podíl. AstraZeneca měla velký tržní podíl, čelila jen omezené konkurenci a mohla se tedy chovat nezávisle na ostatních hráčích na trhu. Proto bylo konstatováno její dominantní postavení. I v tomto případě je zřejmé, že dominantní postavení společnosti AstraZeneca bylo shledáno především díky existenci patentu. Po vypršení doby jeho trvání a vstupu generických výrobců by bylo dominantní postavení AstraZenecy omezeno konkurenty, čemuž se tato společnost snažila zabránit.

Soutěžní orgány v popsané situaci dovodily v souladu s ustálenou judikaturou, že společnost AstraZeneca má díky svému dominantnímu postavení zvláštní odpovědnost, a to i ve vztahu k jejímu duševnímu vlastnictví. Přistoupily proto k sankcionování jednání, které spočívalo ve stažení registrací motivovaného ztížením vstupu generických výrobců na trh, jelikož toto jednání kvalifikovali jako zneužití dominantního postavení. Nebýt dominantního postavení společnosti AstraZeneca, jednalo by se přitom o nezakázané jednání. Soutěžní orgány dále přistoupily k sankcionování jednání, které spočívalo v uvedení nesprávných informací patentovému úřadu. Díky dominantnímu postavení držitele patentu bylo i toto jednání vyhodnoceno jako porušení soutěžního práva zneužitím dominantního postavení (a ne pouze jako případný správní delikt v oblasti patentové ochrany).

Posledním z výše zmíněných případů je případ Rambus³²⁵, jehož podstatou bylo jednání stejnojmenné společnosti na trhu paměťových modulů³²⁶. Společnost

³²⁴ Pro uvedení léčiva na trh je nezbytná jeho registrace u příslušného správního orgánu, jejímž účelem je zabránit prodeji potenciálně nebezpečných léčiv. Tento proces je nákladný, zdlouhavý a vyžaduje značně rozsáhlé informace o léčivu a způsobu jeho působení na lidský organismus. Generičtí výrobci při registraci svých výrobků mohou odkazovat na existující registraci původního léčiva a tím uspořit značnou část nákladů na registraci. Dojde-li však ke stažení původní registrace, jsou povinni provést registraci generika samostatně.

Rambus patřila ke klíčovým vývojářům technologií, na kterých jsou následně vyráběné paměťové moduly založené. Zejména z důvodu interoperability je v oblasti paměťových modulů činná standardizační organizace, sdružující nejvýznamnější hráče na trhu. Tato organizace přitom ve formalizovaném procesu rozhodla, že právě technologie společnosti Rambus bude užitá jako standard v tomto odvětví. Společnost Rambus v průběhu tohoto procesu zatajila skutečný rozsah patentové ochrany svých relevantních technologií a odkryla je až v okamžiku, kdy již uživatelé těchto technologií (především konkurenti) nemohli jinak, než užívat právě technologii Rambusu³²⁷. Z technologií Rambusu se tak stal tzv. *standard essential patent*³²⁸. Rambus této jím vědomě vyvolané situace hodlal využít účtováním vysokých licenčních poplatků za možnost využití předmětné, jeho patentem chráněné, technologie.

Evropská komise v tomto případě konstatovala dominantní postavení společnosti Rambus, založené mimo jiné i právě na rozšíření jeho technologií, které by nemuselo nutně nastat bez existence výše zmíněného standardu. Zatajení existence patentů v průběhu procesu, vedoucího k výběru a definování standardu bylo označeno za zneužívající praktiku. Společnosti Rambus bylo dále uloženo, aby poskytovala ke svým technologiím licenci, a to na základě *FRAND podmínek*³²⁹.

I v tomto případě získal soutěžitel dominantní postavení a tržní sílu v přímé souvislosti s udělením patentů. Značnou relevanci měly ale i další okolnosti, jmenovitě zatajení existence patentů v procesu vedoucímu k vytvoření standardu³³⁰,

³²⁵ Rozhodnutí EK ze dne 9. 12. 2009, č. 38.636 ve věci *Rambus*.

³²⁶ Jednalo se o technologie DRAM a některé další.

³²⁷ A to zejména kvůli návaznosti dalších technologií, výši realizovaných investic apod.

³²⁸ Standard essential patent označuje patent, který byl přijat jako standard procesem u standard setting organization, je přitom nezbytný pro výrobu či prodej daného zboží a neexistuje použitelný substitut. Dále viz např. Competition Policy Brief, [online]. Evropská komise, č. 8, červen 2014, [vid. 14. 7. 2016]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/publications/cpb/2014/008_en.pdf.

³²⁹ FRAND (fair, reasonable, and non-discriminatory) označuje kritéria pro stanovení soutěžně nezávadné výše poplatků. Užívá se např. právě u licenčních poplatků, ale také při platbách za užití essential facility. Dále viz např. GERADIN, Damien, RATO, Miguel FRAND *Commitments and EC Competition Law* (December 23, 2009), dostupné na SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1527407>. FRAND problematika je zmiňována také v souvislosti s nařízením Komise (ES) č. 316/2014 ze dne 21. března 2014 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie dohod o převodu technologií.

³³⁰ Standard setting proces, viz cit. Geradin výše.

tedy jinak ryze soukromoprávní aktivity. Soutěžitel byl následně omezen v možnostech, jak využívat svá práva duševního vlastnictví, když mu byla nezávislým soutěžním orgánem určena výše licenčních poplatků, respektive způsob jejich stanovení.

Lze tedy uzavřít, že patenty, zejména pak některé jejich druhy, mohou vést ke značnému navýšení tržní síly daného soutěžitele, v krajním případě pak dokonce založit vznik jejich dominantního postavení. Následkem takové tržní situace pak daný soutěžitel bude podléhat specifické regulaci chování právem hospodářské soutěže a možnosti, jakým může při ochraně svých práv postupovat, budou omezeny. Je však důležité zdůraznit, že dominantem se nestává každý vlastník patentu, dokonce ani SEP.

Do úvah o vzniku dominantního postavení držitele patentu vstupují i další elementy. Jak vyplývá z definice dominantního postavení, dominantem je ten, kdo se může chovat nezávisle na svých dodavatelích, odběratelích i konkurentech. Vzniku dominantního postavení tak účinně brání protichůdné tržní síly, označované jako countervailing market power³³¹. Subjekt, který disponuje takovou protichůdnou tržní silou, fakticky omezuje možnost účinně nabýt dominantního postavení, neboť soutěžitel bude takovým subjektem při svém tržním chování omezen. Nutno podotknout, že často se jedná o omezená vzájemná.

V rámci tohoto tématu jsou soutěžiteli, disponujícími protichůdnou tržní silou často také držitelé patentů. Vhodný a dobře analyzovaný příklad poskytuje tržní situace v oblasti moderní spotřební elektroniky, například mobilních telefonů či notebooků. Ty v sobě zahrnují celou řadu patentů a SEP, dle dostupných zdrojů se může jednat až o stovky patentů³³² desítek různých držitelů³³³. Platí přitom, že daný výrobek by

³³¹ Označované také jako countervailing buyer power či countervailing seller power v závislosti na straně trhu, na jaké se objevují. Analýzu problematiky poskytuje příkladmo WHITE, Barbara Ann. Countervailing Power - Different Rules for Different Markets? Conduct and Context in Antitrust Law and Economics. *Duke Law Journal*. University of Baltimore, 1992, č. 41, s. 1046 – 1094. Dostupný z http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1477504.

³³² BIDDLE, Brad. How many standards in a laptop? (And other empirical questions). Arizona State University. 2010. Dostupný z http://standardslaw.org/How_Many_Standards.pdf.

³³³ V této souvislosti je často citována informace, dle které obsahuje běžný současný chytrý telefon zhruba 250.000 – 300.000 SEP. Bez nezbytné znalosti technického základu se toto číslo zdá o několik

nebylo možné bez těchto patentů vytvořit, v některých případech je nezbytné dokonce využití všech. V takové tržní situaci nemá žádný z takových soutěžitelů možnost své výsadní postavení využít, nenabývá dominantního postavení. Tento stav je výsledkem vzájemného působení protichůdných tržních sil.

Tato situace však vychází spíše ze skutkového stavu daného odvětví, její původ není v právu samotném. Zcela odlišná situace totiž nastává například v oblasti farmaceutického průmyslu, ze které jsou výše uvedené příklady. V takové oblasti se v rámci jednoho výrobku objevuje jen jediný patent jediného vlastníka, popřípadě je patentů a jejich vlastníků jen velmi omezené množství. V takovém případě může pouhé vlastnictví patentu založit dominantní postavení.

6.2.7. Standardem to nezačíná ani nekončí

Výklad o soutěžní analýze patentů a SEP, jak je uveden výše, však stále postrádá na úplnosti. Pro kompletní pochopení problematiky vztahu patentů, SEP a zneužití dominantního postavení je nezbytné jej poněkud rozšířit.

Přiznání statutu SEP³³⁴, případně udělení patentu předchází obvykle intenzivní soutěžní chování soutěžitelů. Toto chování nespočívá jen v soutěži v rámci ceny relevantního produktu, ale také v rámci snah o inovaci stávajících produktů či dokonce tvorbu produktů zcela nových. Silnou motivací pro takové chování je právě existující a účinná ochrana dosažených výsledků takové činnosti, tedy získání patentu. V tomto smyslu tedy existence patentové ochrany působí poněkud vyšší intenzitou soutěžního prostředí.

řádů nadnesené a sami autoři, kteří s ním operují, přiznávají jeho nízkou důvěryhodnost a obtížnost dohledání primárního zdroje. K tomu příkladmo KATTAN, Joseph. FRAND Wars and Section 2. *Antitrust*, American Bar Association, 2013, č. 27, s. 31. Dostupný z <http://www.gibsondunn.com/publications/Documents/Kattan-FRAND-Wars-and-Section2-Antitrust-Summer-2013.pdf>. Dále také JONES, Alison. Standard-essential patents: FRAND commitments, injunctions and the smartphone wars. *Legal studies research paper series*, London: King's College, 2014, s. 5, dostupný z http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2394495.

³³⁴ Pro účely této části výkladu lze v zájmu přehlednosti výkladu uvést, že úvahy, platné pro SEP budou použitelné i pro patenty v obecném smyslu.

Ani udělením SEP se však nevytrácí soutěžní prostředí na daném relevantním trhu. V řadě případů, mezi nimiž lze zmínit VHS/Betamax³³⁵ či HDDVD/BLU-RAY³³⁶ ani úspěšné udělení standardu v rámci standardizačního procesu³³⁷ nevede k úplnému odchodu konkurentů z trhu, vzniku dominantního postavení či jiným zásadním dopadům. Vhodnými příklady, na kterých lze takovou situaci studovat, jsou VHS/Betamax a HDDVD/Blue-ray³³⁸.

V obou studovaných případech vznikla jako další logický krok vývoje záznamových médií zcela nová technologie, výrazně překonávající dosavadní řešení. S touto technologií přišli významní soutěžitelé v dané oblasti³³⁹. Mezi oběma technologiemi přitom panovaly jisté technologické rozdíly. Tyto rozdíly spočívaly především v kvalitě záznamu a kapacitě používaných médií, které se odrážely v ceně přehrávačů i médií samotných. Betamax tak byl dražší a kvalitnější než VHS, Blu-ray pak měl větší kapacitu než HDDVD. Klíčovým faktorem, který rozhodl o tržním úspěchu (a tedy i růstu tržního podílu a vzniku dominantního postavení) se přitom nestalo udělení patentu ani standardizační proces, neboť obě konkurenční technologie byly standardizovány. V obou případech se projevilo specifikum, spojené se vznikem SEP, totiž skutečnost, že standardizační organizace jsou soukromoprávními entitami postrádajícími veřejnoprávní rozměr. SEP pro konkurenční technologie tak udělily odlišné standardizační organizace s rozdílnou členskou základnou. Ani po udělení SEP tak konkurenční boj neustal, došlo pouze ke změně jeho kvality – ze zápasu o SEP se stala konkurence mezi těmito SEP.

³³⁵ Faktický vývoj tržních pozic formátů Betamax a VHS dostatečně popisuje příkladmo WIELAGE, Marc. The rise and fall of Beta. [online] Dostupný z <http://www.betainfoguide.net/RiseandFall.htm>. [vid. 3. 2. 2016].

³³⁶ Obdobně k vývoji trhu vysokokapacitních optických disků SMITH, Tim. Sony's Blu-ray triumphs over Toshiba's HD-DVD. [online]. *The Wiglaf Journal*, 2008. [vid. 3. 2. 2016]. Dostupný z <http://www.wiglafjournal.com/pricing/2008/03/sonys-blu-ray-triumphs-over-toshibas-hd-dvd/>.

³³⁷ LEMLEY, Mark. Intellectual Property Rights and Standard-Setting Organizations, *California Law Review*, UC Berkeley, 2002, s. 1898, dostupný z http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=310122.

³³⁸ Byť jich je více. V klíčových prvcích je průběh vývoje, standardizace a tržního chování v obou případech velmi podobný, pro účely tohoto výkladu budou tedy popsány společné prvky.

³³⁹ Betamax přivedla na trh společnost SONY, VHS pak pocházel od společnosti JVC. Blu-ray vytvořila společnost SONY, HDDVD společnost Toshiba. Níže uvedený popis vychází z článků WIELAGE, Marc. The rise and fall of Beta. [online] Dostupný z <http://www.betainfoguide.net/RiseandFall.htm>. [vid. 3. 2. 2016] a SMITH, Tim. Sony's Blu-ray triumphs over Toshiba's HD-DVD. [online]. *The Wiglaf Journal*, 2008. [vid. 3. 2. 2016]. Dostupný z <http://www.wiglafjournal.com/pricing/2008/03/sonys-blu-ray-triumphs-over-toshibas-hd-dvd/>

Konkurenční vztah mezi formáty Blu-ray a HDDVD se pak projevil ve snaze získávat pro danou technologii obsah, přičemž Blu-ray byla v tomto postupu úspěšnější a postupně HDDVD překonala. Za zmínku přitom stojí, že mezi poskytovateli obsahu pro oba tyto formáty byly i společnosti, které jsou na jiných trzích velmi silné, či dokonce dominantní³⁴⁰. V případě technologií Betamax a VHS se jako klíčový prvek pro úspěch formátu VHS ukázala otevřená licenční politika, v jejímž rámci byla technologie VHS licencována za výhodných podmínek řadě výrobců přehrávačů. Společnost SONY naopak usilovala o maximálně samostatné využití formátu Betamax bez spolupráce s jinými subjekty.

V obou těchto případech se projevilo několik tendencí. O konečném úspěchu daného formátu (a tím i vzniku dominantního postavení) nerozhodovalo ve svém důsledku chování soutěžitele na relevantním trhu, na kterém daná technologie získala SEP (tedy na trhu prodeje paměťových, případně záznamových médií) ale na trzích úzce propojených (tedy na trzích přehrávačů, případně na trhu obsahu). Dále je nutné si uvědomit, že oba formáty vedle sebe na trhu vždy fungovaly řadu let, jejich tržní podíly procházely dynamickým vývojem³⁴¹ a existoval mezi nimi intenzivní konkurenční vztah. O dominantním postavení tak hovoříme až od okamžiku, kdy jeden z formátů z trhu odchází a přestává pro svého konkurenta působit jako *countervailing market power*. Teprve v tento moment vzniká dominantní postavení a úvahy o jeho možném zneužití nabývají na aktuálnosti. Vzhledem ke zvolené otevřené licenční politice obou úspěšnějších formátů však zbývalo jen velmi málo prostoru pro případnou zneužívací praktiku.

Z výše uvedených případů tržního vývoje lze dovodit několik závěrů. Ani skutečnost, že na daném trhu existuje SEP, který drží velmi silný soutěžitel, uplatňující restriktivní licenční politiku a silnou kontrolu nad tímto SEP nutně neznamena, že je

³⁴⁰ Mezi uživatele HDDVD patřil i Microsoft, který v obdobnou dobu zneužíval své dominantní postavení na jednom z trhů s obsahem, jeho dominantní postavení na souvisejícím trhu se však do vývoje na trhu velkokapacitních optických disků, resp. do konkurenčního vztahu formátů HD-DVD a BLU-RAY nepromítlo. Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 17. 9. 2007. Věc T-201/04 *Microsoft*.

³⁴¹ CHRIST, Julian, SLOWAK, André. Why BLU-RAY vs. HD-DVD is not VHS vs. Betamax: The co-evolution of standard-setting consortia. *FZIS Discussion Papers*, Universität Hohenheim, 2009, č. 05-2009, s. 14, ISSN 1868-0720. Dostupný z https://www.uni-hohenheim.de/fileadmin/einrichtungen/fzid/fzid_dp_2009_05_Slovak_Christ.pdf.

takový soutěžitel v dominantním postavení a tedy ani že je bude schopen zneužívat. Právě naopak, otevřený přístup k danému SEP může, spolu s dalšími okolnostmi, které nastanou na propojených trzích, v dlouhodobém hledisku vést k postupnému oslabování takového konkurenta a to dokonce i na úkor kvalitativně horší technologie. I v tomto případě tedy lze uzavřít, že pro posouzení možných protisoutěžních dopadů užívání průmyslových práv je nezbytné provést kvalitní analýzu tržního prostředí a neomezovat se jen na relevantní trh, ale zabývat se i trhy souvisejícími.

6.3. Průmyslové vzory

6.3.1. K průmyslovým vzorům

Vzhledem ke struktuře předchozích kapitol je vhodné stručně uvést klíčovou charakteristiku ochrany duševního vlastnictví s využitím průmyslového vzoru.

Tento ochranný institut neslouží k ochraně vynálezu či daného technického řešení, naopak své využití najde v souladu s § 2 odst. a) PrůmZ při ochraně vzhledu daného výrobku, přičemž ochranu lze přiznat jen za splnění zákonných kritérií. Průmyslový vzor tak nelze užít k ochraně technického řešení, za tímto účelem je nezbytné užít užitého vzoru či patentu.

Mezi zákonná kritéria pro přiznání ochrany průmyslovým vzorem patří novost a individuální povaha. Přihlašované řešení tedy dle § 4 PrůmZ nesmí být již chráněno jiným průmyslovým vzorem. Nelze očekávat úspěšné získání průmyslového vzoru ani v případech, kdy se přihlašovaný průmyslový vzor liší od těch stávajících jen nepatrně, hrozí nebezpečí záměny či pokud informovaný uživatel nespatřuje rozdíl v celkovém dojmu, jaký průmyslový vzor vyvolává v porovnání se starším průmyslovým vzorem³⁴².

Průmyslové vzory je taktéž nutné registrovat u příslušného orgánu státní moci v souladu s uplatněním registračního principu a udělená ochrana má teritoriálně omezený charakter.

Průmyslový vzor navíc není platný absolutně. Vždy se vztahuje na vymezenou kategorii výrobků, určenou v rámci tzv. třídíků³⁴³. Ochrany daným průmyslovým vzorem pak požívá jen takový výrobek, který spadá do třídy výrobků vymezené v přihlášce.

Taktéž pro průmyslové vzory platí negativní výčet kritérií, pro která nelze průmyslový vzor přihlásit. Průmyslový vzor nelze získat pro vzhled výrobku, který je

³⁴² § 10 PrůmZ.

³⁴³ Jejich mezinárodní užívání reguluje např. Niceská dohoda o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek ze dne 15. června 1957, revidovaná ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Ženevě dne 13. května 1977.

dán pouze jeho funkcí. Dále nelze přihlásit průmyslový vzor, který by byl v rozporu s dobrými mravy.

Udělený průmyslový vzor zakládá výhradní právo k danému vzhledu výrobku. Nikdo, mimo subjektu oprávněného z průmyslového vzoru, ať již je jim vlastník či nabyvatel licence, není oprávněn vyrábět, nabízet, skladovat, uvádět na trh, dovážet, vyvážet či užívat výrobek, ve kterém je takový průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován³⁴⁴.

Omezení, daná průmyslovým vzorem, se pak neuplatní na úzce vymezený okruh činností, jimiž jsou jednání třetích osob pro neobchodní účely či pro experimentální účely³⁴⁵. Dále se uplatní obdoba citační licence³⁴⁶.

I pro průmyslové vzory se uplatní doktrína vyčerpání práv dle § 24 PrůmZ, subjekt oprávněný z průmyslového vzoru tedy již nemá vliv na osud výrobku, obsahující průmyslový vzor, jakmile dojde k jeho uvedení na trh.

Platí, že vlastník může umožnit využití daného průmyslového vzoru třetím osobám s využitím licenční smlouvy³⁴⁷ či rovnou převodem průmyslového vzoru³⁴⁸.

6.3.2. Soutěžní posouzení

Jak vidíme z výše uvedeného, soutěžní posouzení problematiky průmyslových vzorů nezahrnuje zásadní či výrazně komplikované otázky.

Samotný průmyslový vzor se uplatní jen na ochranu vzhledu výrobku, přičemž nelze s úspěchem chránit vzhled, daný pouhým technickým řešením. Lze tedy konstatovat, že úspěšnou ochranu lze očekávat jen u výrobků, které v sobě spojují nejen technické řešení ale i jedinečný vzhled, daný typicky kombinací funkce, ozvláštněné tvůrčím působením původce. O ochraně průmyslových vzorů pak lze hovořit nejčastěji v souvislosti s designem³⁴⁹. Takto konstruovaný ochranný institut tedy omezuje takové jednání třetích osob, které by vedlo k výrobě, nabízení,

³⁴⁴ § 19 PrůmZ.

³⁴⁵ § 23 odst. 1) písm a) a b) PrůmZ.

³⁴⁶ § 23 odst. 1) písm. c) PrůmZ.

³⁴⁷ § 32 PrůmZ.

³⁴⁸ Postupem dle § 30 PrůmZ.

³⁴⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, k § 3 – 5.

skladování, uvádění na trh, dovážení, vyvážení či užívání výrobků nápadně podobných výrobku chráněnému průmyslovým vzorem. Lze říci, že v takové situaci nepůsobí průmyslový vzor jako omezení hospodářské soutěže. Pouze na základě využití průmyslového vzoru lze stěží získat dominantní postavení či jej dokonce zneužít, neboť ostatní soutěžitelé nejsou omezeni co do objektivně daných okolností, zde tedy využitím konkrétního technického řešení. Naopak, technické řešení jako takové jim zůstává dále dostupné a průmyslový vzor jeho užití nijako neomezuje. Omezení je kladeno pouze na užití specifické kombinace vzhledu a funkce výrobku.

Jako je tomu v předchozích kapitolách, i v případě průmyslových vzorů je při soutěžní analýze dané tržní situace nezbytné oddělit ta ujednání či tržní chování, která se týkají samotného průmyslového vzoru, jsou dána konstrukcí tohoto právního institutu a jednání či tržní chování, která jsou sice dotčenými subjekty s průmyslovým vzorem spojena, avšak obsahově s ním nesouvisí. Omezení hospodářské soutěže, obsažené příkladmo v licenční smlouvě k průmyslovému vzoru, tak nemusí nutně mít původ v průmyslovém vzoru jako takovém. Smluvní strany mohou pouze využít existující smlouvy k tomu, aby nesla i další, věcně nesouvisející a protiprávní závazek.

V obecné rovině však lze uzavřít s tím, že problematika průmyslových vzorů v sobě nenese zásadní rizika protisoutěžního jednání soutěžitelů.

Přesto však mohou být průmyslové vzory zneužity k páčání protisoutěžních deliktů.

Lze konstruovat tržní situaci, ve které by dominant, který získal své dominantní postavení, účinně využíval smluvní vztahy, upravující využívání jeho průmyslových vzorů dalšími soutěžiteli k páčání zneužívacích praktik. Běžným obsahem takové smluvní dokumentace jistě budou podmínky pro užívání průmyslového vzoru či dokonce licenční odměna. Právě takový smluvní vztah pak může být nositelem protisoutěžního jednání, příkladmo možného zneužití dominantního postavení stanovením nepřiměřených obchodních podmínek. Je však nezbytné připomenout, že obdobně může být nositelem protisoutěžního jednání jakýkoli jiný závazkový

vztah dominantanta, splňuje-li zákonná kritéria. Nelze tedy udržet závěr o tom, že by takové protisoutěžní jednání mělo základ v průmyslovém vzoru jako takovém.

Další oblastí, která je z hlediska soutěžního posouzení problematiky průmyslových vzorů relevantní, je oblast vertikálních dohod. Právě některé specifické formy užití průmyslového vzoru mohou představovat z hlediska soutěžního práva riziko, neboť výkon práv k průmyslovému vzoru může vést k narušení soutěžního práva. Typickou situací, kde k obdobnému jevu dochází, je oblast distribuce náhradních dílů k osobním automobilům³⁵⁰. Tyto díly mnohdy nedosáhnou na ochranu patentu či užitného vzoru, neboť nesplňují potřebné zákonné podmínky. Jejich vzhled však může být dostatečným prvkem pro udělení ochrany průmyslovým vzorem. Osoba oprávněná z takového průmyslového vzoru může na jeho základě účinně bránit jiným výrobcům a prodejcům ve vstupu na trh, zároveň však také značný vliv na tržní chování jeho odběratelů. Výsledkem může být snížení kvality vyráběných dílů či zvýšení jejich ceny pro konečné spotřebitele.

³⁵⁰ Sdělení Komise. Doplnkové pokyny k vertikálním omezením v dohodách o prodeji a opravách motorových vozidel a distribuci náhradních dílů pro motorová vozidla 2010/C 138/05.

6.4.Ochranné známky

6.4.1. K ochranným známkám

Ochranná známka je další ochranný institut, patřící do kategorie průmyslových práv. Taktéž rozsah ochrany, poskytovaný ochrannou známkou, zahrnuje především vzhled výrobku, od výše analyzovaného průmyslového vzoru se však poněkud odlišuje.

Ochrannou známkou dle § 1 OchrZ může být označení schopné grafického znázornění, zejména slova, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal a to za předpokladu, že je způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby.

Taktéž ochranné známky tedy musí mít rozlišovací způsobilost ve srovnání se staršími ochrannými známkami. Dále pro ochranné známky platí, že jimi udělená ochrana je co do rozsahu omezena na specifický druh výrobků či služeb, a to dle vymezení v přihlášce ochranné známky, s využitím příslušných třídníků. Bez dalšího tedy nelze říci, že označení, chráněné ochrannou známkou pro specifikovaný výrobek již nelze užít pro výrobek jiný. Vždy je třeba zohlednit rozsah ochranné známky a případně také otázky, spojené s nekalou soutěží.

Dále platí, že ochrannou známkou pro dané označení nelze přihlásit, pokud porušuje ochranu, stanovenou jiným právem duševního vlastnictví, mohlo by působit klamavě, obsahovalo by vymezená specificky chráněná označení, nebyla přihlašována v dobré víře či by její užívání bylo v rozporu s jiným právním předpisem³⁵¹. Zapsat nelze ani ochrannou známkou, tvořenou údaji, sloužícími v obchodě k označení druhu, jakosti či dalších vlastností výrobků či služeb či označeními obvyklými³⁵². Nelze přihlásit ani ochrannou známkou pro označení, tvořené pouze tvarem výrobku, který je technicky nezbytný pro dosažení jeho funkce.

³⁵¹ Další podmínky uvádí § 4 OchrZ.

³⁵² § 4 c)-d) OchrZ.

Pokud přihlašovatel splní výše naznačená kritéria, získává exkluzivní právo užívat dané označení pro vymezenou kategorii výrobků a služeb. Přihlašovatel se tak stává vlastníkem ochranné známky, přičemž pojem, odpovídající pojmu původce v předcházejících kapitolách se u ochranných známek neuplatní.

Třetí osobě lze umožnit užití ochranné známky převodem této ochranné známky nebo licenční smlouvou.

6.4.2. Soutěžní posouzení

Obdobně jako je tomu u průmyslových vzorů v předcházející kapitole, ani ochrannou známku nelze získat pro označení, které postrádá jistou míru rozlišovací schopnosti a tvůrčího vkladu původce.

Účinkem ochranné známky je získání rozlišovací způsobilosti pro zboží či služby, které jsou ochrannou známkou opatřeny. Ostatní soutěžitelé tak mají zapovězeno užití označení, které by se s danou ochrannou známkou shodovalo. Ochranná známka však již žádným způsobem neovlivňuje užití samotných výrobků či služeb, které ochrannou známku nesou. V této vlastnosti se ochrana, poskytovaná ochrannou známkou blíží některým nekalosoutěžním skutkovým podstatám.

Konkurenti vlastníka ochranné známky tak mohou bez rizika omezení ochrannou známkou působit na totožném relevantním trhu, se shodným relevantním produktem. Zapovězeno jim zůstává pouze užití označení, na nějž se ochranná známka vztahuje.

Obdobně, jako je tomu u výše analyzovaných průmyslových práv, i ochranná známka, resp. licenční smlouvy k ní se vztahující, mohou posloužit jako nosič případného protisoutěžního jednání. K takové formě zastření skutečného právního jednání však lze z povahy věci využít jakékoli právní jednání, neboť není z povahy věci spojeno s vlastnostmi studovaného právního institutu jako takového.

Za pozornost však stojí rizika, spojená s legitimním užitím ochranných známek ve vertikálních vztazích³⁵³ a při soutěžní činnosti dominanta³⁵⁴.

³⁵³ § 5 odst. 2 ZOHS.

6.4.3. Vertikální dohody a ochranné známky

Jak již bylo rozvedeno v úvodních kapitolách, vertikální soutěžní vztahy vznikají mezi dodavatelem a odběratelem relevantního produktu. Snahou dodavatele v takových vztazích, která spadá do okruhu zájmu soutěžního práva, bude taková činnost, která omezí v nezákonném rozsahu soutěžní chování odběratele. Tím může dojít k omezení hospodářské soutěže mezi těmito odběrateli, a to k újmě spotřebitelů.

Právě užití ochranných známek poskytuje jistou příležitost k jednání, které může být z pohledu soutěžního práva problematické.

Jako platforma pro studium možného zneužití ochranných známek pro porušení soutěžní regulace zakázanou dohodou může posloužit příslušná bloková výjimka³⁵⁵. Ta uvádí celkem pět tzv. tvrdých omezení³⁵⁶, která jsou považována za zakázaná vždy s tím, že pro posuzování dalších jednání je nezbytné přihlídnout k řadě dalších okolností.

Těmito tvrdými omezeními jsou určení cen pro další prodej³⁵⁷, teritoriální omezení³⁵⁸, omezení pro systémy selektivní distribuce³⁵⁹ a omezení související s prodejem náhradních dílů³⁶⁰.

Určení cen pro další prodej lze realizovat s užitím ochranných známek či jiných práv duševního vlastnictví jen stěží.

Teritoriální omezení odběratele s využitím ochranné známky však již je reálně užívanou protisoutěžní praktikou. Typickým mechanismem takové praktiky je omezení odběratele, spočívající v územní licenci pro užití ochranné známky

³⁵⁴ § 10 ZOHS.

³⁵⁵ Nařízení Komise (EU) č. 330/2010 ze dne 20. 4. 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě.

³⁵⁶ Čl. 4 nařízení Komise (EU) č. 330/2010 ze dne 20. 4. 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě.

³⁵⁷ Čl. 4 a) nařízení Komise (EU) č. 330/2010 ze dne 20. 4. 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě.

³⁵⁸ Čl. 4 b) nařízení Komise (EU) č. 330/2010 ze dne 20. 4. 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě.

³⁵⁹ Čl. 4 c) a d) nařízení Komise (EU) č. 330/2010 ze dne 20. 4. 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě.

³⁶⁰ Čl. 4 e) nařízení Komise (EU) č. 330/2010 ze dne 20. 4. 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě.

dodavatele. V souladu s blokovou výjimkou je územní omezení obchodní činnosti odběratele dodavatelem porušením soutěžní regulace. Z pohledu právní úpravy ochranné známky je však zcela legitimní, pokud dodavatel udělí licenci k ochranné známce obsahující územní omezení. Případné užití ochranné známky mimo vymezené území pak bude v rozporu s rozsahem udělené licence. Ochranná známka přitom může být obsažena příkladmo na propagačních materiálech či přímo na samotném zboží. Ač se tak v souladu s čl. 2 odst. 3 čl. 101 SFEU pro ustanovení vertikálních dohod, která se týkají duševního vlastnictví, obecně neuplatní, v důsledku aplikace kritérií pro tzv. tvrdá omezení dle čl. 4 blokové výjimky dojde v řadě případů k jejich soutěžnímu posouzení. Připomeňme, že při soutěžním posouzení dané věci v rámci Evropské unie je základní územní jednotkou, ke které je nutné jednání vztahovat, celý jednotný trh, tedy území výrazně širší, než je území, pro které je standardně registrována ochranná známka. Jednání, které je zcela v souladu s právní úpravou ochranné známky, je tak v rozporu se soutěžní regulací. Mezi právními úpravami obou institutů tak vzniká značné pnutí³⁶¹.

6.4.4. Zneužití dominantního postavení a ochranné známky

Také koncept dominantního postavení a jeho zneužití již byl v základních rysech představen v obecné části této práce. Lze se tedy omezit na připomenutí, že dominantem je soutěžitel, který se chová nezávisle na svých dodavatelích, konkurentech i odběratelích. Samotné dominantní postavení není postihováno, avšak dominantní soutěžitel podléhá v rámci soutěžní regulace specifickým povinnostem³⁶².

Taktéž činnost, spočívající v užití ochranných známek dominantem je nutné nahlížet z pohledu možného porušení soutěžních norem. Soutěžnímu posouzení lze podrobit jednotlivé skutkové podstaty zneužití dominantního postavení³⁶³, tedy vynucování

³⁶¹ Tím se zabývá příkladmo čl. 2 odst. 3 Nařízení Komise (EU) č. 330/2010 ze dne 20. dubna 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě.

³⁶² Jak jsou popsány v § 11 ZOHS.

³⁶³ Upraveny v § 11 odst. 1 a) – e) ZOHS.

nepřiměřených podmínek³⁶⁴, tying a bundling³⁶⁵, diskriminace odběratelů³⁶⁶, omezení produkce³⁶⁷ a margin squeeze³⁶⁸.

Při detailním pohledu zjistíme, že právní vztahy, související s užíváním ochranných známek mohou konstruovat zneužití dominantního postavení ve všech uvedených skutkových podstatách.

V případě posuzování skutkové podstaty v § 10 odst. 1 a) ZOHS je nezbytné zohlednit hned několik kritérií. Prvním je nezbytnost poskytnutí ochranné známky odběrateli dominanta jako takové. Není-li nezbytné, případně dostatečně zdůvodněné a zároveň je sjednána licenční odměna, existuje reálné riziko, že takové jednání bude zneužitím dominantního postavení. Licenční odměna bude v takové situaci platbou, kterou dominant vynutí na svém odběrateli k jeho újmě.

S výše uvedenou situací souvisí i možné porušení § 10 odst. 2 b) ZOHS v souvislosti s poskytnutím licence k ochranné známce. Je-li odběratel nucen uzavřít spolu s hlavním závazkem, týkajícím se obchodní činnosti odběratele i licenční smlouvu k ochranné známce, aniž by takový postup byl dostatečně odůvodněn, je možné uvažovat o zneužívání praktice. Právo užít ochrannou známku tak bude vázaným plněním, zatímco produkt, který je předmětem hlavního závazku, bude vzájemným plněním.

Tuto modelovou situaci lze však konstruovat i obráceně. V takovém případě by hlavním předmětem zájmu obou soutěžitelů, dominanta i jeho odběratele, byla ochranná známka, respektive práva k ní. Dominant by však vyžadoval také jiné, nesouvisející plnění.

³⁶⁴ PETR, Michal. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 325 - 336, ISBN 9788074003073.

³⁶⁵ PETR, Michal. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 354 - 359, ISBN 9788074003073.

³⁶⁶ PETR, Michal. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 347 - 353, ISBN 9788074003073.

³⁶⁷ PETR, Michal. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 336 - 346, ISBN 9788074003073.

³⁶⁸ Rozsudek Tribunálu ze dne 29. 3. 2012, věc T398/07. *Telefonica*.

Soutěžnímu posouzení je nutné podrobit také licenční podmínky, jak jsou sjednány mezi jednotlivými odběrateli dominanta. Obsahují-li neodůvodněné rozdíly, může dojít k porušení § 10 odst. 1 c). Platí přitom, že sjednané podmínky nemusí být mezi jednotlivými odběrateli absolutně stejné. Naopak, je možné zohlednit celou řadu kritérií, mezi nimi objem dodávek, délku trvání smluvního vztahu, výši vzájemných plateb či dokonce okolnosti dalších obchodních vztahů dominanta a odběratele na jiných relevantních trzích. Dominant však musí být připraven objektivně zdůvodnit veškeré odlišnosti mezi podmínkami, za jakých vyvíjí obchodní činnost se svými odběrateli, případně dalšími soutěžiteli, neboť v opačném případě lze přijmout závěr o možném zneužití dominantního postavení.

U zbývajících dvou skutkových podstat, omezení výroby a margin squeeze lze jen stěží konstruovat smysluplný model zneužívací praktiky. Vzhledem k širší zákonné definice této skutkové podstaty však nelze spolehlivě vyloučit, že nebude naplněna jednáním, souvisejícím s ochrannou známkou.

Z výše uvedeného soutěžního posouzení institutu ochranné známky z pohledu jednotlivých skutkových podstat zneužití dominantního postavení vyplývá hned několik okolností.

Při posuzování možných zneužívacích praktik je vždy nezbytné získat detailní obraz fungování předmětného smluvního vztahu, povahy činnosti jednotlivých soutěžitelů i fungování relevantního trhu jako takového. Jen tak lze poměrně neurčité pojmy³⁶⁹, obsažené v definicích jednotlivých zneužívacích praktik spolehlivě naplnit obsahem tak, aby bylo možné přijmout závěr o případném protiprávním charakteru daného tržního chování.

³⁶⁹ Mezi tyto nepřilíš určité pojmy lze řadit *nepřiměřené podmínky, vynucování, nápadný nepoměr, nesouvisející plnění* či *znevýhodnění účastníka trhu*.

6.5. Další průmyslová práva

Výše analyzovaná průmyslová práva nepředstavují úplný výčet všech průmyslových práv. Při posuzování nelze opomíjet ani další způsoby ochrany duševního vlastnictví z poměrně širokého katalogu průmyslových práv. Příkladem lze zmínit ochranu topografií polovodičových výrobků dle TopoZ či ochranu práv k odrůdám rostlin³⁷⁰.

I tyto kategorie průmyslových práv podléhají obecným principům práva duševního vlastnictví, aplikovatelným na výše analyzovaná průmyslová práva. Jedná se o nástroje, zajišťující ochranu duševního vlastnictví původce či držitele šlechtitelských práv.

6.5.1. Topografie polovodičových výrobků

Tento specifický institut slouží k ochraně práv původce konkrétního technického řešení polovodičového výrobku³⁷¹. Tato ochrana je zajištěna prostřednictvím ochrany tzv. topografie dle § 2 odst. 1 TopoZ takového výrobku, tedy specifické formy záznamu rozložení a zapojení jednotlivých prvků v daném polovodičovém výrobku, z níž jednoznačně vyplývají také vlastnosti a způsob fungování takového polovodičového výrobku. Lze konstatovat, že zobrazení daného technického řešení topografií, jak je užito v konkrétním polovodičovém výrobku, je věrným záznamem všech prvků a jejich spojení ve výrobku obsažených.

Topografie polovodičových výrobků je za účelem ochrany práv původce nezbytné přihlásit u Úřadu průmyslového vlastnictví, přičemž postup Úřadu i přihlašovatele od okamžiku podání do okamžiku zápisu do příslušného veřejného rejstříku je v základních rysech podobný postupu, aplikovanému u jiných průmyslových práv³⁷². Ochrana topografie trvá dle § 9 odst. 2 TopoZ 10 let a mezi její účinky patří zákaz

³⁷⁰ Dle zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin, resp. Nařízení Rady (ES) č. 2100/94 ze dne 27. července 1994.

³⁷¹ § 2 odst. 2) Topo „Polovodičovým výrobkem se pro účely tohoto zákona rozumí konečná nebo mezitímní forma mikroelektronického výrobku, který je určen k plnění elektronické funkce a který se skládá ze základního tělesa obsahujícího vrstvu polovodičového materiálu a opatřeného alespoň jednou vrstvou vodivého, izolačního nebo polovodičového materiálu v předem daném uspořádání.“

³⁷² Detailně upraven v § 7 TopoZ.

reprodukce, výroby či obchodního využití výrobku, v němž je topografie obsažena či topografie samotné bez souhlasu majitele³⁷³.

Vzhledem ke specifické povaze předmětu ochrany na topografie není užíváno ochrany formou patentů či užitečných vzorů³⁷⁴.

Z pohledu soutěžní analýzy nejsou s ochranou topografií polovodičových výrobků spojeny specifické komplikace. Zřejmě je možné i na tuto problematiku rozšířit úvahy, představené v kapitolách věnovaných patentové ochraně a zneužití dominantního postavení. Stejně tak ovšem lze aplikovat i úvahy, vedoucí ke zmírnění obav z možného protisoutěžního chování majitele patentu. Lze tedy uzavřít s tím, že specifická povaha topografií polovodičových výrobků, která byla důvodem pro vznik samostatného ochranného institutu odlišného od patentu a užitečného vzoru, není dostatečným důvodem pro odlišné soutěžní posouzení této problematiky.

6.5.2. Ochrana odrůd rostlin

Mezi další ze specifických institutů průmyslových práv lze zařadit ochranu odrůd rostlin ve smyslu zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám). Ochranná práva ve smyslu tohoto zákona lze udělit šlechtiteli³⁷⁵ odrůdám³⁷⁶ splňujícím kritéria novosti³⁷⁷, odlišnosti³⁷⁸, uniformity a stálosti³⁷⁹, další podmínky jsou kladeny na název takové odrůdy³⁸⁰.

³⁷³ Upraveno v § 10 TopoZ.

³⁷⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků.

³⁷⁵ § 2 d) zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

³⁷⁶ § 2 a) zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

³⁷⁷ § 4 zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

³⁷⁸ § 5 zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

Držitel šlechtitelských práv však spolu s ochrannou podléhá také řadě povinností, spojených s udržováním odrůdy³⁸¹ či placení udržovacích poplatků³⁸² a udělená ochrana není absolutní, naopak existuje celá řada výjimek³⁸³. Výlučná práva držitele šlechtitelských práv se týkají především rozmnožovacího materiálu chráněné odrůdy, mezi nimi pak příkladmo výroby, množení, úpravy pro množení, prodej, skladování či uvádění na trh takového rozmnožovacího materiálu³⁸⁴. Výlučná práva trvají 25 let, v některých případech pak až 30 let³⁸⁵.

Z pohledu soutěžní analýzy je tato problematika vysoce specifická a pro vyvození validních závěrů vyžaduje nejen důkladnou znalost práva duševního vlastnictví a soutěžního práva, ale také dobrou orientaci ve šlechtitelství.

Z povahy právní regulace ochrany odrůd rostlin nevyplývají způsoby, jakými by mohlo dojít k omezení hospodářské soutěže formou zakázaných dohod. Nejeví se pravděpodobným, že by ani excesivní využívání šlechtitelských práv mohlo vést k jednostranným omezením hospodářské soutěže, příkladmo ke vzniku a následnému zneužití dominantního postavení. Je nutné si uvědomit, že ochrana odrůd rostlin svědčí jen relativně novým odrůdám, přičemž ty stávající nijak chráněny nejsou, neexistují tedy ani omezení pro jejich užívání, vyplývající z tohoto ochranného institutu. Dále lze konstatovat, že vývoj v tomto odvětví neprobíhá

³⁷⁹ § 6 odst. 2) zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

³⁸⁰ § 7 zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

³⁸¹ § 18 zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

³⁸² § 23a a násl. zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

³⁸³ § 19 odst. 9) zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

³⁸⁴ § 19 odst. 1) zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

³⁸⁵ § 23 zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

překotně, nedochází k velkým změnám, které by výrazně zasahovaly do poměrů na trhu. Tedy ani nová odrůda s velkou pravděpodobností vzhledem k poměrům v odvětví nebude dostatečným základem pro vznik dominantního postavení, nehrozí pak ani jeho zneužití. Základ pro možný vznik dominantního postavení by však mohla představovat zásadní externalita, mající významný dopad na možnost využití stávajících odrůd³⁸⁶.

Vzhledem k výše uvedeným právním i faktickým okolnostem lze analýzu tohoto ochranného institutu uzavřít s tím, že nenese specifická rizika možného protisoutěžního chování.

6.5.3. Označení původu a zeměpisná označení

Označení původu je specifickým ochranným nástrojem, řazeným systematicky mezi práva duševního vlastnictví³⁸⁷. Označení původu je název, kterým lze chránit zboží, produkované v určité oblasti, místě či zemi, jestliže vlastnosti takového zboží jsou převážně dány specifickým charakterem takového místa, zejména jeho zeměpisným prostředím, přírodními či lidskými faktory. Výroba, zpracování a příprava takového zboží musí probíhat v tomto vymezeném území³⁸⁸.

Zeměpisná označení jsou názvy, užívané k označení zboží pocházejícího z vymezeného území, jestliže toto zboží má vlastnosti, kvalitu či pověst, kterou lze takovému zeměpisnému důvodu přičíst³⁸⁹.

Původ tohoto ochranného institutu je v evropském právu, česká právní úprava je ze značné části jen transpozicí evropských norem³⁹⁰. Pro označení původu tak lze získat i ochranu účinnou v jiných členských státech, případně v celé EU.

³⁸⁶ Lze si představit například prudký rozvoj nového škůdce či choroby dané plodiny, který by napadal veškeré starší odrůdy, nikoli však nový resistantní kultivar. Držitel šlechtitelského oprávnění k takovému kultivaru by pak získal značně výsadní postavení a úvaha o možné dominanci by mohla být smysluplná. Nutno podotknout, že taková situace je velmi nepravděpodobná, zejména vzhledem k počtu a rozmanitosti drtivé většiny pěstovaných plodin.

³⁸⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a změna zákona o ochraně spotřebitele.

³⁸⁸ § 2 a) zákona č. 452/2001 Sb. o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸⁹ § 2 b) zákona č. 452/2001 Sb. o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Označení původu podléhá registračnímu principu, o jeho udělení je tedy nezbytné žádat. Aktivní legitimace k žádosti svědčí sdružení výrobců či zpracovatelů předmětného zboží, přičemž ve své žádosti musí specifikovat charakteristiku zboží a uvést vlastnosti či znaky zboží, dané právě jeho původem³⁹¹. Vyrábí-li dané zboží jediný výrobce, pak je aktivně legitimován sám³⁹².

Označení původu jako ochranný nástroj však nesvědčí jen žadateli či sdružení, které o udělení tohoto ochranného institutu požádalo. Ochrany je oprávněn využívat každý výrobce zboží, které je v dané oblasti vyrobeno a splňuje podmínky, popsané v žádosti³⁹³. Toto platí dokonce i v situaci, kdy se takový výrobce na formálním procesu, vedoucím k udělení ochrany, nijako nepodílí³⁹⁴.

Účelem tohoto ochranného institutu je ochrana specifického zboží s typickými vlastnostmi, danými zvláštními podmínkami místa, kde je toto zboží produkováno. Označení původu spotřebitele informuje snadným způsobem nejen o místě, kde bylo zboží vyprodukováno, ale i o jeho specifických vlastnostech, čímž přispívá k jeho informovanému nákupnímu rozhodnutí³⁹⁵.

Při soutěžním posouzení tohoto ochranného institutu je nezbytné vzít v úvahu otevřený charakter označení původu, které svědčí každému, kdo v dané oblasti vyrábí zboží se specifikovanými vlastnostmi. Při povrchní analýze tak lze

³⁹⁰ Příkladem Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 664/2014 ze dne 18. prosince 2013, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012, pokud jde o stanovení symbolů Unie pro chráněná označení původu, chráněná zeměpisná označení a zaručené tradiční speciality a o některá pravidla pro původ, procesní pravidla a další přechodná pravidla. Oblast reguluje řada dalších právních předpisů, specifických pro jednotlivé kategorie zboží, mezi nimi pro víno (Nařízení Komise (ES) č. 607/2009 ze dne 14. července 2009, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008, pokud jde o chráněná označení původu a zeměpisná označení, tradiční výrazy, označování a obchodní úpravu některých vinařských produktů) či lihoviny (Nařízení EP a Rady (ES) č. 110/2008 ze dne 15. ledna 2008 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 1576/89).

³⁹¹ § 6 zákona č. 452/2001 Sb. o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹² § 5 zákona č. 452/2001 Sb. o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹³ § 8 zákona č. 452/2001 Sb. o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹⁴ K § 5, Důvodová zpráva k zákonu č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a změna zákona o ochraně spotřebitele.

³⁹⁵ K § 4, Důvodová zpráva k zákonu č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a změna zákona o ochraně spotřebitele.

konstatovat, že označení původu nepůsobí vůči jednotlivým soutěžitelům v dané oblasti nijak omezujícím dojmem a nevzniká zde riziko omezení hospodářské soutěže. Naopak, umožňuje snáze odlišit zboží z jednotlivých zeměpisných oblastí, čímž podporuje rozmanitost zboží na trhu a rozšířením nabídky tak podporuje hospodářskou soutěž. Takový závěr by však nebyl úplný.

Při důkladné analýze je nutné zohlednit také skutečnost, že žádost o označení původu může podat sdružení výrobců bez ohledu na reprezentativní charakter takového sdružení. V žádosti samotné přitom jsou specifikovány podmínky, které musí pro získání ochrany splnit veškeré zboží v dané oblasti. Je tedy možná situace, kdy je ochrana udělena na základě žádosti sdružení, reprezentujícího jen malou část všech výrobců daného zboží, přičemž uvedená specifikace zboží bude tuto malou část výrobců zvýhodňovat. Taková skupina výrobců přitom může produkovat zboží v odlišné kvalitě. Oproti tomu zbývající výrobci budou nuceni upravit své zboží tak, aby splňovalo podmínky specifikace nebo dál působit na trhu bez tohoto ochranného institutu, s rizikem negativních následků následků³⁹⁶. Jejich zboží přitom bude stěží odlišitelné od nejrůznějších napodobenin. Jistou možností ochrany pak představuje institut námitek³⁹⁷.

V takovém případě se ztrácí otevřený charakter označení původu a nastupují restriktivní účinky ochranných institutů duševního vlastnictví, jak byly popsány v předchozích kapitolách. V krajním případě pak lze uvažovat i o vzniku dominantního postavení jediného výrobce, který s použitím označení původu vytlačí z relevantního trhu, určeného chráněným zbožím, ostatní výrobce.

Lze tedy uzavřít, že označení původu v obecné rovině napomáhají k rozvoji hospodářské soutěže tím, že napomáhají k diferenciaci zboží, dostupného spotřebitelům. Zároveň však tento ochranný institut v sobě nese riziko možného zneužití. V takovém případě zůstávají jen některé zamýšlené benefity tohoto ochranného institutu a přistupují k nim popsané negativní efekty.

³⁹⁶ § 23 zákona č. 452/2001 Sb. o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹⁷ § 21 zákona č. 452/2001 Sb. o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

7. Ke vztahu hospodářské soutěže a duševního vlastnictví

Nelze přehlédnout, že některá témata či koncepty, rozebíraná v rámci této práce, byla představena spíše schematicky a úplnosti jejich pochopení by prospělo jejich podrobnější studium. Je však třeba mít na paměti vymezení cílů této práce a výzkumné otázky. V takto konstruovaném rámci lze konstatovat, že u těchto témat a konceptů byly rozebrány zejména takové prvky, které jsou významné právě z pohledu stanovených cílů této práce a výzkumné otázky. Prvkům, které jsou z hlediska stanoveného rámce této práce méně zajímavé, pak bylo poskytnuto méně prostoru a pozornosti.

Lze konstatovat, že text této práce pokryl rozhodující část práv duševního vlastnictví, jak byla vymezena v úvodu této práce, a jejich vztah k soutěžnímu právu. Úvodem byla stručně představena ideová východiska práva duševního vlastnictví i soutěžního práva. Právě z těchto ideových východisek vyvěrá konflikt mezi oběma odvětvími, který byl předmětem zkoumání v této práci. Dále byly představeny některé klíčové koncepty a pojmy z obou odvětví, jejichž vztah byl zkoumán. Opět je zřejmé, že naznačené koncepty i pojmy mají poněkud větší hloubku a v rámci jejich studia lze diskutovat řadu dalších otázek. Ač nepochybně přínosný, takový přístup by byl již přílišným odchýlením od zvoleného tématu. Tato práce tedy neusiluje o vyčerpávající výklad zmiňovaných pojmů a konceptů, neboť ten ponechává specializovaným pracím jiných autorů, z nichž řada je v této práci citována. Naopak, cílem bylo nabídnout čtenáři dostatečně soudružný výklad základních pojmů a na něm následně vystavět další části této práce. Takový přístup vede k nepochybným zjednodušením, avšak v zájmu naplnění cílů této práce a dodržení jejího tématu je nezbytný.

7.1. Autorské právo

S vybudovaným teoretickým základem byla následně studována jednotlivá práva duševního vlastnictví, přičemž ve struktuře této práce se dostalo prvnímu místu autorskému právu. V úvodní části, věnované autorskému právu, byl představen náhled na některé instituty autorského práva z pozic práva soutěžního. Pro další analýzu je klíčové zejména nahlížení díla jako relevantního produktu či autora jako soutěžitele. Značná pozornost byla věnována také licenci, jakožto možnému způsobu, jakým se může autor s dílem účastnit hospodářské soutěže. Lze konstatovat, že řada témat, naznačených v této části, byla následně podrobněji zpracována v příhodnějších částech této práce.

Zvláštní pozornost byla věnována specifické situaci, totiž soutěžnímu pohledu na situaci, kdy je chování spotřebitele v postavení nabyvatele licence určováno zvláštní regulací, zakázkovým právem. Příslušná kapitola ukazuje, že specifická regulace veřejného zadávání dává vyniknout některým problematickým otázkám.

Pojednání o autorském právu a jeho vztahu k právu soutěžnímu následovala příbuzná tematika práv souvisejících s právem autorským a jejich soutěžnímu náhledu.

V této kapitole byla studována jednotlivá tzv. související práva v kontextu soutěžního práva. Lze konstatovat, že u těchto práv je poněkud akcentován jejich ekonomický rozměr, soutěžní analýza je tedy zcela na místě. Konfrontace souvisejících práv se soutěžním právem vedla k popsáním důsledkům, z nichž je patrný poněkud nesourodý charakter obou témat. Lze však uzavřít, že po důkladném studiu obou oblastí bylo možné najít způsob vzájemné bezproblémové koexistence těchto témat.

Poměrně vzácně studovaným tématem je soutěžní pohled na kolektivní správu autorským práv. Jedná se o téma poněkud kontroverzní, přičemž u něj lze při zběžném studiu najít silné indicie, naznačující značný rozpor se soutěžní regulací. Po představení základních rysů kolektivní správy a soutěžním posouzení tématu však je nezbytné konstatovat, že současné chápání soutěžního práva není s úpravou kolektivní správy v zásadním rozporu, a to zejména vzhledem k veřejnoprávnímu

rozměru problematiky. V závěru části, věnované soutěžnímu posouzení problematiky kolektivní správy byly identifikovány oblasti, kterým je nutné věnovat zvýšenou pozornost.

Moderním tématem, kterému byla věnována pozornost v následující části práce, je problematika veřejných licencí. Téma bylo uvedeno obecným pojednáním o veřejných licencích a jejich vlastnostech. Byť lze i tomuto tématu snadno věnovat výrazně více prostoru, lze se pro účely této práce spokojit s uvedeným shrnutím. Značná pozornost byla věnována jednotlivým ustanovením, která se ve veřejných licencích často vyskytují. Řada z nich vykazuje znaky, obvyklé pro indicie protisoutěžního chování. Po důkladném rozboru těchto ustanovení, jejich původu, smyslu, účelu a efektu, jaký mají na relevantní trh však lze uzavřít s tím, že obavy z jejich protisoutěžního charakteru byly dostatečně vyvráceny. Lze dokonce přijmout závěr o jejich prospěšnosti pro rozvoj tržního prostředí.

Specifickou podoblastí autorského práva je pak nakládání s informacemi veřejného sektoru. I tato kapitola byla uvedena vzhledem do problematiky z pohledu práva duševního vlastnictví. Výklad byl obohacen o analýzu konkrétní situace, zvolené tak, aby protínala rozhodující část problematických míst. Výsledkem studia tohoto tématu byl způsob, jakým lze zakotvit užívání informací veřejného sektoru na trhu způsobem, konformním se soutěžní regulací. Lze konstatovat, že specifická povaha informací veřejného sektoru a způsobů jejich zpřístupňování veřejnosti, působí v případě dodržení příslušné specifické regulace prosoutěžně.

Systematicky byla k autorskému právu přiřazena i problematika databází, byť se vykazuje celou řadu odlišností. I v této oblasti lze nalézt případy, kdy došlo ke střetu soutěžního práva a práva duševního vlastnictví. Byly popsány příčiny takového střetu, jeho průběh i následky. Problematika databází tak byla důkladně nahlédnuta i z pohledu soutěžního práva.

7.2.Průmyslová práva

V rámci systematiky této práce následuje po celku, věnovanému autorskému právu, obdobně strukturované pojednání o právech průmyslových. Úvodní část byla věnována obecným otázkám, společným pro celou oblast. Po stručném přehledu právní úpravy byla pozornost věnována principům, ovládajícím problematiku průmyslových práv jakožto společnému jmenovateli. Následně byl představen pohled na některé základní pojmy a instituty, mezi nimi původce, majitel průmyslového práva a vyčerpání práv.

Po tomto obecném úvodu byl další výklad již věnován jednotlivým průmyslovým právům, na prvním místě pak patentům a průmyslovým vzorům. Způsobem, odpovídajícím zvolené systematice, byla nadnesena stručná charakteristika patentů i užitných vzorů s jejich klíčovými vlastnostmi. Takto popsaný obecný model byl následně podroben důkladné soutěžní analýze. Značná pozornost byla věnována jedné z možných vlastností patentů a užitných vzorů, totiž zvýšení tržní síly majitele patentu či užitného vzoru v důsledku udělení patentu či užitného vzoru. Důkladnému studiu byly podrobeny soutěžně relevantní důsledky takového stavu a možná rizika s nimi spojená, a to včetně relevantní rozhodovací praxe soutěžních orgánů. Pro úplnost soutěžní analýzy byla ve zvláštní kapitole popsána i situace na trhu s patentovaným produktem v širším pojetí, a to jak časovém, tak i produktovém. I tato oblast byla doplněna odkazy na skutečné případy.

Dalším zkoumaným tématem byla problematika průmyslových vzorů. Po obecném úvodu do základní charakteristiky tématu byla provedena soutěžní analýza, přičemž bylo konstatováno existující riziko protisoutěžního jednání vyplývající z užití průmyslového vzoru.

Pojednání o ochranných známkách bylo taktéž zahájeno obecným úvodem, doplněným soutěžní analýzou. Ta se však již věnovala zcela konkrétně zejména možnému porušení soutěžní regulace ve vertikálním vztahu a ve formě zneužití dominantního postavení. Bylo konstatováno, že ochranná známka a určité způsoby jejího využití mohou být ze soutěžního hlediska velmi problematické, aniž by však byly v rozporu s právní úpravou ochranné známky jako takové.

Posouzení řady dalších průmyslových práv bylo spojeno do jediné kapitoly v závěru pojednání o průmyslových právech. Jednotlivé podkapitoly byly věnovány problematice topografií polovodičových výrobků, ochraně odrůd rostlin či označením původu. Tato průmyslová práva byla opět obecně popsána a následně podrobena soutěžní analýze.

Z celého textu této práce, jakož i z výše uvedeného shrnutí stojí za pozornost několik dílčích závěrů.

Při absenci dostatečně podrobného studia lze snadno přijmout závěr o jednoznačně rozporném charakteru práva duševního vlastnictví a soutěžního práva. Při důkladném posouzení problematiky však tento závěr v celé řadě jednotlivých případů již neobstojí.

Lze konstatovat, že žádné z práv duševního vlastnictví není v rámci své právní úpravy či doktrinárního chápání zatíženo zvýšeným rizikem výskytu horizontálních protisoutěžních dohod. Jako řada jiných právních vztahů, i právní vztahy spojené s využíváním duševního vlastnictví mohou představovat nosič pro možná kartelová ujednání. Toto riziko je však vlastní jakémukoli kontaktu mezi soutěžiteli a studované právní odvětví takové riziko neovlivní. Pokud se tedy v souvislosti s duševním vlastnictvím objeví kartelová dohoda, nelze takovou spojitost přisuzovat povaze práva duševního vlastnictví.

V oblasti vertikálních protisoutěžních dohod je situace odlišná. Jak bylo rozebráno na řadě míst této práce, některá práva duševního vlastnictví zásadním způsobem zvyšují riziko vertikální zakázané dohody, jejího výskytu, realizovatelnosti i profitability. Lze konstatovat, že při uplatňování práv duševního vlastnictví je nezbytné mít na mysli i možné dopady soutěžní regulace a naopak.

Pro tematiku zneužití dominantního postavení pak jednoznačně platí, že instituty práva duševního vlastnictví a některé způsoby jejich užívání jsou z pohledu soutěžního práva otevřeně rizikové. Důvody pro takový závěr lze spatřovat zejména v možnosti daného práva založit dominantní postavení, přičemž zcela legitimní způsoby ochrany či prosazování takového práva mohou být v přímém rozporu se

soutěžní regulací. Před přijetím takového závěru je však nezbytné důkladně se seznámit s podmínkami na relevantním trhu, neboť i praktiky, které vykazují silné indicie pro zneužívání chování dominanty, mohou být neškodné či dokonce soutěži prospěšné.

8. Závěr

Závěrem této práce lze konstatovat, že zvolená hypotéza, totiž že „*Právo duševního vlastnictví je omezeno normami práva hospodářské soutěže jak na úrovni jednotlivých institutů, tak i na úrovni celého odvětví, přičemž tato omezení představují zásah do komplexního pojetí práva duševního vlastnictví, kterého by nebylo lze dosáhnout prostředky, vlastními právu duševního vlastnictví s tím, že tato omezení lze zobecnit, srozumitelně vyjádřit a tuto formulaci s přesvědčivou spolehlivostí obhájit prostředky práva hospodářské soutěže, a to ve světle judikatury, legislativy i právní doktríny.*“ byla v části potvrzena a v části vyvrácena.

Potvrzení hypotézy lze spatřovat ve výše naznačených případech, kdy chování držitele práva duševního vlastnictví je zcela v souladu s právem duševního vlastnictví, avšak z pohledu soutěžního práva je chováním deliktním, nejčastěji pak zneužitím dominantního postavení. Hypotéza však není potvrzena paušálně pro všechna práva duševního vlastnictví v souhrnu a dokonce ani pro jednotlivá práva duševního vlastnictví odděleně. Naopak, pro přijetí konečného závěru je vždy nezbytné důkladně posuzovat nejen izolovaný vztah obou těchto práv, respektive právních odvětví, ale do úvah je nutné včlenit i širší kontext právní a skutkový, zejména ekonomický.

Vyvrácení hypotézy pak lze spatřovat v řadě případů, ve kterých nebylo shledáno omezení práva duševního vlastnictví soutěžní regulací. Tato situace nastává jak pro jednotlivá práva duševního vlastnictví, tak i pro jednotlivé instituty soutěžního práva.

Lze konstatovat, že se v této práci podařilo identifikovat několik situací, ve kterých by prostředky práva duševního vlastnictví poskytovaly dostatek možností k nápravě stavu, který je v rozporu se soutěžní regulací. Byly však nalezeny i situace, ve kterých tento závěr neobstojí v důkladném zkoumání. Konečně ve specifikovaném souhrnu situací prostředky práva duševního vlastnictví neumožňují nápravu stavu.

Nelze tedy konstatovat, že by rozpor mezi právem duševního vlastnictví a soutěžním právem existoval vždy, stejně tak však nelze přijmout závěr, dle kterého mezi

oběma odvětvími žádné konflikty nevznikají. Jejich příčinu však není možné spatřovat v povaze jednotlivých institutů, které se konfliktu účastní, ale pouze v tržní situaci, v jaké k němu dochází, přičemž jen ve výjimečných případech dokáže právo duševního vlastnictví na takové situace samostatně a adekvátně reagovat.

Navrátíme-li se k teoretickým východiskům práva duševního vlastnictví a soutěžního práva, vidíme, že rozpor mezi nimi ve skutečnosti neexistuje. Právo duševního vlastnictví i nadále přiznává vymezenému okruhu subjektů exkluzivitu využívání duševního vlastnictví a soutěžní právo usiluje o rovné tržní podmínky a zachování stanovených pravidel hospodářské soutěže. Až v okamžiku, kdy dojde aktivním konáním takto vymezených subjektů k využití získané exkluzivity způsobem, který hospodářskou soutěž naruší zákonem specifikovaným způsobem, vzniká konflikt. Tento konflikt se však neodehrává na systémové rovině interakce obou právních odvětví. Odehrává se vždy pouze na úrovni chování konkrétního subjektu v dané situaci v hospodářské soutěži.

9. Resumé

The topic of this dissertation thesis is Competition law limitations of intellectual property. The thesis therefore deals with the relation between two dynamic fields of law that have gained significant importance in the last decades.

Intellectual property law and competition law seem to be in a deep-rooted opposition. The IP law attempts to provide a certain degree of protection and exclusivity to the right holder. Contrary to that, competition law endeavours to provide a level playing field for the competitors to allow the market forces to take full effect.

The legal assessment of the mutual relation between the two fields of law has not been provided for by the jurisprudence until quite recently. Czech jurisprudence does not have a complex study on the issue at all.

In this situation of uncertainty, case law regarding the interaction of IP rights and competition regulation develops, mostly on the EU level and in the US. The importance of a theoretical approach to the topic therefore increases.

The topic of this thesis has been prefaced by a short introduction to the main concepts of competition law as these concepts tend to reappear throughout the thesis. Competition law concepts such as the relevant market, cartel or abuse of dominance have been presented in a concise manner sufficient for the analysis presented further in the thesis.

The main part of the thesis follows a traditional system of intellectual property law, beginning with copyright and related rights with industrial property rights following.

The chapter, devoted to copyright also deals with underlying principles and concepts of copyright such as the author, work or license. These concepts were then evaluated through the viewpoint of competition law and their possible effects on the market were studied. The foundations, laid in this chapter, were frequently used in the following chapters on more specific forms of copyright and related rights. Attention has been given also to related rights and their competition

assessment. It seems that the traditional concepts of competition law, such as the undertaking do not cope well with the reality of copyright. Especially the concept of related rights is difficult to grasp within competition law categories. An approach relying on a market-based understanding of the relationship between the two fields of law seems to have led to a complex understanding of the issue.

The collective management of copyright and related rights has been introduced as an IP law concept and analysed for possible competition law interactions. It seems that the strong influence of public regulation of the field prevents from the application of competition law. However, in the rare situations, where competition is feasible, even collective management needs to comply with competition law regulation.

Great detail has been given to public licenses as a highly innovative part of IP law. Public licenses seem to pose a challenge when applying competition law methods as they contain provisions strongly determining future market behaviour in its key aspects, including pricing policies. A workable form of coexistence has been found, noticing the effect of public licenses on the relevant markets in question.

The field of public sector information has been also an object of interest in this thesis. This field is influenced by many interests and a wide public regulation, some of which were analysed. On a theoretical analysis and a case-study, a working solution with appropriate theoretical backing has been described.

The specific field of database rights has also been analysed, focusing on a theoretical approach and recent case law. The possibility of viewing an existing database as an essential facility under competition law has been studied.

The findings of the previous chapters have been summed up in a short interim resume. The importance of a proper understanding of a relevant market and contents of the agreement among possible market players has been stressed out.

The next large part of the thesis has been devoted to industrial rights. This part has also dealt with underlying principles and concepts of industrial rights, such as the first sale doctrine, owner of an industrial right and originator.

A significant chapter of this thesis deals with patent law. The ideas underneath patent law have been briefly introduced to provide for a better understanding of the functioning of patent protection. The increase in market power provided by a patent has been analysed for a simple patent and a special types of patents, such as standard essential patents and essential patents. Attention has been given also to the possibility of a functioning competition among such patents. A case study of competition development in a market with two strong competing standards has been provided. The need for a proper understanding of the market where the patents exist has been stressed out.

Competition analysis of industrial designs has also been provided. On the introduction to the functioning and purpose of industrial design, a competition analysis reveals very little risk of negative effects of an industrial design on competition in a market.

Next chapter dealt with the relation of trademarks and competition law. The competition limitations of trademark use have been analysed for a simple trademark licensing agreement as well as for a more complex situation, such as franchising.

Last two chapters dealt with the remaining IP rights, such as geographical indications, topographies of semiconductor products or plant variety rights.

The main findings, achieved in this thesis are following. Competition law poses limitations on the exploitation of intellectual property, IP rights can, in certain situations, greatly increase the market power of the rights holder and help obtain dominance on a market. In such a situation, the rights holder becomes subject to a list of rules imposed by competition law regulation. Such a situation is, however, quite rare. In many situations, right holders face competition from different products covered by IP rights that prevent them from obtaining market dominance.

The contractual relationships, formed to provide access to intellectual property is misused to provide a basis for anticompetitive conduct. Such a situation, however,

does not have its basis in the IP law itself and the IP law and its applications do not provide a defence from competition law claims.

10. Použité zdroje

10.1. Monografie

AREEDA, Phillip a Herbert HOVENKAMP. *Fundamentals of antitrust law*. 4th ed., New York: Aspen Publishers, 2011, 1792 s (loose-leaf). ISBN 9781454801153.

BEJČEK, Josef a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Praha: C.H.Beck, 2014, 383 s, ISBN 9788074005473.

BIDDLE, Brad. *How many standards in a laptop? (And other empirical questions)*. Arizona State University. 2010. Dostupný z http://standardslaw.org/How_Many_Standards.pdf.

BLANCO, Luis Ortiz. *Market Power in EU Antitrust Law*. Oxford: Hart Publishing. 2012, 368 s, ISBN 9781841135281.

CIMOLI, Mario. *Intellectual property rights: legal and economic challenges for development*. Oxford: Oxford University Press, 2014, 529 s. ISBN 9780199660759.

CHRIST, Julian, SLOWAK, André. *Why BLU-RAY vs. HD-DVD is not VHS vs. Betamas: The co-evolution of standard-setting consortia*. Hohenheim: FZIS Discussion Papers, 2009, 42 s., ISSN 1868-0720. Dostupné z https://www.uni-hohenheim.de/fileadmin/einrichtungen/fzid/fzid_dp_2009_05_Slovak_Christ.pdf.

GONZALES-DIAZ, F.E., SNELDERS, R. *EU Competition Law*. Deventer: Claeys & Casteels, 2013, 946 s, ISBN 9789077644133.

GROSSMAN, Petr. *How Cartels Endure and How They Fail: Studies of Industrial Collusion*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing. 2004, 324 s, ISBN 9781858988306.

HUME, David. *Leviathan*. 1651. Dostupné z <http://www.gutenberg.org/files/3207/3207-h/3207-h.htm>.

JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a práva k duševnímu vlastnictví*. Praha: Metropolitan university Prague Press, 2014, 244 s. ISBN 9788087956014.

KUBEŠA, Tomáš. *Druhotný prodej software*. Brno: PrF MU, diplomová práce, 2012, 86 s.

LIANOS, Ioannis, GERADIN, Damien. *Handbook on European Competition Law: Enforcement and Procedure*. Northampton: Edward Edgar Publishing, 2013, 648 s, ISBN 9781782546092.

LYONS, Bruce. *The Paradox of the Exclusion of Exploitative Abuse. The Pros and Cons of High Prices*, Stockholm: Švédský soutěžní úřad, 2007, 156 s, ISBN 9789188566423. Dostupné z: <http://www.konkurrensverket.se/globalassets/english/research/the-pros-and-cons-of-high-prices-14mb.pdf>.

MOSSOFF, Adam. *Intellectual property and property rights*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2013, 895 s. ISBN 9781781007167.

MUNKOVÁ, Jindřiška. *Soutěžní právo*. Praha: C.H.Beck, 2012, 622 s, ISBN 9788074004247.

MYŠKA, Matěj, POLČÁK, Radim a kol. *Veřejné licence v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 192 s. ISBN 9788021071926.

MYŠKA, Matěj. *Výzvy autorskému právu v informační společnosti*. Brno: PrF MU, disertační práce, 2015, 207 s.

NEJEZCHLEB, Kamil a kol. *Ekonomické metody v soutěžním právu*. Brno: Munipress, 2014, 299 s, ISBN 9788021077010.

NIELS, G., JENKINS, H., KAVANAGH, J. *Economics for Competition Lawyers*. Oxford: Oxford University Press, 2011, 640 s, ISBN 9780199588510.

ODUDU, Okeoghene. *The Boundaries of EC Competition Law*. Oxford: Oxford University Press, 2006, 228 s, ISBN 9780199278169.

PETR, Michal. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. Praha: C.H.Beck, 2010, 640 s, ISBN 9788074003073.

RAUS, David, Oršulová, Andrea. *Kartelové dohody*. Praha: C.H.Beck, 2009, 369 s. ISBN 9788074000164.

ROSE, V., BAILEY, D. *European Union Law of Competition*. Oxford: Oxford University Press, 2013, 3680 s, ISBN 9780199667871.

SMITH, Adam. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. 1776. 527 s. Dostupné z http://www.ifaarchive.com/pdf/smith_-_an_inquiry_into_the_nature_and_causes_of_the_wealth_of_nations%5B1%5D.pdf.

SLOVÁKOVÁ, Zuzana. *Průmyslové vlastnictví*. Praha: Orac, 2003, 150 s, ISBN 8086199630.

TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. Praha: C.H. Beck, 2012, 153 s. ISBN 9788074004254.

TELEC, Ivo. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. Praha: Leges, 2015, 240 s. ISBN 9788075020611.

VALIMAKI, Mikko. *Rise of Open Source Licensing*, Helsinki : Turre Publishing, 2005, 264 s, ISBN 9529187696.

WEISHAAR, Stefan. *Cartels, competition and Public Procurement*. Cheltenham: Edward Edgar Publishing 2013, 330 s. ISBN 9780857936745.

10.2. Komentáře

TELEC, Ivo. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, 971 s, ISBN 9788071796084.

Munková, Jindřiška. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, 681 s, ISBN 9788074001734.

10.3. Časopisecké zdroje

BERNARD, Kent. The AstraZeneca Decision in the General Court: Some Basic Observations and a Few Interesting Questions. *SSRN Electronic Journal* [online]. Dostupné z: <http://www.ssrn.com/abstract=2253995>.

CAPOBIANCO, Antonio. *OECD Guidelines on Fighting Bid Rigging in Public Procurement* [online]. Dostupné z: http://mycc.gov.my/wp-content/uploads/2014/06/Capobianco-OECD-Guidelines-to-fight-bid-rigging_FINAL.pdf.

ČERMÁK, Karel. Prosazování práv k duševnímu vlastnictví v ČR. *Právní rádce*, Praha: *Economia*, 2005, r. 13, č. 2, s. 18 – 23, ISSN 1210-4817.

GLOWICKA, Elzbieta a kol., *Generic Entry in Prescription Medicines in the EU: Main Characteristics, Determinants and Effects*, European Commission, DG Competition. Dostupný na: http://ec.europa.eu/dgs/competition/economist/prescription_medicines.pdf.

GERADIN, Damien, RATO, Miguel. FRAND Commitments and EC Competition Law, *SSRN Electronic Journal* [online]. Dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=1527407>.

GUIBAULT, Lucie a van GOMPEL, Stef. *Collective Management in the European Union*. Amsterdam: University of Amsterdam, 2012, *SSRN Electronic Journal* [online]. Dostupný z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1984015.

HALL, B. H. Patents and patent policy. *Oxford Review of Economic Policy*. roč. 23, č. 4, s. 568-587. Dostupné z: <http://oxrep.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1093/oxrep/grm037>.

HLAVÁČ, Adam. *Autorské právo ve vyučování. Řízení školy*, Praha: Wolters Kluwer, 2013, č. 6, r. 10, 40 s, ISSN 12148679.

CHAPPATTE, Philippe. FRAND Commitments—The Case for Antitrust Intervention. *European Competition Journal*, 2009, roč. 5, č. 2, s 319-346 ISSN 1757-8396.

JONES, Alison. Standard-essential patents: FRAND commitments, injunctions and the smartphone wars. *Legal studies research paper series*, King's College London, 2014, 33 s. *SSRN Electronic Journal* [online]. Dostupný z http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2394495.

KACÁLEK, Václav. Povinnost zadavatele zrušit zadávací řízení při jedné nabídce In *Právní rádce*. [online]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-55468860-povinnost-zadavatele-zrusit-zadavaci-rizeni-pri-jedne-nabidce>.

KATTAN, Joseph. FRAND Wars and Section 2. *Antitrust*, American Bar Association, 2013, č. 27, 6 s. [online]. Dostupný z <http://www.gibsondunn.com/publications/Documents/Kattan-FRAND-Wars-and-Section2-Antitrust-Summer-2013.pdf>.

KOCIUBINSKI, Jakub. Relevant Market in Commercial Aviation of the European Union. *Wroclaw review of Law, Administration & Economics*, Wroclaw: University of Wroclaw, roč. 2011, č. 1, s. 12 – 21, ISSN 20841264. Dostupný na <http://wrlae.prawo.uni.wroc.pl/index.php/wrlae/article/view/5>.

KORAH, Valentine. Concept of a Dominant Position within the Meaning of Article 86. *Common Market Law Review*, 1980, s. 395-414.

KOŠÍK, Petr. Licenční smlouvy v oblasti duševního vlastnictví (současný stav podle nového občanského zákoníku). *eprávo.cz*. [online]. Dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/licencni-smlouvy-v-oblasti-dusevniho-vlastnictvi-soucasny-stav-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku-95227.html>.

KRAUSOVÁ, Alžběta. Patentové právo a jeho strategické využití. *Revue pro právo a technologie*, 2013, roč. 4, č. 7, s. 27-31. ISSN 1805-2797.

KUBEŠA, Tomáš. Competition Aspects of Public Licenses. *Masaryk University Journal of Law and Technology*, Masarykova univerzita, 2015, roč. 2015, č. 2, s. 1-14. ISSN 18025943.

KUBEŠA, Tomáš. Licencování PSI a hospodářská soutěž. *Revue pro právo a technologie*, Masarykova univerzita, 2015, roč. 6, č. 11, s. 3-14. ISSN 18045383.

KUBEŠA, Tomáš. Právní aspekty prodeje software z druhé ruky. *Právní fórum*, Praha: Wolters Kluver ČR, 2011, roč. 8, č. 1, s. 21-29. ISSN 12147966.

KUBEŠA, Tomáš. Soutěžitel právnickou osobou? In: VIČAROVÁ HEFNEROVÁ, Hana (ed.) *Kontroverzní názory v právu. Sborník z konference Olomoucké debaty mladých právníků 2014*. Praha: Leges, 2015, s. 263 – 269, ISBN 9788075021113.

KUBEŠA, Tomáš, NEJEZCHLEB, Kamil. Patenty v rukou dominantních soutěžitelů. *Časopis pro právní vědu a praxi*, Masarykova univerzita, 2015, roč. 2015, č. 2, s. 146-153. ISSN 12109126.

LEMLEY, Mark. Intellectual Property Rights and Standard-Setting Organizations, *California Law Review*, UC Berkeley, 2002, s. 1898. *SSRN Electronic Journal* [online]. Dostupný z http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=310122.

MACKOVIČOVÁ, Michaela. Osiřelá díla v autorském zákoně. *Bulletin advokacie*, Praha, 2016, č. 3. ISSN 18058280.

MALDONADO, Kassandra. PATENT LAW: Breaching RAND and Reaching for Reasonable: Microsoft v. Motorola and Standard-Essential Patent Litigation. *Berkeley Technology Law Journal*. Berkeley Tech, 2014, roč. 2014, č. 29: 419-464.

MORESI, S.X., SALOP S.C., WOODBURY J. R., Implementing the Hypothetical Monopolist SSNIP Test with Multi-Product Firms. *The Antitrust Source*, 2008. Dostupný z: http://www.americanbar.org/content/dam/aba/publishing/antitrust_source/Feb08_Moresi.authcheckdam.pdf.

MULLIN, Joe – Chinese gov't reveals Microsoft's secret list of Android-killer patents, *Ars Technica*. 2014. [online]. Dostupný z: <http://arstechnica.com/tech-policy/2014/06/chinese-govt-reveals-microsofts-secret-list-of-android-killer-patents/>.

MYŠKA, Matěj. Vybrané aspekty licenční smlouvy v novém občanském zákoníku. *Revue pro právo a technologie*, Brno: Masarykova univerzita, roč. 2012, s. 5, ISSN 18045383.

MYŠKA, Matěj, HARAŠTA, Jakub. Omezení autorského práva a zvláštních práv pořizovatele databáze v případě datové analýzy. *Časopis pro právní vědu a praxi*, Brno: Masarykova univerzita, 2015, roč. 2015, č. 4, 122 s, ISSN 12109126.

PETIT, Nicolas. Injunctions for FRAND-Pledged SEPS: The Quest for an Appropriate Test of Abuse under Article 102 TFEU. *European Competition Journal*, 2009, vol. 9 issue 3. s 677-719 ISSN 17578396.

THOMAS, John R. Litigation beyond the Technological Frontier: Comparative Approaches to Multinational Patent Enforcement. *Law & Pol'y Int'l Bus.*, 1995.

ULLRICH, Hanns. IP-Antitrust in Context: Approaches to International Rules on Restrictive Uses of Intellectual Property Rights. *Antitrust Bulletin*. Londýn: SAGE Publications, 2003, s. 837-883.

ROMANO, Valerio Cosimo. Data scraping and abuse of dominance in travel services: story of an antitrust guerilla. *European Competition Law Review*, London: Thomson Reuters, 2014, Issue 5, s. 207 - 208, ISSN 01443054.

RUBINFELD, D., GAL, M.S. *The Hidden Costs of Free Goods: Implications for Antitrust Enforcement*. Berkeley: US Berkeley Public Research Paper 2014.

SMITH, Tim. Sony's Blu-ray triumphs over Toshiba's HD-DVD, *The Wiglaf Journal*, 2008. [online]. Dostupný z <http://www.wiglafjournal.com/pricing/2008/03/sonys-blu-ray-triumphs-over-toshibas-hd-dvd/>.

UTĚŠENÝ, Pavel. *Autorské ochranné organizace ve světle antimonopolního práva v komunitární a české právní úpravě*. [online]. Dostupný z <http://www.akrul.cz/cs/publikace/autorske-ochranne-organizace-ve-svetle-antimonopolniho-prava-v-komunitarni-a-ceske-pravni-uprave/>.

VLASÁK, Michal. Aktuální otázky prodeje použitého software. *Revue pro právo a technologie*, Brno: Masarykova univerzita, 2014, roč. 5, č. 10, s. 4 – 21, ISSN 18045383.

WHITE, Barbara Ann. Countervailing Power - Different Rules for Different Markets? Conduct and Context in Antitrust Law and Economics. *Duke Law Journal*. University of Baltimore, roč. 1992, č. 41, s. 1046 – 1094. *SSRN Electronic Journal* [online]. Dostupný z http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1477504.

10.4. Ostatní

Against lock-in: building open ICT systems by making better use of standards in public procurement. [online]. Dostupné z <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/guide-procurement-standards-based-ict-%E2%80%94-elements-good-practice>.

Antitrust: Commission fines Lundbeck and other pharma companies for delaying market entry of generic medicines. [online]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-563_en.htm.

Sdělení Komise ze dne 9. 12. 1997 o definici relevantního trhu pro účely práva hospodářské soutěže Společenství (97/C 372/03). Úřední věstník C 372, 09/12/1997 S. 0005 – 0013.

Dutch Postcodes case. PSIPlatform, [online]. Dostupné z: <http://www.epsiplatform.eu/content/dutch-postcodes-case>.

Final Report of the International Competition Policy Advisory Committee to the Attorney General and Assistant Attorney General for Antitrust. [online]. Dostupné z: <http://www.justice.gov/atr/final-report>.

Guidelines for fighting bid-rigging in public procurement. [online]. In OECD. Dostupné z <http://www.oecd.org/competition/cartels/42851044.pdf>.

The Essential Facilities Concept. Policy Roundtables. OECD. Paříž 1996. [online] Dostupné z: <http://www.oecd.org/competition/abuse/1920021.pdf>.

Notification of cooperation agreements, Case COMP/C2/38.126 – BUMA, GEMA, PRS, SACEM. [online]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:C2001/145/02&from=EN>.

Open Government Declaration, [online]. Dostupné z: <http://www.opengovpartnership.org/about/open-government-declaration>.

Ryanair did not abuse dominant position by prohibiting flight resale by OTA – Italian court. [online]. Dostupné z: <http://www.macchi-gangemi.com/eng/rassegna-stampa-singolo.php?id=607>.

Standard-essential Patents. *Competition policy brief*. Evropská komise. Červen 2014. 8. vydání. [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/publications/cpb/2014/008_en.pdf.

Stanovisko Generálního advokáta týkající se předběžné otázky v případě sp. zn. C170/13 *Huawei Technologies Co. Ltd vs ZTE Corp., ZTE Deutschland GmbH*.

The Internal Market: General Principles. European Parliament. [online]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_3.1.1.pdf.

VESALA, Juha. Milan Court finds that Ryanair abused its dominant position in the market for online travel agencies, *Transatlantic Antitrust and IPR Developments Newsletter*, Stanford Law School and University of Vienna School of Law, roč. 2013, č. 3-4/2013. s. 15. [online]. Dostupné z: http://law.stanford.edu/wp-content/uploads/sites/default/files/child-page/188471/doc/slspublic/2013-3_4.pdf.

WIELAGE, Marc. The rise and fall of Beta. [online]. Dostupné z <http://www.betainfoguide.net/RiseandFall.htm>.

BEZDĚKOVÁ, Iva. *VZP dala Hewlett Packard miliardové zakázky bez soutěže*. aktuálně.cz. [online]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/vzp-dala-hewlett-packard-miliardove-zakazky-bez-souteze/r~eef6b5fa4ca111e3ba47002590604f2e/>.

Číselník CZ-NACE. [online]. Dostupné z: <http://www.nace.cz/sekce-j-informacni-a-komunikacni-cinnosti/620/cinnosti-v-oblasti-informacnich-technologii/6201-programovani.html>.

DOČEKAL, Daniel. *iDnes je prý jednička mezi zpravodajskými servery. Skutečně?* Lupa.cz. [online]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/idnes-je-pry-jednicka-mezi-zpravodajskymi-servery-skutecne/>.

DONÁT, Jiří. *Dva důvody, proč patentový systém komplikuje inovace a je odsouzen k zániku*. Lupa.cz, [online]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/dva-duvody-proc-patentovy-system-komplikuje-inovace-a-je-odsouzen-k-zaniku/>.

Informační list ÚOHS 1/2012 Bid-rigging. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. [online]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/informacni-listy.html>.

Metodický pokyn č. 4 k organizaci celostátního informačního systému o jízdních řádech, č.j. 56/2012-190-IDS/1. Ministerstvo dopravy. [online]. Dostupné z: <http://www.mdcr.cz/NR/rdonlyres/C35BBFAE-E315-48F0-9040-A3339F482F48/0/MetodickyPokyn4schvaleny.PDF>.

Praktický průvodce Určení výše škody v žalobách o náhradu škody při porušení článku 101 nebo 102 Smlouvy o fungování Evropské unie. Evropská Komise, s. 12, [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_cs.pdf.

Případ *Google*, sp. zn. 39740. [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_39740.

Rozúčtovací řád. Ochranný svaz autorský. [online]. Dostupné z <http://www.osa.cz/media/32643/osa-rad2014.pdf>.

Sdělení Komise ze dne 24. 7. 2014. Pokyny týkající se doporučených standardních licencí, datových souborů a vybírání poplatků za opakované použití dokumentů (2014/C 240/01). Pokyny k prioritám Komise v oblasti prosazování práva při používání článku 82 Smlouvy o ES na zneužívající chování dominantních podniků vylučující ostatní soutěžitele. Úřední věstník C 045, 24/02/2009 s. 0007 – 0020.

Smlouva ze dne 29. 9. 2010, uzavřená mezi Ministerstvem dopravy a spojů ČR a společností CHAPS spol. s r.o. [online]. Dostupné z: <http://www.mdcr.cz/NR/rdonlyres/78D0A36B-683B-49B4-83B0-2107D8C88BFB/0/KopieUlozeneSmlouvyCISsDodatky.PDF>.

SKUHROVEC, Jiří. *Vendor lock-in ve veřejných zakázkách* [online]. Dostupné z: http://www.nku.cz/assets/konference-VZ2013/11_Skuhrovec_CAE.pdf.

Usnesení Vlády České republiky č. 691 ze dne 14. 9. 2011 o přistoupení k mezinárodní iniciativě Open Governemnt Partnership.

VYLEŤAL, Martin. *Tomáš Chlebničan (CHAPS): Data, která má Bileto a Seznam, pocházejí od nás*. Lupa.cz. [online]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/tomas-chlebnican-chaps-data-ktera-ma-bileto-a-seznam-pochazeji-od-nas/>.

Veřejná licence Open Database License, dostupná na <http://opendatacommons.org/licenses/odbl/1.0/>

Veřejná licence Creative Commons 4.0, dostupná na <http://creativecommons.org/licenses/>.

Veřejná licence GPL, dostupná na <http://www.gnu.org/copyleft/gpl.html>.

Veřejná licence License to Re-Use Public Sector Information under European Communities, dostupná na <http://psi.gov.ie/files/2010/03/PSI-Licence.pdf>.

Vše o projektu OpenCard. Idnes.cz. [online]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/opencard-cu6-/domaci.aspx?klic=64104>.

Zhodnocení plnění Akčního plánu České republiky „Partnerství pro otevřené vládnutí“ v roce 2012 a jeho aktualizace, [online]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/assets/partnerstvi-pro-otevrene-vladnuti/Zhodnoceni-AP-OGP-2012.pdf>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů.

Důvodová zpráva k zákonu č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků.

Důvodová zpráva k zákonu č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a změna zákona o ochraně spotřebitele.

10.5. Judikatura

Není-li uvedeno jinak, jsou rozhodnutí českých soudů a správních orgánů citovány z: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, 2016 [cit. 25. 4. 2016].
Rozhodnutí evropských soudů a Evropské Komise jsou citována z: eur-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie, 2016 [cit. 25. 4. 2016].

10.5.1. USA

Rozhodnutí US Court of Appeals, 7th Circuit ze dne 9. 11. 2006, věc 06-2454 467 F.3d 1104. *Daniel Wallace vs. IBM Inc., Red Hat Inc., and Novell Inc.* Dostupné z: <http://www.internetlibrary.com/pdf/Wallace-IBM-7th-Cir.pdf>

Rozhodnutí United States District Court, Northern District of California, case no. 12-cv-04324-WHO ze dne 28. 1. 2016 ve věci *Naruto*. Dostupné z: <http://www.ilnipinsider.com/files/2016/02/naruto-dismissal-opinion.pdf>.

10.5.2. Evropská komise

Rozhodnutí EK ze dne 2. 6. 1971 sp. zn. 71/224/EHS ve věci *GEMA I*.

Rozhodnutí EK ze dne 6. 7. 1972 sp. zn. 72/268/EHS ve věci *GEMA II*.

Rozhodnutí EK ze dne 16. 7. 2008 sp. zn. COMP/C2/38.698 ve věci *CISAC*.

Rozhodnutí EK ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 38.636 ve věci *Rambus*.

Rozhodnutí EK ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. COMP/M.6663 ve věci *Ryanair*.

Rozhodnutí EK ze dne 19. 6. 2013, sp. zn. 39226 ve věci *Lundbeck*.

10.5.3. Evropský soudní dvůr/Soudní dvůr Evropské unie

Rozsudek Tribunálu ze dne 29. 3. 2012. Věc T398/07. *Telefonica*.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 25. 10. 1979. Věc C-22/79. *SACEM*.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 2. 1979. Věc C-85/76. *Hoffmann-La Roche*.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 11. 1983. Věc 322/81. *Michelin*.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 7. 2006. Věc C-295-298/04. *Manfredi*.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 12. 2012, sp. zn. C-457/10 P. Věc *AstraZeneca*.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. C117/13. Věc *Technische Universität Darmstadt*.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 27. 2. 2014 ve věci C-351/12. Věc *Mariánské Lázně*.

Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 17. 9. 2007. Věc T-201/04 *Microsoft*.

Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 10. 4. 2008, věc T271/03. *Deutsche Telekom AG*.

10.5.4. Česká republika

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2003, sp. zn. III. ÚS 686/02.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 1. 2007, č.j. 1 As 19/2006, ve věci *Komora veterinárních lékařů ČR*.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 5. 2008, sp.zn. 8 As 57/2006-67.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 5 As 11/2011.

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2013, sp. zn. 5 As 57/2013 ve věci *Chaps*.

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 31. 5. 2006, č.j. 31 Ca 64/2004, ve věci *ČEZ, a.s.*

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2007 sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2008, sp. zn. 30 Cdo 149/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1821/2007.

Rozhodnutí ÚOHS ze dne 29. 3. 2004, č.j. S72/01/1810/04-ORP ve věci *Benzíny*.

Rozhodnutí ÚOHS ze dne 10. 3. 2006, č.j. S130/04-4769/06-620 ve věci *INTERGRAM*.

Rozhodnutí ÚOHS ze dne 14. 11. 2013, č.j. S72/01/KD-22254/2013/850/TKu ve věci *Benzíny*.

Rozhodnutí předsedy ÚOHS ze dne 5. 12. 2014, č.j. ÚOHS-R8/2010/HS-25769/2014/312/HBt, ve věci *Sokolovská uhelná*.

10.6. Právní předpisy

Není-li uvedeno jinak, jsou české, evropské i mezinárodní právní předpisy citovány z: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR, 2016 [cit. 25. 4. 2016].

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

Zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví).

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Návrh zákona o zadávání veřejných zakázek.

Smlouva o fungování Evropské unie.

Směrnice EP a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.

Směrnice EP a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Směrnice EP a Rady 2003/98/EC ze dne 17. listopadu o opakovaném použití informací veřejného sektoru.

Směrnice EP a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví.

Směrnice EP a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů.

Směrnice EP a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži.

Nařízení Rady (ES) č. 2100/94 ze dne 27. července 1994.

Nařízení Rady č. 139/2004 o kontrole spojování podniků.

Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy.

Nařízení EP a Rady (ES) č. 110/2008 ze dne 15. ledna 2008 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 1576/89.

Nařízení Rady (ES) č. 207/2009 ze dne 26. února 2009 o ochranné známce Společenství.

Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství.

Nařízení Komise (ES) č. 607/2009 ze dne 14. července 2009, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008.

Nařízení Komise (EU) č. 316/2014 ze dne 21. března 2014 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie dohod o převodu technologií.

Nařízení Komise (EU) č. 330/2010 ze dne 20. 4. 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 664/2014 ze dne 18. prosince 2013, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012, pokud jde o stanovení symbolů Unie pro chráněná označení původu, chráněná zeměpisná označení a zaručené tradiční speciality a o některá pravidla pro původ, procesní pravidla a další přechodná pravidla.

Sdělení Komise Pokyny o použití článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie na dohody o převodu technologií 2014/ C 89/03.

Sdělení Komise. Doplňkové pokyny k vertikálním omezením v dohodách o prodeji a opravách motorových vozidel a distribuci náhradních dílů pro motorová vozidla 2010/C 138/05.

Oznámení Komise o spolupráci mezi Komisí a orgány členských států EU při aplikaci článků 81 a 82 Smlouvy 2004/C 101/04.

Pařížská úmluva na ochranu duševního vlastnictví ze dne 20. března 1883, revidovaná v Bruselu dne 14. prosince 1900, ve Washingtonu dne 2. června 1911, v Haagu dne 6. listopadu 1925, v Londýně dne 2. června 1934, v Lisabonu dne 31. října 1958 a ve Stockholmu dne 14. července 1967 a změněná dne 2. října 1979.

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1889, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971.

Niceská dohoda o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek ze dne 15. června 1957, revidovaná ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Ženevě dne 13. května 1977.

Úmluva o zřízení světové organizace duševního vlastnictví, podepsaná ve Stockholmu dne 14. července 1967, změněná dne 2. října 1979.

Smlouva o známkovém právu sjednaná v Ženevě dne 27. října 1994.

Smlouva o patentové spolupráci přijatá ve Washingtonu dne 19. června 1970, změněná dne 28. září 1979, dne 3. února 1984 a dne 3. října 2001.

TRIPS - Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights – Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Sdělení Ministerstva

zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace (WTO). Příloha 1C. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví).

Vyhláška Ministerstva kultury č. 488/2006 Sb., ze dne 16. října 2006, kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn.